

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Pars III. de mortificatione hominis interioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Bonau. in speculo p. 3. c. 3.

Huius documenti salutaris Bonauentura assertor est in hunc modum: Processurus in publicum, prae-
munni te ipsum, & animo statue à verbis inanibus ab-
stinere. Prouide tibi, antequam prodas vile ali-
quid, vnde si expedierit, sermo texatur familiaris, pru-
dentique consideratione omnia praeueni.] Orandus
igitur est Dominus semper, sed praecipue cum ad
conuentum aliorum vadis, vt ipse, qui bestias domat,
& mansuefacit, linguam timore suo regat atque con-
tineat. Praeueniendum est aliquid non inutile, quod
in loco ad sermocinandum destinato, te & alios oc-
cupet, ne ipsa mens vili consideratione vacua vanis
intendat, aut se in vana & ociosa diffundat. Filium
inepti sermonis, vel vultus seueritate, vel rei vilis,
quae audientes allicit, commemoratione, rumpen-
dum, ita vt sentim altantes corrigat, & à te delin-
quendi occasionem auerrat.

V.

Imitare in profuerendis sermonibus spirituales vi-
ros, in quibus manifestè perspicies, quia sunt ad lo-
quendum tardi, & ad tacendum proni, & in vtroque
ratione temperati. Sis ergo, vt inquit Iacobus, ve-
lox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.]
Propterea enim, vt scire annotauit Basilus, natura, lo-
quendi audiendique modum ad proportionis regu-
lam metiens, duas aures, linguam vnam nobis effin-
xit, quasi & duplum, disciplinae causâ, audire debeat-
mus; & ad ea quae rogamur, sequaltera proportio-
ne, contractum referre sermonem. In quo non pos-
sumus non illos damnare, qui vniuersa loquuntur,
qui in conuentu fratrum polito, soli & semper au-
diuntur, qui alios sua importunitate obruunt, & eo-
rum ora nimia garrulitate occludunt. Id profecto
non tantum spiritui, sed etiam vrbانيتati aduersa-
tur, quae semper modestè segerit, & si non primas,
saltem aliquas partes alius concedit. Sis etiam ad ta-
cendum pronus; & hi, quibuscum conuersaris, sibi
persuadeant, te libentius audire, quam loqui, &
quam libentissimè à sermone superfedere. Sic nam-
que verba tua magis aestimabunt, sicut illi amici Iob
nimis expectabant eius verba, de quibus ipse ait:
Expectabant me sicut pluuiam, & os suum aperie-
bant, quasi ad imbrem serotinum.] Quod (vt opi-
nor) non facerent, si verba eius pro nihilo venditari
cognoscerent.

Iacobi 1. 19. Basil. lib. de Virgi-
nitas.

Iob 24. 23.

VI.

Sermonem tuum praecedat mentis deliberatio,
qua scilicet diiudices, an verba, quae proferre aues,
sint vera, sint vtilia, sint virtuti & rationi consona, vt
si ab his defecerint, ab ore non exeant. Hoc docent
multa dicta Sapientis, vt: Ne temerè quid loquar-
is. Noli citatus esse in lingua tua. Verba pru-
dentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum
cor illorum; & in corde sapientium os illorum.] Qua

Ecl. 5. 7. Ecl. 4. 34. Ecl. 21. 28. Ibi. m. 29.

A] nihil aliud significant, nisi quòd prouerbum dicitur:
verba prius veniant ad limam, quam ad linguam. Li-
ma verborum est ratio, est prudentia, est considera-
tio. Haec ergo prius sermonem examinent; & ab ea
probatum os dicat, improbatum verò reiciat. Et qui-
dem licet vniuersas actiones hominum debeat men-
tis deliberatio praecedere, maxime ad loquendum re-
quititur: qua facillimum est lingua labi, & mentem
se verborum effusione distrahere.

B

Quia verò nunquam poteris tanta circumspectio-
ne linguam moderari, quin interdum per ignoran-
tiam, aut per inconsiderationem, aut aliis modis ser-
mone delinquas, enitendum est tibi, sanctis operibus
iugiter & seruenter instare, vt illicitam locutionem
bona operatio tegat, & sermonis ineptias aliquando
nobis nolentibus irrupentes, multitudo studiosa-
rum actionum absorbeat. Hoc remedio vsus est Bea-
tus Iob, qui de se ait: Manum meam ponam super
os meum.] Vsu enim sacri eloquii, inquit Grego-
rius, in manu operatio, in ore loquutio solet intelli-
gi. Manu ergo super os ponere, est virtute boni ope-
ris culpas tegere incauta loquutionis. Et infra: San-
cti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere
meritis vitae, student bonorum operum pondere pre-
mere immoderata verborum. Vnde in sancta Ecce-
lesia manus super os ponitur, dum in electis eius quo-
tidie ociosa loquutionis vitium bonae actionis vir-
tute operitur.] Haec ille: Bonas igitur operationes
Domino pro vitio incauta loquutionis non semel
offeramus. Vt quoniam operatio est loquutione pra-
stantior, in hoc magis eluceat nostra compunctio,
quòd pro leui verbo, quod vento rapitur, minus cir-
cumspectè prolato, non iam solo verbo, sed etiam
actionibus solidis satisfacimus, & veniam maioris
obsequij oblatione postulamus. Nec in hoc tantum
sanctus vir imitandus est nobis, sed & in ratione
quoque, qua ipse se à paulo liberiori & minus mo-
desta loquutione mundabat. Quid enim ipse ait?

VII.

Iob 39. 34. Greg. 12. mor. c. 2.

C

Vnum locutus sum, quod vti nam non dixissem, &
alterum: quibus vltra non addam.] Vnum loquutus
sum & alterum: ecce sincerissimam oris confessio-
nem. Quod vti nam non dixissem: ecce verissimam
cordis detestationem. Quibus vltra non addam: ec-
ce stabilissimum emendationis propositum. Verba
ergo nostra minus cauta, verè & ex animo deteste-
mur: non quasi ex consuetudine, sed cum dolore &
gemitu fateamur: & firmo proposito ab illis abstinere
deliberemus. Sic enim iam incautè effusa purgan-
tur, & similia in posterum ab ore nostro remouen-
tur. A quibus ipse Dominus, in cuius ore nunquam
inuentus est dolus, liberet nos per suam misericor-
diam. Amen.

Iob 39. 35.

D

PARS TERTIA

De Mortificatione hominis interioris.

Huius tractationis exordium duo mortificationis genera esse didicimus: alterum,
quod exteriorem hominem & carnis oculis obiectum perficit: alterum, quod homi-
nem inuisibilem interiorèmq; componit. Illud primum haecenus exposuimus: si stud-
erit postmodum, nunc prout nobis à Domino datum fuerit, in hac vltima huius libri parte tra-
ctabimus. Ad quod mortificationis genus, vitæ spiritualis munus extendi, immò praecipue in

illo consistere, Paulus manifestè fatetur his verbis: Licet is, qui foris est, noster homo, corrumpatur; tamen is qui intus est, renouatur de die in diem.] Quo loco hunc intellectum inspicio: ut sicut perpetua carnis nostrae occupatio est, laboribus, & pressuris, atque ipso solo decursu temporis atteri, & ad mortem ire: ita perpetua mentis occupatio esse debet, iustitia operibus iuuenescere, vetustatem Adae deponere, & nouis profectibus innouari. Id autem sui mortificatione consequitur, qua se à prauis actionibus separat, & in Christum vitæ puritate transformat. Tanto ergo attentiori studio hæc tractatio legenda & executioni mandanda est, quanto intimius vitæ spiritualis munus tangit, & ex ea profectus ac perfectio mentis nostrae dependet.

2. Corin.
4. 16.

Mortificationem interiorē precipuam esse,
ac finem exterioris.

CAPVT I.

VI Mortificationi sensuum, corporis, & linguæ per aliquod spatium temporis insituerunt, vehementer laudandi sunt, tanquam illi, qui iugum iniquitatis excutere & abominari cœperunt, & virtutis ac sanctitatis itinera inchoare curarunt. Nam sicut opus est non contemnendæ virtutis, hæc externa humanæ naturæ, peccato vitata ab excessibus vindicare: ita non potest priuati laude, quæ non tantum perfectionem, sed etiam primordia virtutis insistant, neque vltra ad interiorē progrediantur, non minus erunt risu & vituperatione digni, quam si iter propter iter & non propter finem itineris, scilicet propter urbem vel locum quietis, arriperent. Interna enim abnegatio ac interioris hominis compositio, exterioris, quæ sensibus & corpori adhibetur, scopus est; quam si non omnino inutiliter, ac cum exiguo fructu accipit, qui eius laborem propter quietem & tranquillitatem mentis non querit. Duris illis & proteruis Israelitis non satis fuit, exiisse ex Aegypto; quia ob pusillanimitatem & dissidentiam suam in Deserto interierunt, & nunquam ad terram sibi promissam, lacte & melle manantem, peruenerunt. De quibus per regium vatem conqueritur Dominus: Et isti non cognouerunt vias meas; ut iuravi in ira mea; si introibunt in requiem meam. Ita & spiritualibus vitiis, aut ad spiritualem vitam aspirantibus non satis erit, se ipsos exterius abnegare, quod est quali Aegyptum deserere, nisi etiam interius se cohibeant, & subiectis potioribus viribus, quæ intus in mente & in corde latent, ad eam, quam Dominus perfectis pollicitus est, mentis puritatem & tranquillitatem ascendunt. Nihil enim nobis proderit, inquit optimè Cassianus, abrenuntiatio corporalis & localis quodammodo transmigratione ex Aegypto, si renuntiationem cordis, quæ sublimior & vtilior est, nonauerimus similiter obtinere.] Et huic proposito accommodari potest illa Saluatoris nostri sententia: Multi sunt vocati, pauci verò electi: quia multi sunt, qui carnem domant, qui corpus ieiuniis, vigiliis, hirsuta veste, & aliis similibus, sine cessatione castrant: qui sensus cohibent, & linguam silentij freno moderantur: pauci verò, qui propriam voluntatem comprimant, qui proprium iudicium alterius diffinitioni subiiciant, qui affectibus imperent, & inordinatum amorem priuatumque deponant: quibus tamen solis ex electione Domini, requies perfectionis promittitur. Illi quandiu in illo primo genere abnegationis hærent, nec vltra procedunt, quasi in deserto vagantur, & huc illucque oberrantes, rectamque viam minimè tenentes, nunquam in opta-

Psal. 94.
15.Cassian.
coll. 3. c.
7.Matth.
22.

A tam puritatem, quasi in tutissimum portum, appellant. Isti verò, cum exteriora onera quasi puerilia censentes, ad interiora nituntur, & mentis rem publicam primùm sedare & postmodum virtutibus ditare conantur, imaginem quandam illius innocentia obtinent, quam in primis parentibus antea perdiderant. Illi semper infantes solam corporis accretionem addiscunt, quomodo loquendum sit, quomodo respiciendum & audiendum; quomodo quiescendum aut ambulandum. Isti infantiam deserentes, & corpus satis moderatum & ad debitam virtutis magnitudinem adductum habentes, mentem spiritualis mortificationis doctrinâ perficiunt: Illi leui quodam virtutis gustu contenti, nihil magnum sapiunt, & omnem perfectionem suam in ieiuniis, & vigiliis, & dura corporis exercitatione constituunt. Hi verò hanc carnis sensusque castigationem, initium tantum virtutis esse censentes (sicut re vera est) ad media & ad finem, scilicet ad internam mortificationem & intimam mentis puritatem, iugiter aspirare decernunt.

Illorum ergo misereri debemus, istos sequi, illos ad maiora compellere, istos imitari; quoniam illi incipientes sunt in ipso introitu viæ, quasi in fine sedentes: isti verò proficientes sunt, ad metam perfectionis non lentis passibus festinant. Misereamur illorum: quoniam dum in externa mortificatione gradum fiunt, miserationem Domini, ipsos ad maiora vocantis, impediunt. Eos alloquitur ipse per Oseam prophetam, dicens: Quid faciam tibi Ephraim? Quid faciam tibi Iuda? Misericordia vestra, quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens.] Pro misericordia, Hebraea lectio sanctitatem habet. Vnde sensus est: Quid faciam vobis o homines in incitiis virtutis semper hærentes, quo pacto vos ad sanctitatem vsque sustollam, quorum virtus animo concepra & concupita, matutinae nubi & fori mane transeunti est comparanda? Nam sicut nubes matutina largam imbrem promittit, sicca verò ardore solis arcescit & sicut ros mane cadens & eodem ardore citò euanescens, sufficientem humorem ad fructificandum, terra non affert: ita hæc vestra externa religionis ostensio & dura corporis castigatio, magnam virtutem in animo pollicetur, quam tamen non infert; quia in solo corpore manens, nunquam ad eiusdem animæ informationem procedit. Sunt hi, qui sola externa mortificatione occupantur, sicut qui habent scalam ad ascendendum, aut nauim ad nauigandum, nunquam tamen ascendunt, neque in aliam ripam ad nauigant. Sic enim externe corporis castigationes sensuumque, cohibitiones, sunt velut quidam gradus, per quos ad mentis requiem & puritatem ascendimus. Sed quid prodest gradus tenere, & perpetuò in illis hætere, nunquamque ad mentis mundiciem festinare? Dum corpus castigas, o frater, dum ieiuniis & ciliciis domas, & oculos, aures, atque alios sensus ab illicitis auocas, domam quidem tuam exterius

Ose 6.
4.

mundas & poliasat si passiones non comprimatis, si iudicium & voluntatem, & inanes cogitationes cohibere non cures, eandem domum tuam foris pulchram & mundam, intus scorpionibus & serpentibus plenam, non mundas. Maceriem vineæ erigis, ipsam verò vineam profus in cultam desertamque relinquis. Exterior quippe mortificatio maceria est, quam interioris gratia curamus; nihil autem proficiet, hanc integram inuolatamque tenere, nisi pro cordis mundicia, nostra diligentius certet industria. Sapienter profectò Ioannes Cassianus ait: Labor carnalis spiritus contritioni coniunctus, acceptissimum Deo sacrificium dignumque sanctitatis habitaculum puris mundis que recessibus exhibebit. Cæterum si corporaliter ieiunantes, perniciosissimis animæ vitis implicemur, nihil nobis proderit carnalis afflictio, pretiosiore parte polluta: per eam scilicet substantiam delinquentibus nobis, quæ efficiuntur habitaculum Spiritus sancti. Non enim tam corruptibilis caro, quam cor mundum, habitaculum Dei templumque Spiritus sancti efficitur. Et ad idem Dionysius Richelius: Certissimè noueris, o monachalis vitæ professor, nihil vitique tibi patrocinari, agros pecuniæque spreuisse, si non gula, atque superbia, & omnis demum circa transitoria affectionis superflua motum imperumque contemnis, si non passionum inordinationem coërces, & sensuales quoque appetitus rationis censura subiciere studes. Denique neque exteriora spreuisse, & carnis quoque passionumque incursum frangere, in cultum atque sufficiens reputes, nisi intellectum in super, mentisque affectum, per fidei sinceram constantiam & item amorosam diuinorum contemplationem, diuinæ voluntati & sapientiæ subdere satagas. Consonat his duobus Eusebius Emisenus: Videte, inquit, vocationem vestram charissimi: Venire ad claustrum aut eremum, summæ perfectionis exordium est: sed non profectò in eremo viuere, summa damnatio est. Quid prodest, si locus claustralis & quietus corporaliter teneatur, & inquietudo in corde versetur? Quid (inquam) prodest, si in habitatione silentium sit, & in habitantibus sit vitiorum tumultus & colluctatio passionum? si exteriora nostra serenitas teneat & interiora temperat? Hactenus hi Patres. Ex quibus manifestè cognoscimus, exiliter admodum profecisse, qui in corporibus per abstinentiam & vestem asperam maceratis, & sub sensibus vicumque mortificatione compositis, animas gestant passionibus immoderatis affectas, & proprii iudicij, & amoris, ac propriæ voluntatis motibus effrenatas. Quorum labor inutilis inuenitur, quia in labore mansit, & ad puritatem mentis non peruenit.

Hoc autem ideo sic est, quia externa mortificatio parua est, si cum interna mortificatione conferatur. Hæc enim præstantior est, & (vt diximus) finis illius, cuius causâ, omnis carnis castigatio & sensuum ac linguæ compressio suscipitur. Sicut enim animus finis corporis est, ita ad perfectionem animæ, tanquam ad finem, tendat necesse est, quicquid virtutis aut abnegationis per corpus exercetur. Non tam in corpore, quam in mente, Christo Saluatori paramus hospitium; secundum illud Pauli: Vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ, virtute corroborati per spiritum eius in interiorem hominem, Christum habitare per fidem in cordibus vestris. Ergo meus potius abnegatione mundanda est, vt intus potius quam extra, iuxta id, quod sponsam Christi decet, nostra gloria & pulchritudo resplendeat. Fœliciter in perfectionem, ac ex illa in cumulatisissimam gloriam properate disponimus: ne igitur claudicantes, & quasi

A vno pede tantum, longum iter ambulare tente mus. Audiamus eundem Paulum dicentem: Propter quod remissas manus & soluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, vt non claudicans quis erret, magis autem sanetur. Ille verò claudicat, qui corpus quidem afflictione domat, minime tamen abnegatione mentem exercet. Ille claudicat, qui exterius se continet, interius autem propria voluntati & suis affectibus habenas laxat, vt quocumque tulerit vanitatis spiritus, eant. Hic nunquam sanitatem concupitam percipiet, quoniam sanitas animæ non corpori, sed ipsi animæ adhareat, necesse est, quam, nisi medicamina abnegationis illi applicentur, haudquaquam poterit obrinere. Vnde & ipse Apostolus subiungens ait: Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Quid est sanctimoniam? Nonne cordis mentisque mundicia? Hanc autem nemo seclatur, nisi proprios affectus mortificatione comprimat, & internas cupiditates cohibeat. Terruit autem, non formidine mali sed amissione boni, quia ad Dei amatorem virtutisque cultorem hæc verba mittebat. Ecce fac quod vis, (inquit Anselmus, hunc locum interpretans, & certè ex Augustino desumpti,) imple cupiditates tuas, extende nequitiam, dilata luxuriam, quicquid libuerit, licitum puta. Non te hic punio, non te in gehennam mitto, faciem meam tantum tibi negabo. Si ex patisti, amasti. Hæc ille. Nos ergo, qui scholam amoris adimus, qui Dei amatores esse profitemur, non solum pacem externam cum omnibus sed & internam sanctimoniam queramus. Moderemur corpus (hoc enim & bonum & necessarium est,) cohibeamus sensus, motus externos componamus, sed præcipuè affectus immoderatos, priuatum amorem, & voluntatem, ac proprium iudicium frænemus. Hoc namque nos perfectos facit & puros: illud verò tantum ad perfectionem puritatemque disponit.

Hæc duo nobis attulit Christi Saluatoris aduentus, de quo inquit Oseas: Quasi diluculum præparatus est egressus eius: & veniet quasi imber nobis temporaneus & serotinus. Ipse Dominus (vt notauit Hieronymus) vocatur manè, aurora, & diluculum: quoniam sicut aurora est prima lux, non in illo paruo splendore manens, sed ad meridiem vsque & perfectam claritatem procedens: ita Dominus spirituali suo aduentu in nobis, non tantum primordia lucis, id est, vitæ spiritualis, quæ in exercitatione corporis sunt collocata, nobis affert, sed etiam augmentum & perfectionem lucis aut veræ virtutis, quæ in mentis moderatione & ornatu posita est, sensim & quasi per gradus efficit. Venit nobis quasi imber temporaneus & serotinus; quoniam sicut imber temporaneus, semina nuper in terram iacta viuificat, & germinare facit, & imber serotinus eadem semina iam nata promouet, & segetes ad maturitatem perducit: ita Saluator noster per iustitiam in nos descendens, principio initia fructuum spiritualium, id est, externam mortificationem profert; postea verò maturus fructus, id est, mentis moderationem & puritatem ostendit. Ideo inquit Paulus, quod pater cum illo omnia nobis donauit; quia auxilia & virtutem ad vincendum corpus & vincendam mentem, & dona ad vramque partem cohibendam, ornandam, & perficiendam, & ad fœlicitatem comparandam, impertiuit. Et alio loco: Cum autem subiecta fuerint illi omnia; tunc & ipse Filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia, vt sit ipse omnia in omnibus. Omnia ergo in nobis Christo subicienda sunt corporalia & spiritualia: minorâ & maiorâ, quæ carnis

Hebr. 12.
12.Hebr. 12.
13.An. el.
ibid.
Aug.Osee 6.
3.

Hier. ibid.

Roma. 8.
37.1. Corin.
15. 28.

oculis

Cassian.
lib. 5. de
spirit. ga
sprimar.
c. 21.Dionys. li.
1. de vi-
ta & fine
solit. art.
8.Euseb.
hom.Ephes. 3.
16. 17.

oculis conspiciuntur, & quæ solis oculis mentis videntur: ut ipse in nobis omnibus imperet, & omnia nostra sibi subiiciat, qui exemplum rectè viuendi in-
 tus & extrà hominibus dedit. Si ergo ad utramque partem natura nostræ moderandam auxilia nobis data sunt, ne solam corpoream substantiam excolamus, incorpoream verò incultam incompositamque seruemus. Si corporis moderatio quasi medicina est, & mortificatio mentis velut concupita salus, non est æquum ut potionem ac medicamentum sumentes, ipsam salutem aut præcipuum actum, quo sanamur, detretemus. Si tandem in spiritali vita, corporis abnegatio propter animæ abnegationem & tranquillitatem quaeritur, ne simus tam stulti, ut ciliis & abstinētis, oneratis, & compressione sensuum afflictis, mētis abnegatio magis necessaria sordear, & interna tranquillitas nunquam obuēniat. Et iam hanc internam abnegationem verbis exponamus: & vrinam, sicut exponimus, nullo vitæ tempore ab eius desiderio & exercitatione cessemus.

De Mortificatione proprii amoris.

CAPVT II.

RACTATIO hæc interioris abnegationis ab ipsa radice sua inchoanda est, ut nostræ mentis conatus in ea euellenda atque excindenda ponatur, & inde facilius destruendis pestilentis radicis ramis spiritalis viri studium applicetur. Radix autem omnium malorum animæ, est priuatus aut proprius amor, quo quis seipsum post Adæ peccatum, quasi finem suarum actionum desideriorumque constituit. Paulus quidem ita sine vlla dubitatione sentit: Erunt, ait, homines seipso amantes:] inde autem quàm longam deducat malorum seriem, aduerte: Cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obediētes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, rumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes.] Vide quanta mala ex eo quod dixit, Erunt homines seipso amantes, siue ex proprio sui amore, veluti ex radice ac origine totius iniquitatis eliciat. Ab hoc, velut fonte, inquit Anselmus, quod scilicet homines erunt seipso amantes, manabunt multi vitiōrum riuī. Et Thomas Aquinas ait, quod radix totius iniquitatis est amor sui ipsius. Et Gregorius: Scimus quia vehementer claudit oculum cordis amor priuatus: Quo sanè clauso, facile est in vniuersa mala præcipites ferri, & quò ruamus, penitus ignorare. Ideo verò hic amor omnium est peccatorum & defectuum exordium: quia amor per se sumptus vniuersorum est humanorum affectuum initium. Quare si ipse malus fiat ex aliquo accidente, vel ex præpostero fine, vel ex eo circa quod versatur, omnes affectus inquinat, sicut si bonus sit, omnes etiam affectus rectificat. At amor sui ipsius, de quo nunc loquimur, peruersus est, ut statim ostendemus; ergo omnes affectus ad se pertractos malos efficit. Ex quibus cum opera ipsa progrediantur, quid mirum si mala prodeant, ut ipse malus amor rectè appelletur omnium malorum origo: Quod confirmat Augustinus dicens: Recta voluntas est bonus amor; & voluntas peruersa, malus amor. Amor ergo inhians habere quod amatur, cupiditas est: id autem habens, eoque fruens, lætitia. Fugiens quod ei aueratur, timor est; id quæ si accide-

A rit, sentiens tristitia est. Proinde mala sunt ista, si malus est amor; bona, si bonus.] Sic ipse. Cum igitur amor sit velut cardo, in quo omnis interior respública mouetur, & à quo omnes cogitationes, & cuncta desideria, operaque procedunt, ille primò ac præcipuè moderandus est, ut reliqua ad rectitudinem redeant, & ordinem spiritali vitæ necessarium admittant. Ac ideo videamus, quid amor sit, & quid proprius aut priuatus amor, quæ eius germina, & quomodo gratia Dei nostram industriam præueniens & adiuuans, infestissimum hunc hostem deiciat.

Amor in creatura rationali esse affectus animi quo quisque bona vult sibi vel aliis: amor verò sui aut amor priuatus aut proprius, dicitur ille, quo quis vult sibi bona, & fugit aduersa propter seipsum, vel sistendo in seipso, tanquam in fine. Ita hunc amorem explicuit Basilus, qui sic ait: Amans sui ipsius est, qui seipsum amat priuato & immodico amore. Talem autem se esse quis cognoscit, si quæ facit, ea commodi sui causâ facit, licet quod fiat, ex mandato sit. Nam illud, quietis suæ causâ omittere aliquid eorum, quæ ad utilitatem fratris pertinet, siue animi illa quies sit suæ corporis, iam hoc quibusvis etiam aliis perspicuum est, vitium esse amoris sui ipsius, cuius finis perditio.] Sic ille. Meritò autem finis huius amoris dicitur à Basilio, perditio: Quoniam sicut ciuitatem cœlestem, ut ait Augustinus, ædificat amor Dei vsque ad contemptum sui; ita ciuitatem terrestrem, cui diabolus dominatur, ædificat amor sui vsque ad contemptum Dei. Et planè hic amor est inordinatus atque peruersus, quod vel ipsa humana ratio, si non cæcuiat, tantisper adiuta, facili discursu cognoscit. Homo enim conditus est non propter se ipsum, sed propter Deum; quia omnia propter semetipsum operatus est Dominus, ad eò ut quicquid est hominis, id totum factum sit propter gloriam Dei. Ita ergo bona debet sibi querere, si ordinatè querat, ut illa non propter seipsum, quasi propter finem, querat, sed propter Deum qui finis suus est, & vniuersarum rerum, inquit. Quare sicut lectus regis, qui deliciarum eius causâ variis odoramentis aspergitur, si compos rationis esset, dum odoramenta propter se ipsum, & non propter regem vellet, huic infidelis existeret: ita homo, cui bona propter Dei gloriam suppetunt, infidelis est illi, si hæc bona non in Deum referat, sed propter seipsum, quasi propter finem, habere gestiat. Idemque esset, ac si procurator sponsum, non ut eius partes ageret, sed ut sponsam in sui amorem prouocaret, splendidus & pulcher sponsalibus contrahendis alisteret. Hæc autem amoris proprii peruersitas amplius exponitur, si consideremus aliquid honorificum aut delectabile posse esse homini, quod tamen Deo aliter disponenti aut contraria præcipienti displiceat. Si autem homo seipsum proprio amore diligit, id est, bonum sibi velit propter se ipsum, fiet, ut honorem aut voluptatem diuinis iussis præferat, quam nulla habita ratione Dei, vltimè finis sui, experiri desiderat. Quis autem in hoc facto manifestam peruersitatem non inspicit? Est namque ac si seruus vellet cum detrimento Domini sui, aliquid bonum præter necessitatem accipere: immò est, ac si cuperet cum nec sui Domini, breuissimam voluptatem captare. Sicut enim, qui contra Dei præcepta se oblectat (quod ad se attinet) diuinam voluntatem proterit; ita etiam diuinam illam naturam minimè à sua voluntate diiunctam spernit, atque pessumdat. Verissimèque Dionysius Riechelus sequitur Augustinum ait: Hic amor priuatus, omnium radix atque origo iniquitatum, sanctæ extat charitatis venenum. Et minoratio istius detestandi amoris, est

Basil.
reg. bre.
no. ad in
ter. 54.

Aug. lib.
14. de ci-
uit. c. 28.

2. Timot.
3. 1.
n. 2. 3. 4.
5.

Ansel.
ibid.

D. Tho.
ibid.
Gregor.
hom. 4. in
ezechiel.

Aug. 14.
de ciuit.
c. 7. To. 5.

Dionys.
lib. de lau-
de vitæ
solitor.
art. 6.

charitatis profectus & incrementum. Mera verò prauit improbi que illius amoris eradiciatio, est charitatis perfectio. Nec obstat ad hunc excusandum amorem, quòd homo velit sibi bona licita, & non vetita lege Dei. Nam si ea sibi non propter Deum, sed propter seipsum velit, graue quidem peccatum reicit, sed periculum non euadit. Si namque hodie bona, vt virtutem & sanctitatem: aut media, vt cibum & potum, quia sibi conducibilia sunt, nullo respectu habito ad Deum, appetit; cras mala & illicita, quia sibi conducibilia, etiam si Dei repugnent mandatis, concupiscet. Cum enim sua commoditas, suus honor, sua voluptas, & non Deus, sit tota appetendi ratio, quicquid huic honori aut voluptati assequenda fuerit vtile, etiam si Deo repugnet, admittet. Sicut si quis corporis sanitatem p̄ omnibus cupiat, illud sumet amarum aut dulce, quod medicus ad hunc finem assequendum, vtile esse prescripserit.

Ex his perspicua manet amoris sui ipsius priuatiue peruersitas, qui latissimum in vniuersos homines tenet imperium. In illo enim innocentia felicissimo statu, in quo vniuersorum creator hominum genus considerat, erat etiam erga nos ipsos amor iste rectissimus, quia sicut Deum propter seipsum & reliqua omnia propter Deum, ita & nos propter Deum diligebamus; & quicquid voluptatis, quicquid honoris, quicquid commoditatis nobis cupiebamus, non in nostra paruitate sistebat, sed transibat ad Deum, tanquam ad supremum finem ac rectissimam diligendi mensuram. At humana natura per peccatum originale corrupta, ita amor à suo fine desciiuit, vt non in Deum tendat, sed nos ipsos, si in sua corruptione relinquantur, & à gratia non corrigatur, scopum sibi ac finem constituat. Quod significauit illa mulier, quæ, vt ait Lucas, habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Nam hic spiritus infirmitatis, mulierem illam, in qua humana significabatur natura, ad ima deprimens, amorem priuatum designabat, quo à cælestibus separatur, & ad nos ipsos ac terrena conuertitur. Ad corda vestra, fratres charissimi, redite, inquit Gregorius, quid horis omnibus, in cogitationibus vestris voluistis, semper aspiciere. Alius de honoribus, alius de pecuniis, alius de prædiorum ambitu cogitat. Hæc cuncta in imo sunt, & quando mens talibus implicatur, ab status sui rectitudine flectitur. Et quia ad cæleste desiderium non affurgit, quasi mulier inclinata, sursum respicere nequaquam potest. Sic ipse. Miserum autem est aspiciere, quanto impetu homo ad se ipsum amore feratur, & quomodo in omnibus, tum bonis, tum malis, tum temporalibus, tum spiritualibus seipsum inquirat. Et quemadmodum flamma ignis in supernam regionem ascendens, si subito verteretur in lapidem, statim motum illum sursum desereret, & se magna vi deorsum atque in terram inclinaret: ita mens nostra per peccatum, ex cælesti, terrena facta, amoris motu, non sursum in Deum ascendit, sed deorsum in terrena atque in se ipsam, sine vlla requie contendit. In omnibus quæ agit homo, nihil de Deo cogitat, sed de se ipso & de suis commodis eum cura sollicitat. Si edit, bibit, dormit, ea facit, vt seipsum foueat: voluptates, delicias, illecebras cupit, & captat, vt se ipsum oblectet: opes, honores, dignitates ambir, vt se ipsum effeiat.

Quid moramur? Peccatorum remissionem, virtutum adptionem, orationis donum, cælestes consolationes, & spirituales profectum sæpe cum gemitibus & lacrymis postulat, non vt Deo placeat, sed tantum vt semetipsum à malis eripiat. Et videbis in infælici homine, pessima amoris proprii aegritudine

laborante, illius peruersitatis viam imaginem, quam Nabuchodonozor rex, in abominabili statua, sexaginta cubitorum crexerat. Sicut enim ille sublato veri Dei cultu, voluit pro Deo haberi, & ab omnibus populis adorari; ita homo se quasi idolum faciens, vniuersa terrestria & cælestia aduocat, vt ipsi genuflectant, id est, omnibus, quæ habent, ipsius commoditati deseruiant. Immo (& vt penitus appareat huius amoris iniquitas) ipsum Deum, qui (vt est in Apocalypsi) est Alpha, & Omega, id est, principium & finis, quasi à nobilitate vltimi finis deicit, dum homo per hunc amorem, Deum ipsum non propter Deum, sed propter se, tanquam propter finem, habere concupiscit. Et ecce illam peruersitatem ab Augustino deploratam, qua fruimur vtendis, & vtimur fruendis, quia nos propter Deum creatos, quasi propter nos ipsos, amore nostri ipsorum esse volumus, & Deum, cuius causa conditi sumus, quasi ex sua maiestate ad nostrorum commodorum obsequia deiciimus. Longè autem ab hac nequitia est amor supernaturalis, & desiderium, & spes, quibus interdum Deum nobis volumus & desideramus, & in futura vita habere confidimus. Quia his nos quidem ipsos diligimus, nobismetipsis Deum & bona Dei speramus, desideramus, & volumus, sed non propter nos, tanquam propter finem, sed propter ipsum Deum in hæc bona diligenda, speranda, & desideranda, voluntatis affectu contendimus.

Hic ergo amor priuatus, summis conatibus eliminandus est, si locus est concedendus in corde nostro virtuti: quoniam omnem ipse virtutem sanctitatemque peruerit. Oculum in primis simplicis, & recte intentionis obcaecat. Recta enim intentio in omnibus Deum quaerit, vniuersarum cogitationum, desideriorum, & actionum Deum finem constituit, in eum, tanquam in scopum & metam, toto nisu contendit. Sed proprius amor, relicto Deo, hominem ipsum, cupientem aut operantem sibi finem, prescribit, & non diuinum honorem, sed hominis commoda & emolumenta conquirat. Vitiata autem intentione, omnis labor, omnis conatus in virtute etiam assequenda, omne bonum desiderium, actioque corumpitur; qua sublata, vera virtus & animæ sanctitas stare non potest. Nimirumque ad summum proprius amor, homines virtutis studiosos facere, similes Samaritanis, de quibus legimus; Quia cum Dominum colerent, diis quoque suis seruiebant iuxta consuetudinem gentium: ita sanè homines proprio amori subiecti, non solum Domino, sed suis etiam commodis, quasi imputis idolis seruiunt, & ita illum quaerunt, vt se ipsos magis inuenire & fouere conentur. Deinde amor hic peruersus virtuti charitatis, atque adeo medullæ sanctitatis & perfectionis opponitur: quia amor Dei, & amor sui (vt ex his, quæ nunc diximus liquet,) in opposita tendunt, & ad contrarios fines aspirant. Ille creatorem respicit, iste creaturam: ille Deum, iste hominis emolumentum considerat: ille quid Domino placeat amplectitur, iste quid nobis gratum & iucundum sit, etiam si Deo sit iniustum, amplectendum vociferatur. Amor Dei, fons est omnium meritorum; quia nullum meritum est apud Deum, nisi ab amico per gratiam & charitatem, sibi que gratio, procedat. Amor sui est origo omnium peccatorum; quia nullus nisi immoderate se ipsum amando, & bonum verum sibi concupiscendo, delinquit. Si ergo merita sunt contraria peccatis, origines habent oppositas, nec potest quis Dei amore, qui est initium meritorum, cumulari; & sui amore, qui est initium omnium peccatorum, etiam grauium, possideri: Sed necesse est, proprium amorem in aliquo saltem gra-

Daniel.
3.1.

Apocal.

August.

4. Reg.
17.33.

3. 71

du etice

du eicere, vt amor Dei intret, & omnino relegare, vt ipse Dei amor ex initiis ad perfectionem deueniat. Nemo potest simul vno oculo cælum & alio terram aspiceret, sed tota oculorum acies, aut cælo, aut terræ applicanda est: ita nemo potest Deo & sibi, tanquam fini, inhæret: sed si illum, tanquam finem, diligit, se ipsum vt finem non diligit, atque aded à proprio & immoderato amore discedat, necesse est.

Si verò amor sui, matrem, id est, charitatem, impugnat, etiam filias, id est, virtutes omnes, oppugnat. Et verè ita est. Sicut enim aqua ignem corrumpens, omnibus ad ignem præparantibus & ignem sequentibus interitum affert; & siccitatem, calorem, & splendorem ignis disperdit: sic omnino amor sui, ignem charitatis destruens; vniuersarum virtutum charitatem antecedentium vel sequentium inimicus existit. Fidem obnubilat, spem extenuat, timorem Dei pellit: misericordiam, beneficentiam, æquitatem, mansuetudinem, humilitatem, & chorum reliquarum virtutum auersatur; quia cupiens homo super omnia sibi ipsi placere, sanctissimas virtutes odit, quæ aut docendo, aut contraria proponendo, aut in oppositum laborando, prauis amoris proprii desideris obstitunt. Qui seipsum immoderatè diligit, omnem difficultatem timet, omnem laborem refugit, omnem in suauitatem subire detestatur: quomodo ergo virtutes amabilem difficultatibus plenas & laboribus abundè refertas? Certè claudus contemnit gemmam in alto suspensam, & blandus palpator sui virtutem difficultatibus implicatam. Et quemadmodum qui ad gustum dulcedinis naueant, cibum sibi suauissimum, melle tamen illitum, auersantur: ita amatores sui, virtutes laboribus & duris exercitationibus inuolutas, gustare non sustinent. Virtutibus autem per proprium amorem relegatis, quid superest, nisi vt passionès & affectus animi, quorum moderatiò à duplici virtute, fortitudine & temperantia, dependet, semper duri, proterui, immoderati, effrenatiq; persistant? Nam proprius amor, qui his præsertim virtutibus se opponit, & pusillanimitas est ac parcitatis inimicus, nunquam huiusmodi affectibus dominabitur. Et sicut imple nimis est in voluptatibus, & bonis sensibilibus querendis; ita amorem post se trahit ad amanda immoderatè sensibilia, & odium ad immoderatè odienda omnia difficilia, & passionès reliquas ad sua obiecta inordinatè sectanda, vt sic quotidie in peius eant, & efficiantur à ductu rationis, se subtrahant. Absalon non tantum voluit Dauidem piùm patrem perdere, sed conatus est omnem populum ab eius ditione separare. Denique facebat hoc omni Israël venienti ad iudicium, & sollicitabat corda virorum Israël. Sic proliis immoderatus sui amor, non solum æternam hominis mortem machinatur, sed, vt facilius illum interimat, omnem populum, id est, omnes passionès, aduersus rationem virtutemque sollicitat. Et quemadmodum draco ille magnus, à Ioanne commemoratus, caudâ traxit post se tertiam partem stellarum: sic amor iste inordinatus, verè draco, qui cuncta nostra merita deuorat, trahit post se tertiam hominis partem, id est, mediam affectuum passionumque portionem, menti & corpori interiectam, vt aduersus spiritum rebellans suis excessibus & stultitiis deseruiat. Satis verò perspicuum est, neminem sine passionum mortificatione posse gemmam perfectionis tenere.

Sed quantum amor sui, studium orationis, & diuinam familiaritatem, atque aded nobilissimum instrumentum perfectionis impediatur, nemo potest ignorare. Equidem puto id non ignorasse Iacob, qui ascensus in Bethel, & facturus altare Deo, dixit ad

omnes viros ac mulieres domus suæ: Abiicite Deos alienos, qui in medio vestri sunt, & mundamini, ac mutate vestimenta vestra. Quia profectò ad orandum & inuocandum Dominum, non sufficit maculas præteritorum peccatorum lauasse, & pristinam conuersationem mutasse, nisi etiam idola desideriorum inanium, quæ proprius amor erigere in corde nostro non cessat, mortificationis sollicitudo deiiciat. Nec etiam filij & serui patriarchè fidelis id ipsum ignorarunt, qui, vt faceret textus statim subdit; & deriderunt ei omnes deos alienos, quos habebant, & in aures, quæ erant in auribus eorum: hoc facto demonstrantes, se, vt possent mundas ad Deum leuare manus, non solum vana amoris proprii desideria abiicisse, sed aures quoque obturando eas impuris huius amoris suasionibus, ab omni prophano ornatu purgasse. Sed & Iacob [in fudit idola, & in aures subter terebinthum, quæ est post urbem Sichem:] quia ita debent à nobis luationes immoderati amoris nostri & desideria contemni, vt quasi sepulta & in puluerem versa, nunquam coram oculis hominis interioris appareant. Quod verò familia Iacob scuit, serui Christi, scilicet iusti, ignorare non poterunt. Si enim norunt, se, vt solem videant, debere oculos in cælum conuerrere, & à terris auocare, quomodo nescient, se, vt Deum contemplantur, debere mentis lumina in Deum ipsum attollere, & à se ipsis, qui visis terra & sterces sunt, curam & considerationem dimouere? Id autem proprium amorem impedire manifestum est: Nam ita natura comparatum est, vt homo id curet, quod amat, id cogitet, id animo voluat, ad id seipsum afficiat, quod diligit. Si ergo, o iuste, te ipsum diligis, & immoderatè diligis, omnia in te ipsum tanquam in finem ordinas, te ipsum vti que cogitabis, tua commoda cupies: quibus ergo vitibus contemplaturus & amaturus es Deum tuum? Scito, & vide, quia, vt dixit Istaas: Coangustatum est stratum, ita vt alter decidat, & pallium breue vtrumque, nempe te & Deum, operire non potest. Humanus intellectus ab omnibus visibilibus rebus abstractus, vix nouit ad res cœlestes contemplandas assurgere, & limitatus affectus à creaturis auocatus, nec dum valet se diuinis immergere, quid faciet ille caligine offusus, & ite vinculis compeditus, & vterque proprio amore ad ima depressus? Lego: quia vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Si ergo thesaurum in terra, in seipso habes, id est, te & commoda tua, scopum tuarum curarum & tuorum laborum efficiis, in te procul dubio, & non in Deo, intellescè, & affectum habebis. Lego in Augustino, quia amor & pondus rationalis naturæ coincidunt. Amor, inquit, meus, pondus meum, illo feror, quocumque feror. Si igitur amor tuus proprius, id est, terrenus est, qui in sæculi vilitates inclinatur, non possam credere, quod orationis & meditationis tempore, sanctis cogitationibus & ferendis desideris in cælum attolleris, sed magis vanis distractionibus ad ima deprimeris. Lego: Quia animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Ergo per tui amorem non tantum animalis sed bestialis effectus, minime cœlestia & diuina percipies. Quid plura? Lego: Agrum tuum non feret diuerso femine veste, quæ ex duobus, tertia est, non indueris: quia in veritum nitris, cum agrum cordis tui simul amore Dei & amore tui ipsius lerere curas, & cœlestium ac terrenorum desiderio vitam tuam occupare præsumis. Denique quotidiana experientia te doceat: nam in cella absconditis, fenestris & seris clausis, & ab omni externo opere, quod te interpellat, sequestratus, sextentis phantasiis illuderis, ridiculis voluptatum aut honorum cogitationibus

Gm. 35.

2.

ibid. n. 4.

ibid. n. 4.

Ista. 28.

20.

Matt. 6.

21.

1. Cor. 1.

14.

Leuit.

19. 19.

impugna

2. Reg.

15. 6.

Apoc. 12.

4.

impugnaris, & de caelo ad stercora tuarum commoditatum vel nolens resistensque pertraheris. Trahit autem te herus tuus, amor tui, cui teipsum vendidisti, cuius imperio collum subiecisti, qui non sustinet te, nisi terrenis distineri, & in vanis & noxiis desideriis occupari.

Quia ergo amor proprius & immoderatus nostri ipsorum tam exitiosus est, ideo Dominus non tantum illum vetuit, sed & oppositum odium, quod sanctum quidem est & salutare, praecepit. Hoc enim sonant illa verba Saluatoris: Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Odium animae nostrae, seu nostri ipsorum, alicui sane amoris opponitur. Non autem opponitur illi, quo nos in Deo & propter Deum diligimus, qui charitas est: sed illi, quo nos in nobis & propter nosmetipsos diligimus; qui amor proprius est. Sicut itaque nos male & immoderate amamus, cum seculi bona & commoda propter nostram voluptatem quaerimus; ita bene nos odio habemus, cum, ut inquit Gregorius, anime carnalibus desideriis non acquiescimus, cum eius appetitum frangimus, cum eius voluptatibus reluctamur. Istud igitur odium nos discipulos Christi efficit, ille amor ab eadem disciplina antea quoque admissos excludit. Istud odium vitam spiritualem profeminat; amor ille reuellit: istud vestem perfectionis apprehendit, ille disrumpit. Denique proprius amor nos perdit; odium vero sanctum nostri in vitam aeternam inducit. Nam, qui amat animam suam, perdet eam, & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam. Qui, inquam, amat seipsum amore hoc immoderato, quem proprium dicimus, quo se sui ipsius quasi idolum facit, quo bona saeculi & carnis voluptates inquirat, is seipsum in perpetuum perdet. Qui autem seipsum odio habuerit, ita ut voluntates suas non faciat, & a rebus illicitis auellat, in omnem aeternitatem vitam felicem possidebit. Id profecto est, seipsum ad mortem male amare, ut optimè interpretatus est Chrysostomus, & ad vitam sancte se odio habeat. Nam qui cupiditatibus propriae voluntatis obtemperat, aliquod bonum falsum & apparens sibi vult, ideoque male & insipienter se diligit. At qui prauis desideriis contradicit, nonnullam tristitiam sibi importat, qua, quia aeternam latitiam mercatur, bene & prudenter se odit. Aduersus ergo amorem hunc proprium, assiduum & implacabile bellum nobis suscipiendum est, quia charitas & perfectio non dominabitur in cordibus nostris, nisi amor iste moriatur, cuius praesentia, sicut sufficiens est omnia mala gignere, & vniuersa peccata suadere; ita de ipso pata victoria potest cunctos alios hostes spiritualis vitae prostrare, & cunctas virtutes generare. Unde diligit se homo amoris, (ut ita dicam) communis: eo scilicet amore charitatis, quo reliquos homines diligit propter Deum: non vero diligit se amore proprio, quo in se ipsum tanquam in finem tendat. Nam quemadmodum sapienter dixit Augustinus: Tunc est optimus homo, cum tota sua vita pergit in incommutabilem vitam, & toto affectu inhaeret illi. Si autem se propter se diligit, non se refert in Deum, sed ad seipsum conuersus non ad incommutabile aliquid conuertitur. Et propterea cum defectu se fuerit, id est, se diligit, quia melior est cum totus haeret, atque constringitur incommutabili bono, quam cum inde vel ad seipsum relaxatur. Diligat se homo propter eum, cuius gratia factus est, amore vero proprio, & immoderato non se amet, sed potius illum di-

Luca 14. 26.

Gregor. hom. 37. in Eua. g.

Ioan. 12. 25.

Chrysost. hom. 66. in Ioan.

Aug. 1. de doctrin. Christ. c. 22.

ligerter mortificet, ut ad eius mortificationem charitas viuat, & ad ipsius mortem eadem charitas in perfectionem assurgat.

De Mortificatione actuum & excessuum amoris proprii.

CAPVT III.

EST omnia peccata, imperfectiones, & excessus nostri ab amore proprio progredientur, tamen necesse est ea sub quibusdam capitibus comprehendere, ut contra hanc belluam immanem pugnare possimus. Quam non omnino inepte in dracone illo à Ioanne in Apocalypsi conspecto, signatam esse per mysterium coniectamur. Hic habebat capita septem & cornua decem, quibus septemdecim defectus proprii amoris signati sunt, à quibus, tanquam à fontibus, omnium malorum nostrorum, (si bene inspiciatur,) turba procedit. Merito vero non solum capitibus bestiae, sed & cornibus ostenduntur; quoniam ceu capita, animae casus initiant, & ceu cornua, vitam nostram feriunt atque cruentant. Draco autem iste, id est, proprius amor, paratus erat, filium mulieris deuorare, quia eius conatus est, spiritum sanctitatis & deuotionis extinguere. Ut itaque hunc filium animae dilectissimum ab omni iniuria vindicemus, necesse est immanem bestiam adoriri, & eius capita & cornua diligenter amputare, & vnicuique, ne iterum pullulet, gratia ignem admouere. Haec ergo capita & cornua proprii amoris quasi digito demonstremus, & quibus mediis excidenda sint, ostendamus legentibus.

Primum caput amoris proprii, est aestimatio sui, qua quis in seipso deceptus se quid magnum putat, dona sua naturalia aut supernaturalia supra meritum magna, & omni aestimatione digna existimat. Ille in nullo se sibi displicet, immò in omnibus complacet sibi, suos defectus extenuat, labores exaggerat, & de eo, quod rectè facit, ac si suum & non Dei esset, latentem quadam cogitatione & abscondito desiderio gloriam ac laudem concupiscit. Morder hoc venenatum caput ore mortifero non tantum eos, qui scientia, ingenio, & donis naturalibus pollent, sed eos quoque, qui virtutibus, & laboribus pro Christo susceptis, & diuina familiaritate resplendent. Qui non semel quasi furuius dicunt: Non sumus sicut ceteri hominù, & dissimulantes seipsum aliquid reputant, aliosque contemnunt. Unde Ricardus Victorinus mystice in Iordani immoderatum sui amorem intelligens, sic ait: Cum ceperit semen illud, quod cecidit in terram bonam, producere de se fructum, aliud tricesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum, solet nimirum eo tempore Iordanis vnda altius intrumescere: & ut est humani animi, magna de se aestimare, magnum se aliquem credere, cum viderit se multum fructum facere, & ad maturitatis messem peruenire. Tunc, (nec mirù,) quo maiora de seipso aestimat, eo maiori dilectione dignum se esse iudicat, magnumque est valde, si non usque ad superfluitatem in ima defluat, & iusta aequitatis metas utilitatisque ripas non excedat. Quantum ergo putas, quam magnum miraculum existimas, tibi ipsi vilescere, tibi ipsi magis magisque displicere, eo praecipue tempore, cum incipis magnus esse,

Apoc. 12. 3.

I. Caput.

Luca 18. 11.

Ricar. de exterminat. mali c. 14.

PAZ

magnūque omnibus apparere.] Et statim, cum dixisset facile esse, quemque seipsum contemnere, cum peccatis forderet, tepiditateque fugerit, subdit: Sed illud magnum erit, si in tempore messis & inter virtutum successus, possit Jordanis vnda intra alvei sui ripas includere, & amoris privati imperum intra modestiæ metas cohibere.] Hactenus ille. Ex hoc capite oriuntur peccata superbiæ, arrogantia, iactantia, & alia similia, ad quæ homo propria sui æstimatione raptratur, quibus (vt dicemus) propria cognitio & humilitas opponenda est, ne nos in atram cæcitate atque in immensa mala deiiciant.

II.

Aliud caput huius draconis est, velle ab hominibus non propter Deum sed propter seipsum amari, timeri, reuereri, & laudari. Nam qui seipsum magni reputat, & aliis meliorem ac præstantiorem putat, non mirum si ab illis amorem supra merita sua ac reuerentiam requirit. Huius autem affectus immoderati meminit Augustinus dicens: Itaque nobis propter quædam humanæ societatis officia necessarium est amari, & timeri ab hominibus, instat aduersarius veræ beatitudinis nostræ, ubique spargens in laqueis Euge, Euge: vt dum auidè colligimus, incaute capiamur, & à veritate tua gaudium nostrum deponamus, atque in hominum fallacia ponamus: libeatque nos amari, & timeri non propter te sed pro te, atque isto modo sui similes factos secum habeat, non ad concordiam charitatis, sed ad consortium supplicij.] Hæc ille. Istud autem inane desiderium & iram generat in eos, qui nos nec amant, nec reuerentur, nec timent: & querimonias, obmurmurationes, ac iudicia temeraria procreat, quibus Prælatos, & æquales & minores nostro desiderio minimè satisfaciens, lædimus, & multa ac magna bona spiritalia dissipat. Christus namque sponfus est animæ iustæ, in qua velut quoddam genus, aut initium adulterij reprehendit, velle ab aliis non propter seipsum amari. Idque sæpe cæcitate, cupiditate, & abundantioris gratiæ subtractione castigat. Multique experjuntur se minus impensè ac tenerè à Deo diligi, quoniam volunt à creaturis amari: & amorem ac reuerentiam concupitam non assequuntur, quoniam hæc, ceu umbra, insequentes fugiunt, & fugientes ac se subtrahentes inquirunt.

III.

Tertium caput ad timorem referri potest, quo quis timet contemptum & vilipensionem propriam, tantum quia sibi noxia est, non quia Deo iudicatur iniusta. Sæpe verò impletur in hominibus, immoderatè contemptum timentibus, quod dixit Iob: Quia timor, quem timebam, euenit mihi, & quod verebar, accidit:] nam in contemptum, quem timidi fugere conabantur, incurrunt, & despectionem, quam auerfabantur, tristes nolentisque percipiunt. Ex hoc affectu nimia tristitia generatur, pusillanimitasque progreditur, quam si homo viriliter abiecisset, contemptum sanè odio habitum euitasset. Et permittere Domino ipse homo suo proprio amore punitur, quoniam vano timore, ex illo nimio amore procedente, cruciatur. Ac proinde iure optimo hic inanis timor prohibitus est, & per Isaiam Dominus ait: Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum, sic comedit eos vermis, & sicut lanam, deuorabit eos tinea.] Ac per Salomonem: Ne paucas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum: Dominus enim erit in latere tuo.] Sed proprius amor, in quo, si in aliquo, quadrat, quod cæcus sit, hæc monita salutaria non audit, & lepulesculo timidior, nunquam fallaces insipientium hominum opiniones dictaque contemnit.

Aug. 10. confess. c. 36.

Iob 3. 25.

Isaia 51. 7. 8.

Prou. 3. 25.

Quartum caput ab amore proprio procedens, est inanis quædam & insipiens erubescencia, qua homo de aliquibus defectibus, vel à natura ipsa prouenientibus, vel ab ægitudine aut imbecillitate manantibus, erubescit. Quales sunt priuatio vel mutilatio alicuius membri, deformitas corporis, vinculum linguæ, rectam prolationem impediens, infirmitas vocis, natalium vilitas, muneris deiectio, indumentorum paupertas, & alia similia. Hæc enim respicit amator sui, vt suæ propriæ excellentiæ damna & honoris detrimenta, & ideo nititur illa simulatione contegere, quod si non possit, nescit noxiæ verecundiæ & puerili erubescentiæ modum imponere. Cuius cæcitas eo maior est, quo ipse virtutum absentiam, animæ fœditatem, ineptam loquacitatem non sentit, atque Adæ, aduersus Deum rebellantis, imitationem, ociositatem, & vilissimos vitiolorum pannos, quibus circumdatus est, non erubescit. Ne pro his omnibus confundaris,] ô frater, vt Ecclesiastici sermo te moneat, quia cum hæc culpa vacent, nullam, si sapienter considerentur, & patienter admittantur, erubescentiæ causam important. Sic à Domino factus es, vel in talibus defectibus ad tuam vilitatem & humilitatis custodiam coniectus; quid medicamentum necessarium habens, ex illo confusione, quam non habet, pertimescis? Ostendam tibi cum ipso sapiente, de quibus sit erubescendum. Erubescit igitur à patre & à matre, de fornicatione: & à prædente & à potente, de mendacio: à principe & à iudice, de delicto: à synagoga & plebe, de iniquitate: à socio & amico, de iniuriantia: & de loco in quo habitas, de furto, de veritate Dei, & testamento: de discubitu in panibus, & ab obfuscatione dati & accepti: & à salutantibus, de silentio: à respectu mulieris fornicariæ: & ab auersione vultus cognati.] Hæc inquam, tibi sint confusione occasio: si in conspectu parentum, scilicet Christi & Ecclesiæ, rem creatam immodicè amans, fueris spiritualiter fornicatus: si fueris coram Deo, omnium iudice & omnipotente, mentitus: si in aliquo in conspectu eiusdem iudicis tui ac factoris deliqueris: si plebem aut congregationem, in qua viuis, iniquitate scandalizaueris: si socium iniuria affeceris: si in domo tua de furto in legem Dei admisso notatus fueris: si in conuiuio superbiens primas sedes elegeris: si muneri tuo minimè satisfaciens tuam famam denigraueris: si salutante teste præ arrogantia non salutaueris: si intentis & minus pudicis aut cautis oculis pulchram mulierem aspexeris: si ad ampliorem dignitatem euectus, propinquos aut amicos habitos in humili statu contempseris. Pro his, & aliis similibus, quæ peccata sunt, tibi erubescendum est; at pro illis, quæ à natura ex diuinæ providentiæ ordine susceperis, nulla est habenda confusio. Pelle vanum de his, quæ in tua potestate non sunt, noxiūque pudorem; hominibus placere non cupias, sed soli Deo, cui humilia & deuota placent obsequia, licet ab exiguo talento, & ab homine, aliquo defectu naturali impedito, procedant. Tibique persuade, hunc pudorem filium esse immoderati amoris tui ipsius, quem si non viceris, in multis, quæ ad Dei gloriam pertinent, te quasi erubescencia puerili ligatum reperies.

Quintum caput est eorum, quæ opinionem hominis minuerere possunt, abscondio, qua nimirum quis vitia, & culpas suas, & defectus occultat, non quidem ob ædificationem proximorum, sed ad aucupandum in cordibus aliorum honorem, & nomen sanctitatis aut virtutis, quam nō habet, obtinendū. Hanc autem dolosam hypocritism, proprii amoris esse filiam, ex verbis Nazianzeni discemus. Ac nobis, ait, ingenij

IV.

Ecc. 42. 1.

Ecc. 41. 21. 22. 23. 24. 25.

V.

Nazian. in Apol. longe post initium

solertia, & cæcus nostri amor, & quod faciliè cuiquam cedere nec scimus, nec sustinemus, plurimum ad virtutem impediendi affert, ac velut instructa acie se se iis, qui nobis opem ferunt, opponit: quantumque studium à nobis adhiit eii conueniebat, vt morbum medicis detegeremus, tantum ad medicinam fugiendam, adhibemus, atque in nostram perniciem fortes sumus & aduersus sanitatem nostram periti. Vel enim turpiter & abiectè peccatum suppressimus, non secus ac malignum morbum quendam & subputridum in intimis animæ recessibus occultantes, perinde ac magnum quoque Dei visque illius vlticis oculum fugituri, si homines fefellerimus, vel exculpationes in peccatis proferimus, verborum patrocinium vitii nostris exquirentes.] Sic ille. Quanta verò peccata, & quantæ simulationes & falsitates ex hoc affectu nascantur, non est difficile explicare. Sed quid nunc ingentia eorum sacrilegia tangam, qui in sacramentali confessione graui peccata celant, ne vel sacerdotes ipse locum Dei gerens, contentium casus agnoscat? Quasi Deum ipsum fallere possint, & se coram eo, qui corda & renes scrutatur, mendacis & sacrosancti iudicij iniuriis iustificare valeant. Quid periuria? Quid falsa testimonia eorum commemorem, qui ne Prælato non graue vulnus aperiant, animam suam sæuo mucrone grauisissimi peccati confodiunt? Quid tandem illorum dolos & fraudes edicam, qui vt iniquitatem contegant, operiunt se [vestimentis onium, cum tamen intrinsecus sint lupi rapaces?] Hæc ad viros spirituales non pertinent: quos tamen hoc gerimen proprij amoris non parum inquietat, dum suas imperfectiones excusant, malè facta defendunt, alij quam sint, sæpe videri volunt, & odium, iram, immoderatum amorem, viuendi socordiam, velamine zeli, iustitiæ, charitatis, & prudentiæ cooperiunt. Certè proprius amor, sapientissimus est [sapientia] carnali, quæ [stultitia est apud Deum,] vel potius callidissimus. Nouit enim in oculis saltem inexpertorum vitia nomine virtutum expellere, & culpas ac defectibus apparentes satis excusationes obtendere. Sed Deus non iridetur.] Tu, qui culpas tuas & defectus occultas, eo ipso hanc bestiam proprij amoris impinguas, & te à profectu charitatis elongas. Deinde culpam, quam prudenti confessione & modica confusione dilucres, ad maiorem & omnibus notam penam in sinu recondis. Facit namque Dominus non semel cum suis, quod per os Nathan dixit ad Dauidem: Tu enim fecisti absconditè, ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu solis.]

Matth. 7.15.

1. Corin. 3.19.

Galat. 6. 7.

1. Reg. 12.12.

VI.

Sextum caput, est nimia quædam, & immoderata cura poliendi & perficiendi ea opera, quæ visuri sunt homines, & è contrà, ligenda quædam incuria in his, quæ visurus & probaturus est Deus. Hæc cura est crudelis gladius, quo multi spirituales viri non Dei, sed mundi & vanitatis martyres fiunt. Si concionaturi sunt, anxia eos sollicitudo cruciat inueniendi subtilia, disponendi curiosa, & proponendi inania, quæ non animas lucrentur, sed dicenti honorem & nomen sapientis afferant, & astantium aures permulceant. Si philosophi eas disciplinas aut Theologiam lecturi, molestus angor torquet nouas opiniones excogitandi, & probabiles rationes inueniendi, quibus & se ipsos nominatos faciant, & inaudita confirmant. Si munus gubernandi obituri, inquietum desiderium exagitat auctoritatem erga prima-

A tes captandi, subditis placendi, & cœnobij res augmentandi, quo & supra vires occupationes admittunt, & disciplinam labefactari sinunt. Breuiter hæc cura eos facit, vt hominibus placeant, in omni occupatione publica & exteriori sollicitos. At oratio tepida, psalmodia distracta, lectio curiosa, mortificatio ignaua, mentis puritas nulla, satis ostendunt, illos non pro animæ puritate nec pro Dei gloria, sed pro vana nominis exultatione laborare. Quorum imaginem expressit Salomon in eo sanè, quod domum Domini ædificauit septem annis, domum autem suam trededecim annis. Ita amatores sui ipsorum, tempus, altissimo Deo deputatum, nunc decurtant, nunc omnino surripiunt, & ad vacandum ei vix opportunitatem inueniunt: at in captandis suis commodis; & in his, quæ placeant hominibus, totam ætatem infumunt. O misera ætas, quam vniuersi in nouissimo die fructus & meriti vacuam aspicient. Si enim præceptum summæ veritatis est: Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum, qui in cælis est: quod isti præmium expectant, quorum oculi proprio amore cæci, solum plausum hominum aspiciunt, & Deo propter seipsum obsequi reuuant?

3. Reg. 6. 38. & c. 7.1.

Matth. 6.1.

VII.

C Postremum caput huius amoris est, quo infelix amator sui vltra in malo progrediens, non tantum ea quæ homines vident & probant, vt eis placeat, facit, sed ea quoque, quæ illi improbaturi sunt, licet bona & Deo grata, ad vitandam confusionem omittit. In hoc verò duplex potest inesse peccatum: Alterum grauius, quo homo debita, ne contemnatur, præterit: alterum leuius, quo libera & spontanea obsequia ob eandem rationem derelinquit. Hic enim perniciosus amor ora concionatorum & consiliatorum obturat, ne liberè verum loquantur: cor iudicum & Prælatorum angustat, ne iustitiam cuique præstent, & disciplinam virtutemque defendant: manus laborantium ligat, ne in rebus abiectis sibi iniunctis, Deo tamen gratis, obediât. Similiter Dei seruos pusillanimes facit, ne à cœtu tepidorum se subtrahant, ne conversationis modum perfectiorem arripiant, ne culpas suas sine scandalo & cum aliorum ædificatione prodant, ne ieiunia, vigiliis, & longius, quam alij, orationis tempus & alia similia suscipiant. Hæc inquam amator sui sæpe deserit, quia timet ex eis apud homines aliquid detrimentum incurere, & nonnullam auersionem aut confusionem subire. Isto vitio laborabat Nicodemus, qui [venit ad Dominum nocte:] quia videlicet erubuit in die, & coram alijs se Christi discipulum profiteri. Laborabat & Petrus, antequam indueretur virtute ex alto: nam & timuit de consortio Christi confundi, & ideo negauit, se illum nosse, à quo omnia bona receperat. E contra Paulus ea spiritus virtute roboratus ait: Non erubescio Euangelium, virtus enim Dei est in salutem omni credenti. Illius autem infirmitas ex sui amore profecta narratur, vt eam reiciamus: atque istius firmitas à Dei charitate donata, vt eam opere compleamus. Interest autem nostra, istum affectu compescere, & minimè de oborta apud homines confusione confundi, quoniam Dominus ait: Qui me erubuerit & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.]

Ioan. 3. 2.

Luca. 22. n. 57. 58. 59. 60. Roma. 1. 16.

Luca. 9. 26.

1. Reg. 2. 36.

E Erursus: Quicumque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.] Saluator quidem noster probè sciebat quantum esset opprobrium accepturus ex eo, quod se ad nostram

1. Corin. 1. 23.

salutem deiceret, salutemque curaret: Cuius vita, teste Paulo, Iudæis scandalum facta est, gentibus autem stultitia. At non ob id à cæpto desistit, nec cessavit ab officio Redemptoris. Quanta ergo illorum insipientia est, qui amore proprio decepti ea omittunt, ne aliquam confusionem incurrant, sine quibus aut suæ redemptioni non cooperantur, aut omnino nunquam redemptione potentiuntur? Ecce septem capita draconis, id est, proprii amoris, satis horrenda, ex quibus facillè, quam pestilens sit eius natura, conuicias. Hæc verò qua ratione præcédenda sint, inferius agnosces.

Adhuc de Actibus Amoris proprii.

CAPVT IV.

2. Reg. 18. 24.

Gene. 31. 41.

1. Corin.

YSTICVS ille draco, quo proprium amorem signauimus, septem capitibus gubernatus & decem cornibus instructus esse describitur, quibus animas percutit, & in barathrum damnationis deiicit. Sicut enim decem illi armigeri Ioab, Absalonem tribus confossum lanceis percussurunt, occiderunt, & in foueam grandem detrusum lapidibus obruerunt: ita decem cornua, id est, decem alij amoris proprii excessus, hominem triplici cogitationis, oris, & operis peccato transfixum, grauius interimunt, & acervo lapidum, nimirum vitiolorum onere, premunt. Quòd si dixit Iacob ad Laban socerum suum: Per viginti annos seruiui tibi, & immutasti mercedem meam decem vicibus; non minùs bene potest quilibet homo de proprio amore conqueiri, quia per totam vitam obsequutus est ipsi, & his decem cornibus, per decem vices seruientis sibi, mercedem mutat; quia de vno desiderio in aliud captatum, tandem stipendio veræ mercedis euacuat. Iam ergo septem capita draconis expressimus, nunc decem cornua eiusdem explicemus. Quæ, vt mihi quidem videtur, sunt tria desideria, tres amores, & quatuor amantudines, ab amore proprio ad nos ferreos dos procreate.

Proprius enim amor, quo quis se immoderatè & perueniè diligit, eum ad desideranda & amanda omnia bona, quæ corpori seruiunt, & quibus sensualitas delectatur, vehementer impellit. Nam cum amare sit, bonum alicui vellet, consequens est, vt qui seipsum amat, bonum sibi velit. Qualis verò amor est, talia sibi bona concupiscit. Vnde, qui seipsum malo & terreno amore diligit, & ad fruendum seipso & hoc mundo, amore complectitur, bona huius mundi sibi ipsi, cælestibus contemptis, inquit. Desiderat igitur homo proprio amore fauicus sibi ipsi bona temporalia, non ad necessitatem tantùm, sed etiam ad superfluitatem & vanitatem. Hinc inter nos quoque, qui mundum statu deserimus, & vitam religiosam profitemur, tot res non necessariæ, tot curiosæ, tot pulchræ, & exquisitæ, tot superuacua nascuntur, quibus non necessitati succurrimus, non imbecillitatem ad diuinum obsequium fouemus, sed possidendi amore sub voto paupertatis oblectamur. Non aduertimus, quid status religiosus poseat, quid necessitas admittat, quid professio veter, sed quid cupiditas efflagitet, quid mundus & turba cognatorum aut amicorum ingerat, quid cor terrenum concupiscat. Hoc desiderium nos inficit, quia purissimam mentem, ad Deum possidendum cecaram, retum terrenarum amore miscemus. Hoc nos signauos efficit, vt à Christo du-

ce, ad maiora bella vincenda non admittamur, nec cum spiritalibus vitiis, qui à carnalibus vincimur, pugnare possimus. Nam & Gedeon ex præcepto Domini solos eos, qui manu lambentur aquas, ad prælium cum Madianitis admisit: reliquos verò, qui flexo poplite biberunt, ab acie proiecit. Ita qui ad res terrenas amore curatur, ipsi que immo dicè adhæret, non est aptus ad militiam Christi sequendam. Ille verò probabilis, ille electus est, inquit Origenes, qui postquam ad aquas Baptismi ventum est, flexi ad necessitates terrenas & corporeas nescit, qui vitiis non indulget, neque ob peccati situm sternitur pronus. Hoc tandem desiderium nos à possessione Dei, boni in infinitum melioris, excludit. Egregiè namque Prosper ait: Qui vult Deum possidere, renunciet mundo, vt sit illi Deus, beata possessio. Nec renuntiet mundo is, quem terrenæ possessionis adhuc delectat ambitio, quia quandiu sua non relinquit, mundo, cuius bona retinet, seruit. Et vique non potest mundo seruire simul & Deo: ac sic propterea voluit Deus cultores suos omnibus renuntiare, propter quæ diligitur mundus, vt exclusa cupiditate mundi, diuina in eis charitas possit augeri vel perfici. Pertimescendum ergo hoc desiderium est, quo proprius amor nos illigatos tenet, ne in vitam perfectam proficiamus, & Deum ac diuina secemur.

Desiderat etiam homo, eodem inordinato amore possessus, illicitas vel non necessarias voluptates, quibus sensus externi delectantur, vel sensus capiuntur interni. Inhiatque in pulchra, quæ pascant visum; in curiosæ, quæ mulceant auditum; in suauia, quæ capiant odoratum; in dulcia, quæ oblectent gustum, & in mollia, quæ inescant & tactum. Visum pascit colorum varietas, corporum decor, ædificiorum superbia, vestium & aulæorum splendor, theatrorum ludi, mimorum gestulationes, saltatorum tripudia, & alia quæ ad pulchritudinem spectant. Mulceat auditum vocum melodia, instrumentorum musicorum pulsatio, fabellarum narratio, defectuum proximi auditio, librorum curiosorum lectio, & quæcumque sono continentur. Caput odoratum vnguentorum suauitas, herbarum succus, indumentorum fragrantia, & omnia quæ odore comprehenduntur. Oblectant gustum ciborum delicia, quos vel ipsa natura dedit, vel hominum effrenatus appetitus inuenit, saporum differentia, & conuiuiorum lautitia & abundantia, qua venter nonnunquam ad ea, quæ torqueant, quæ sanitatem eripiant, quæ occidant, capienda distenditur. Inescat tactum vestium subtilitas, lecti mollicies, linteorum pretiositas, & alia, quibus homo ad imbecillitatem infantium & ad teneritudinem mulierum reuocatur. Hæc pro sensibus externis quaruntur, ac pro illis & pro internis, quanta inania; quanta illicita in libris, in discursibus, in consulationibus, & in cogitationum varietate comparantur? Cerrè sensus ea percipiens vix poterit recensere, & decursu temporis numerare. His autem omnibus dum oblectationem quarimus, dolorem & morsum conscientie reperimus, & dum in quietem sensuum nostrorum tendimus, à vera pace, quæ intus residet, elongamur. Vnum scio, inquit Ricardus Victorinus, nec dubitare audeo: quia quandiu amor ad multa spargitur, & ad ima deriuatur, nunquam ad plenam pacem perducitur, nunquam ad veræ securitatis tranquillitatem lernatur. O anima infelix & misera! vique quò sollicita es, & turbatis organa plurima,] potto cum vnum sit necessarium? Tandem aliquando fige

Indic. 7. 5.

Orig. hom. 9. in Iudic.

Prosp. 2. de vita cont. cap. 16.

II.

Ricard. tract. 1. de exerc. mali. ca. 19.

Luca 10. 41.

deside

desiderium, dilige vnum. Fœlices illius civitatis ciuites, cuius participatio eorum in id ipsum. Congregentur aquæ, quæ sub cælo sunt, in locum vnum, noli sine eas fluere deorsum. An nescis, quia, qui dimittit aquas suas, caput est iurgiorum?] Quid per ima desideria defluis? Quid tibi cum bonis perituris gaudiisque lugendis? An nescis, quia omnis aqua, quæ deorsum currit, in mare descendit? Omnia siquidem flumina intrant in mare, & omnis infima delectatio definit in dolore. His magnus contemplator ab amore temporalium commodorum nos auocat, & meritò: quoniam iuxta illud: Extrema gaudij luctus occupat,] omnes illicitæ aut superfluæ voluptates in luctum desinent, & in dolorem conscientia deficiunt. Et quemadmodum omnis aqua dulcis in mare descendit, ibique dulcedinem perdit: ita omnis vana delectatio in suum finem veniens, inquietudinem animæ afferet, & eam, qua nos decipiebat, suauitatem amittet. Quin & animum relinquunt bonis vacuum: nam sicut illæ meretrices, filij prodigi substantiam diripuerunt, & ad pacendos porcos adegerunt; sic voluptates sensuum, delicias & opes animi auferunt, & seruituti concupiscentiæ subiiciunt.

Prover. 17. 14.

Prover. 14. 13.

III.

Desiderat tandem homo, si ab amore proprio regatur, honorem, laudem, & excellentiam super alios; & inter desideria nostra, nescio, an aliquod sit hoc desiderio potentius. Mens enim humana ad æternam gloriam creata, cuius tanta est bona suscipienda capacitas conditionisque nobilitas, non potest sine desiderio honoris ac gloriæ esse, qua suo possit appetitui satisfacere. Quare si hoc desiderium in vero honore ac vera gloria quærenda non ponat, qualem in cælesti mansione tenebit, consequens est, vt in vano honore huius sæculi & in inani gloria constituat. Hinc, qui non ducuntur charitatis amore, sed immoderato sui amore reguntur, ad huius sæculi magnitudinem & splendorem aspirant. Nunc ex hoc honoris desiderio Prælationes super alios & dignitates ambiunt: quandoque palam & sine vilo furo, quandoque dissimulanter, & se eas nec cupere, nec libenter admittere, sed obedientia compulsos, ad eas ascendisse fingunt. Nunc sedes honorabiliores & eminentiora loca in conuentibus quærunt, & pro illis vsque ad pugnas & conuita decertant. Nunc splendidiora nomina & titulos illustriores aucupantur, quibus audientibus & legentibus nobiliores appareant. Nunc se arroganter iactant, & ab aliis, verbis extolli, & laudari appetunt, & de nobilitate generis, de rebus optimè gestis, de laboribus exantlatis, & de virtutibus, ac sanctitate magnificari concupiscunt. Nunc opera singularia ostendunt, quæ alius non fecit, ædificia perpetua aggrediuntur, in quibus eorum nomen permaneat: amorem erga seiplos aut intimam principum familiaritatem euigant, parentum claritudinem & maiorum stemmata publicant, & si quid culpæ, si quid ignorantia, si quid imperfectionis habeant, aut abscondunt & excusant, aut si non possint, ita vt in aliquem eorum honorem redundet, & quasi ex humilitate manifestant. His omnibus cupiendis, quæ honorem & excellentiam sapiunt, habenas desiderij laxant, putantes se non pro vanitate, sed pro Dei gloria huiusmodi quærere. Legunt namque in Bernardo, Quod sicut temperantiæ est, præconia populi & sæculi eius prospera declinare, sic interdum iustitiæ est, certa quidem dispensatione admittere ea. Sed desiderium eminendi, & modus quærendi, & ratio viuendi in honoribus, &

Bern ser. 3. in rationibus pauperum.

A inquietudo non acquirendi, & tristitia perdendi satis aperunt se non ad iustitiam, sed ad ambitionem & superbam excellentiam, honorem desiderare & admittere. Illis dicit Dominus non sine pertimescenda comminatione, quod dixit Pharisæis: Væ vobis, quia diligitis primas cathedras in synagogis & salutationes in foro.] Et optimè ipsis assignatur væ, qui tam stulti sunt, vt velint periculosis muneribus onerari, & obligatione reddendæ rationis obstringi. Noli quærere à Domino ducatum, inquit Ecclesiasticus, neque à rege cathedram honoris.] Et Iacobus: Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes, quoniam maius iudicium sumitis.] Et Dominus: Vos autem nolite vocari Rabbi; quibus omnibus interdicitur honoris, & dignitatis, & præcipui loci stulta cupiditas. At homo proprio amore cæcus & surdus, has voces non audit, nec pericula animaduertit, sed dum seipsum immodicè amat, aliis dignitate & honore præferti concupiscit.

Luca. 11. 43.

Ecclesi. 7. 4. Iacob. 3. 1.

Matth. 23. 8.

B Hæc tria desiderat amator sui, sed quid amat? Certè amat hæc eadem, quæ desiderat, vt se opponat illi præcepto Domini, per os Ioannis promulgato: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: Quoniam omnè quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.] Quæ igitur ex his adeptus est, nempe ex rebus temporalibus, ex voluptatibus, ex honoribus, immodicè amat, non vt mutuo accepta, sed vt propria amat vsque ad contemptum Dei, aut saltem vsque ad detrimentum virtutis & perfectionis amat, & se ab illis patienter auelli non sustinet, & ab aliquo tangi nulla ratione permittit. Hæc autem amore mens humana non leuiter maculatur, & inepta ad suscipienda cælestia dona redditur.

IV.

1. Ioan. 2. 15. 16.

C Deus enim, vt ait Paulus, lux est: anima verò speculum, quod illa suprema lux radio sui splendoris illuminat. At amor hic visibilibus speculum animæ inficit & turbat, ne cælesti splendore perfundatur. Absalon capillis hæsit quercus, illique vincitibus atque detentus, lucem hanc, qua fruebatur, amisit. Sic & homo rerum visibilibus affectibus compeditus lucem spiritualem extinguit, & eoque aliquando procedit, vt gratiam etiam vitamque spiritualem abiiciat. Quod illa Osee verba designant: Diuisum est cor eorum, nunc interibunt.] Nam verè, qui variis amoribus rerum visibilibus diuiditur, & quasi in multas partes discepsitur, proximus est peccato, quo quoad Deum eiusque gratiam intereat. Nec nos ab hoc periculo putemus immunes, ex eo quod ea, quæ diligimus, parua sunt, & vitæ huius visibus necessaria; quia hæc si immoderata & ex proprio amore diligantur, non minus quam maiora & superflua puritati mentis officiant. In quam sententiam Cassianus grauissimè ait: Nam illud ridiculum qualiter exprimitur, quod nonnullos post illum primæ renuntiationis ardorem, quod vel res familiares, vel opes plurimas, ac militiam sacculi relinquentes, semetipsos ad monasteria contulerunt, tanto cernimus studio in his, quæ penitus abscondi non possunt, & quæ neque in hoc ordine non haberi, quamuis parua viliæque sint, esse deuinctos, vt horum cura, pristinum omnium facultatum superet passionem? Quibus profectò non magnè proderit, maiores opes ac substantias contempsisse, quia affectus earum, ob quos illæ contemptæ sunt, in res paruas atque exiguas transfulerunt. Nam vitium cupiditatis & auaritiæ, quod erga species pretiosas exercere non possunt, circa viliores materias resistentes, non abscessisse, sed

2. Greg. 18.

Osee. 10. 2.

Cassian. coll. 4. c. vli.

sed commutasse se probant pristinam passionem.] Hæc, & multa alia pulchre Cassianus, Merito proinde reprehendit Nehemias Eliasib, eo quod thesaurus Tobia viri gentilis in templum intulerit. Et veni, inquit, in Ierusalem, & intellexi malum, quod fecerat Eliasib Tobia, ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus Dei.] Qua nos etiam reprehensione percellimur, si in domum Dei, id est, in mentis nostræ recessus nimium amorem rerum visibilibus, licet necessarium, inferamus.

2. Esdræ. 13. 7.

V.

Ioan. 16. 7.

August. tract. 94. in Ioan.

Bern. ser. 6. de Ascens.

Ansel. li. de simo. li. 6. 76.

Non in hoc sistit amator sui, sed qui à proprio amore didicit amare res nimè, dicit etiam immodicè amare personas. Propinquos ergo & conanguineos vsque ad sui odium diligit, amicos & familiares vsque ad distractionem spiritus, & vsque ad aliorum scâdalum, amat, & nullam scit in amore discretionis tenere mensuram. Ignorat fortassis hunc amorem etiam bonorum, Dei amorem mentis quietatem impedire. At Dominus, id, quod amator sui nescire se dicit, mirabili quadam ratione monstravit. Dixit enim discipulis suis: Sed ego veritadico vobis, expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos.] Interpretetur locum Augustinus, & dicat, quare expediens erat Apostolis Christum abire, & sine eius discessu, quare non poterat spiritus sanctus venire. Expedit, inquit, vobis ut hæc forma serui auferatur à vobis. Caro quidem factum Verbum habitum in vobis, sed nolo me carnaliter adhuc diligatis, & isto lacte contenti semper infantes esse cupiatis: expedit vobis ut ego vadam, si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos. Si alimenta tenera, quibus vos alii, non subtraxero, solidum cibum non esurietis. Si carni carnaliter hæseritis, capaces spiritus non eritis.] Et ad idem Bernardus: Itane inuisa paracleto præsentia Christi, aut contubernium Dominicæ carnis? Spiritus sanctus horrebat, quæ (sicut Angelo prænuntiante cognouimus) nec concipi quidem, nisi eo superueniente potuerant? Quid ergo est: Nisi ego abiero, paracletus non veniet? Nisi carnis præsentia vestris subtrahatur aspectibus, spiritualis gratiæ plenitudinem occupata mens non admittit, non recipit animus, non capit affectus.] Si ergo amor hominis Christi aliquantum tenet, aliquantum imperfectus spiritus sancti aduentui obstabat, & mentis ascensum ad perfectionem impediēbat; putas tu quia amor cognatorum & amicorum immoderatus proficiet? Vitis quidem putanda est, ut fructus ferat, & tu similiter cor tuum debes circumcidere, & huiusmodi affectus immodicos erga propinquos & amicos amputare, ut fructus facias perfectionis. His namque affectibus in corde regnantibus, facile ab hoste, ut inquit Anselmus, id est, à diabolo, capiētur. Qui, ait, in monachatum non valet irumpere: nec his, qui monachi sunt, quicquam facere mali, nisi ad seculum redierint corpore, vel aliqua parentum affectione. At proprius amor, qui damna spiritualia non cogitat, & sola temporalia aestimat, etiam cum tam graui detrimento iubet, parentes & propinquos immoderatè diligi, & amicos vsque ad effusionem cordis amari.

VI.

At sunt aliqui ex spiritualibus viris, & quidem non pauci, qui res terrenas visibilesque conculcant: qui amicos & propinquos prudenter, moderatè & spiritualiter diligunt, sed alio amoris proprii visco eo periculosisi, quo occultiori, capiuntur. Hic autem est amor propriorum operum, & privatorum exercitiorum, nec non & spiritualium consolatorum, quibus omnibus amatores sui, ita inhaerescunt, ut

pro vnoquoque eorum millies in singularitatis vitium cadat, & fraternam charitatem, misericordiam erga indigentes, charitatēque pessudent. Et illi quidem plurimas orationes vocales; vltra eas, quas sanctè prudentēque statuit Ecclesia, recitandas suscipiunt, proluxa tempora ad meditandum & legendum sibi præiungunt, ieiuniis, & vigiliis, aliisque alperitatibus supra vires se onerant, & non tam in gratia Dei, quàm in his, veluti in efficacissimis instrumentis perfectionis adipiscendæ, confidunt. Et sicut le-
 roboam fecit [duos vitulos aureos,] & in eis, non verò in loco, quem destinauerat Dominus, ipsum Deum adorare constituit: Ita hi non in operibus ad quæ à Domino vocantur, sed in his, quæ mente sua excogitant, ipsi seruire volunt. Hæc non aliter amant, quàm sæculi amatores aurum, argentum, & reliqua bona temporalia diligunt. Nam sicut isti cæco amore ducti propter temporalia Christum deserunt, & eius mandata transgrediuntur: ita illi propter suas orationulas, & propter suum viuendi modum, irremisè tenendum, virtutes solidas, quibus boni fierēt, pro nihilo ducunt. Ad opus obedientiæ vocantur: sed nunc precandum est, autem: ad proximi spiritalem necessitatem depellendam inuitantur: sed nunc legendum est, inquit: clamat ad eos agrotus in xenodochij lecto secumbens, aut infelix compedibus in carcere compeditus opem postulans, & apud illos onus peccati deponere confessione desiderans; sed hunc diem, inquit, certis exercitiis destinauimus, non possumus exire domo, nec indigentem à suis misericordis liberare. O quantum vales immoderate amor! o quam late dominaris, qui etiam sanctitatis operata ditioni subdis, qui spiritales actiones ad proprium commodum ordinas, qui sub prætextu deuotionis te ipsum quæris, & pro minoribus meliora relinquis! Hæc ergo bona diligenda sunt, sed sine proprietate diligenda, ita scilicet ut illa non ob proprium commodum, sed ob Dei gloriam faciamus: ita ut dum non instat præceptum illa faciendi, propter meliora charitatis opera, si opus fuerit, ad tempus intermittamus; ita ut non nostris laboribus confidentes, propter illos nos meliores esse putemus.

Ex his omnibus in amatoribus sui ipsorum quadruplex amaritudo consurgit. Vna est amaritudo tristitiæ, quæ ex propriis desideriis aliquo modo impeditis exoritur. Qui enim terrena amant, visibilia desiderant, & plus nimio suis occupationibus & exercitiis adherent, non possunt non ex impedimento emergente tristari, & aduersus eum qui illud suscitauit, commoueri. Altera est amaritudo inuidiæ, quæ se ipsos amantes alienas virtutes & proximorum dona obscurare conantur, ne sibi aliquis præferatur. Nam amor sui valde superbus est, excellentiam ambit, singularitatem virtutis & donorum amat, & consortium alterius in honore aut dignitate non sustinet. Tertia est amaritudo impatientiæ, quæ immodico sui amore deceptus, aduersus eos, qui suis desideriis obstant, vel sibi quoquomodo exaquantur, per indignationem irritatur, & verbis aut operibus eorum bonum nomen eleuare aut iniuriam inferre molitur. Postrema est amaritudo scrupulorum, quibus profectò amatores sui ipsorum acriter vexari solent. Nam hæc omnia quæ diximus, non possunt conscientiam teneram & virtutem sitientem non pungere, quam ex vna parte vera iustitia ad se vocat, & ex alia tot, si non peccatorum granium, at defectuum & imperfectonum multitudo delectat. Hæc sunt decem cornua immanis draconis, seu decem tela amoris proprii, quibus omnes homines percussit, & vniuersum genus humanum euenulat.

E

Ab his

1. Reg. 12. 28.

VII.

VIII.

IX.

X.

Ab his iusti se immunes non putent; quia si proprius amor regnat in eis, si non ad graue & lethale peccatum trahat, at innumerabilibus peccatis leuibus vulnerat. Oportet ergo aduersus hunc peruersum amorem pugnare gnauiter, si perfectam virtutem finimus, si ad mentis puritatem & tranquillitatem properamus.

De Medijs generalibus ad mortificandum proprium amorem.

CAP V. T. V.

SANCTA Illa mulier Christum, seu eius imitationem, & spiritum perfectionis pariens, sub cuius typo à Ioanne Catholica Ecclesia depingitur, duobus modis, nimirum fuga & praelio, draconis ferociam & immanitatem effugit. De fugâ dicitur: Et mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum à Deo. De praelio verò: Et factum est praelium magnum in celo, Michael & Angeli eius praeliabantur cum dracone. Quo nobis, si draconis nomine amorem proprium intelligamus, signatum est, aduersus eum, si victoriam cupimus, fuga & bello nos debere pugnare. Fuga est motus animi, quo à nobis ipsis & à rebus terrenis discedimus, & Christi imitationem imbuimus. Ille quippe est solitudo, in quam, dum cordis affectibus venimus, umbraculum ab æstu amoris immoderati, & tranquillitatem inuenimus. Pulchrè sanè in hanc sententiam Ambrosius ait: Solitudinem Ioannes Christum vocat. Solitudo quippe dicitur, eo quod sola sit, deserta ab habitatoribus. Similiter & Christus desertus est à suis, sicut Euangelista loquitur, dicens: In propria venit, & sui eum non receperunt. Et per prophetam loquitur Dominus dicens: Torcular calcavi, solus, & de genibus non est vir mecum. Mulier igitur fugit in solitudinem: quia Apostoli & cæteri discipuli, ex quibus constabat Ecclesia, relicto diabolo relicti que omnibus quæ possidebant, Christum secuti sunt. Hæc ille. Praelium autem est spiritualis ille conflictus, quo aduersus nos ipsos, & omnia prædicta mala pugnamus, eo quidem fine, ut proprium amorem relegant, perfectæ charitati in nobis domicilium assignemus. Quod bellum tam anceps & periculosum est, ut ad victoriam obtinendam egeamus sanctorum Angelorum præsidio iuvari. Quibus & omnis pugna & omnis victoria conuenienter ascribitur; quoniam licet nos aliquid faciamus, dum cooperamur Deo, tamen hoc opus prius atque præstantius est gratiæ Dei, qui celestibus præsidis hanc bestiam in nobis amoris immoderati prostermit. His ergo duobus instrumentis, fuga & praelio, omnis armatura aduersus hunc hostem comprehensa est: nam dum à nobis ipsis fugiendo discedimus, & prædictos affectus pugnando calcamus, victores profecto huius peruersi amoris existimus. At quia non sufficit ita summatim arma contra hunc importunum hostem notare, libet ea ad legentium utilitatem, seruata debita breuitate, sigillatim attingere.

Tu ergo, o iuste, qui itineribus externæ abnegationis emensis, ad sublimiorem abnegationem cupis ascendere, & primo loco, cum principe omnium hostium animæ, scilicet cum proprio ac immoderato amore, pugnare, his quæ subiicimus, armis tibi pugnandum est, ut coronam victoris accipias. Principio duas vestes, nomine quidem oppositas, sed

A naturâ sorores, dissidentiam & confidentiam induc. Dissidentiam scilicet, quâ tibi ipsi, veluti abyssus omnis imbecillitatis & impotentia, diffidas: confidentiam verò, quâ in Deo potentissimo, benignissimo, ac omnium donorum auctore, confidas. Paris enim in hoc negotio periculi est, aut nobis ipsis, qui nihil profus valemus, fidere, aut de eo, qui omnia potest, & nostram perfectionem vehementer sitit, desperare. Nos huius operis instrumenta sumus, ille causa prima atque præcipua, ut omnis Theologia clamat, & Marcus Eremita egregiè his verbis exposuit: Quemadmodum ferrum dum secat, scindit, arat, plantat, ipsum quidem, quatenus impellitur, aliquid præbet; alius tamen est, qui mouet, & agitat ferrum: & ubi fuerit attritum, igni mandat, & instaurat: hunc in modum homo, licet exerceatur, & laboret, operans quod bonum est, Dominus tamen clam in ipso operatur; & dum labore fatigatur & atteritur, ille consolatur, atque recreat animum: ut ait Propheta: Num gloriabitur securis absque scindente: aut in altum trahetur terra sine trahente? Nostræ itaque naturæ admoniti, qua sine Deo in minimis, necdum in maioribus nihil possumus, de nobis ipsis desperemus, at in eo, qui nos ad bonum mouet, confidamus.

B Hic autem affectus, quo quis de se ipso diffidit, & in Deo omnipotente confidit, orationem parit, facitque auxilium pro obtinenda huius hostis victoria postulari. Ora igitur obnixè Dominum, ut ipse in te amorem immoderatum vincat, & vires gratiæ tibi ad fortiter dimicandum concedat. Casta illa Iudith, cui Dominus cor virile ac planè robustum impresserat, volens Holofernem occidere, ita precata est: Confirma me Domine Deus Israël, & respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, sicut promissisti, Ierusalem ciuitatem tuam erigas, & hoc quod credens per te posse fieri cogitavi, perficiam. Hanc eandem orationem cum proprio amore pugnaturus, ex ore huius sanctæ mulieris assume: O Domine, qui Deus omnium cum sis, iustorum, & videntium te, Deus nuncupari voluisti, respice seruum tuum, obsecro, tuum auxilium implorantem, & in omnibus, sed præcipuè in hoc insigni opere, quod caput est cæterorum, à tua larga benedictione pendente: Robora infirmitatem meam, sine te penitus impotentem, faue conatui meo, quem tu dedisti, sine tuo præsidio frustra aliquid molient, ut meum immoderatum amorem vincens, animam meam erigas, & puritatem eius, quam iam incœpisti, perficias. Sic aut aliter pro adipiscenda amoris proprii victoria, tibi orandum est, & non semel, sed quotidie hæc est oratio fundenda, quia licet hodie in occasionibus occurrentibus, quæ multe sunt, hunc amorem vincas; tamen cras illum procerum & aduersus te insurgentem senties. Ora ergo quotidie, ut quotidie diuina gratia adiutus illum repugnantem virtuti subiicias.

C Enitere magis ac magis Dei charitatem augere, & diuini amoris affectibus, si fieri possit, singulis momentis, tibi ipsi prestare. Hic enim purissimus amor est lux, quæ tenebras terri amoris disiciat: est relictudo, quæ mentem in terram curuatam effert: est calor, qui frigus distorti in nos amoris dispellit. Et quidem amor Dei est acutissimus gladius, qui caput proprii amoris amputat, ut vitæ in nos regnare non possit. Nam caput, id est, præcipuum in amore proprio illud est, quo homo per hunc amorem omnia in se ipsum ordinat, quatenus suum bonum non ob aliud, quam ob se ipsum, peroptat. Caput hoc charitas præcidit, quæ in Deum vnice dile-

Mar. Ere. de paradiso & lege spir. ad finem. To. 3. Bibliotheca.

Isaia 10. 15.

Iudith. 13. 7.

Apol. 12. 6. & 7.

Ambros. in 6. 12. Apoc.

Ioan. 1. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

PAZ
Tom II

Iustin. li.
de disci-
pli. mo-
nar. con-
uer. c. 10.

atum refert. Vnde Laurentius Iustinianus: Charitas, ait, cum sit abyssus indeficiens, riuus defluens, Paradisus affluens, lumen irradians, cibus replens, satiety fouens, exultatio eleuans, vinculum vnians, amor liquefaciens, gustus inebrians, sicut ordinatur à Deo; ita cunctas ad eum dirigit actiones, intentiones, & affectiones, quæ quanto purius exercentur, tanto vehementius ipsam, de qua prodeunt, augent charitatem.] Sic ille. Semper itaque dilige Dominum, & hæc, si non tota, at præcipua occupatio tua ad Deum ignitis affectibus aspirare, eosque sine vlla cessatione aliis occupationibus, quantum permiserit discretio, miscere, qui facient vt te, & reliqua propter Deum tam ardentem dilectum diligas, vt illum peruersum amorem, quo te & reliqua propter te diligis, omnino prosternas. Paulus fratrum amore succensus, ait: Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.] O si erga Christum amore charitatis arderes, quomodo te ipsum despiceres, & pro illo anathema esse, & ab omnibus despicere ac conculcari gratum haberes! Si ergo odium tui concipere aues, ama; ama, inquam, illum cuius amor potentissimus est, qui vt se non amet, immò nec sentiat, mentem inebriat.

Rectam intentionem non tantum habitu aut virtute, (vt dicitur,) sed actu in omnibus habe: ita scilicet vt in cunctis, quæ cogitas, vel desideras, quæ loqueris, vel agis, non teipsum, sed Deum tuum eiusque beneplacitum & gloriam inquiras. Dic frequentissime, sed præcipue cum aliquid commoditatis assumis, id quidem non propter me capio, non propter meam commoditatem admitto, sed vt me Domini voluntati subiiciam, cui gratum est, me commodum istud accipere. Si cum æquali eius gloria possem, magis vellem ad mei abnegationem hac commoditate aut voluptate catere. Ista in omnibus intentionis directio ex animo facta, crede mihi, mirum in modum mentem purificat, & in dies proprium amorem extenuat: adeò vt homo his affectibus aduetus, planè sentiat, se cum Dei gratia solum ad eius voluntatem explendam quæque commoda acceptare.

Triplex autem est recta intentio, vt Henricus Herpius annotauit: altera recta, altera simplex, tertia deiformis, & hæc adeò proprio amori repugnat, vt si perseveranter teneatur, illius vires infringat. Intentio recta est, qua homo bona operatur, & mala fugit principaliter propter Deum: iuxta dictum Gregorij: Rectus est ille, qui aduersis non frangitur, qui ad temporalia non inclinatur, qui ad superiora totus erigitur, qui diuinæ voluntati totus subiicitur. Intentio simplex est, qua homo non solum intendit Deo placere, illum laude atque honore afficere, verum etiam querit, omnibus operibus Deo se per imitationem vnire, eiusque quoad fieri potest, perfectionem induere. Intentio deiformis est, qua quis tam in prosperis quàm in aduersis Dei gloriam & imitationem querit, solum vt illi placeat, & quia ipse Dominus vult prospera ab operante admitti, & aduersa atque amara fortiter sustineri, nec vilo modo homo seipsum inquirat. Quæ intentio non ineptè deiformis vocatur, quoniam nos nostris commodis exuit, & vndique Dei voluntate conuestit. Et sic eam appellauit Bernardus, dicens: Quoniam scriptura loquitur, Deum omnia fecisse propter semetipsum, erit profectò vt factura sese quandoque conformet, & concordet auctori. Oportet proinde in eundem nos affectum quandoque transire, vt quomodo Deus omnia esse voluit propter semetipsum, sic nos quo-

Roma. 9.
3.

Herp. in
directorio
mortif. 2.

Greg.

Bern. de
diligendo
Deo. 5.
Felix.

A que nec nos ipsos nec aliquid aliud fuisse, vel esse velimus, nisi æquè propter ipsum, ob solam videlicet ipsius voluntatem non ob nostram voluptatem. Delectabit sanè non tam nostra, vel sopita necessitas, vel sortita fœlicitas, quàm quòd eius in nobis, & de nobis voluntas adimpleta videbitur: quod & quotidie postulamus in oratione, cum dicimus: Fiat voluntas tua, sicut in celo, & in terra.] O amor sanctus & castus! ò dulcis, & suavis affectio! O pura & defœcata intentio voluntatis, eo certè defœcator & purior, quo in ea de proprio nil iam admixtum relinquatur: eo suauior, & dulcior, quo totum diuinum est, quod sentitur! Sic affici, deificari est.] Hæc ille. Istam ergo intentionis rectitudinem ardentem postula, instanter efflagita, & ex illa omne opus, & omne desiderium, ac cogitationem proferre cura, qua validissime & proprium amorem prosternes, & ad mirabilem tranquillitatem assurges. Tunc aduersi euentus mentem non pungent, tunc dolores & ægritudines bene sapiant, tunc honoris iacturæ & infamie dulcescent, quia in his omnibus diuinam voluntatem, ad quam tendebas, impletam inuenies. Interim verò quòd hoc donum ex Deo accipis, sat scio, & expertus loquor, proprius amor te prosperis successibus per vanitatem extollet, & aduersis per tristitiam, impatientiam, & pusillanimitatem, dilacerabit. Vt enim inquit Leo Papa: Quod de specie, de copia, de varietate blanditur, non facile declinatur, nisi in illa visibilium pulchritudine creator potius quàm creatura diligatur.] Diligatur itaque creator, & tu, ac reliqua omnia tantum propter ipsum amentur, vt sic proprius amor corruat, & Dei amor in dies magis ac magis accrescat.

Oidium tandem tui ipsius comparare curato, nam sicut lux tenebras discit; ita odium sanctum tui ipsius peruersum amorem repellat. Est autem hoc odium nihil aliud quàm affectus voluntate conceptus, quo aduersa & molesta corpori tibi eligis, quo dulcia & suauia carni subtrahis, quo nullum bonum, siue corporale siue spirituale, tibi, nisi propter Deum, concupiscis. Hac similitudine qualitatem huius affectus intelliges. Sit tibi amicus charissimus, cuius amor te totum possideat, cuius voluntatem explere super omnia desideres: Sit illi seruus tibi infestissimus, quem magno odio habeas, cui multa mala inferre non dubites: Hunc seruum libentissime flagellares, & verbis proscinderes, si id gratum hero illius & amico tuo esse cognosceres. E contra verò cibum, & potum, & vestem, & reliqua ad vitam necessaria illi, non propter ipsum, sed propter amicum tuum, quem scis ita velle, concederes. Eadem si tibi accommodaueris, erga te ipsum odium salutare concipies. Amicus enim est Deus, quem debes ex toto corde & ex tota mente diligere: Seruus es tu ipse, qui non alteri, sed tibimet ipsi magnum ac multiplex malum intulisti. Considera enim te esse geminum, cum naturam bonam ex seque Deo subiectam habeas; & propensionem ad malum, ex primo parente hæreditate transfusam, seque ipsam quarentem, nodum omiseris. Hunc ergo seruum rebellem, & tibi maxima mala afferentem duriter tracta, libenter percutite, & afflige in omnibus, quæ Deo grata esse perspexeris. Si autem pascis, si foues, si sustines, non propter illum, sed propter amicum, id est, propter Dominum ita volentem ac præcipientem, efficiet. Scito verò istud odium salutare, quod charitatis est frater, eadem prorsus ratione ac

Math. 6.
10.

Leo. ser. 5.
de ieiunio. 7.
mensis.

chari

charitas, generati. Nam sicut charitas erga Deum, iteratis amoris actibus & assidua oratione gignitur: ita odium tui, odij actionibus (id est, assiduis abnegationibus & oratione) procreatur. Quod manifestè testatus est Augustinus, dicens: Prima hominis perditio fuit amor sui. Si enim se non amaret, & Deum sibi praponeret, Deo esse semper subditus vellet. Non autem converteretur ad negligendam voluntatem illius, & faciendam voluntatem suam. Hoc est enim amare se, facere voluntatem suam. Prapone his voluntatem Dei, prapone melioris voluntatem, disce amare te, non amando te. Sic ille. Sape itaque teipsum abnega, in omnibus (quoad fieri possit) te mortifica, tuae voluntati contradicito. Idque non tam ob tuum profectum facias, quam vt Deo obsequium praestes, & eius voluntatem perficias. Ora etiam instanter (quod iam diximus) vt tibi hic sanctus affectus concedatur, quia verè donum est Dei, quod homo sine ope caelesti, non solum non habet, sed nec possibile esse cognoscit. Si autem ita fueris teipsum ac prauos cordis affectus detestatus, absque vllò peccato aut perfectionis defectu diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Nam verè Dominus ipse proximus tuus est, qui tibi & Deus & pater est. Et omnes homines proximi sunt, quos tibi Deus naturà coniunxit. Amor verò proprius inimicus est tibi, qui bona caelestia à te surripuit, & tot damna, id est, tot peccata, in tuum caput sine cessatione congescit. Iam igitur Deum tuum & vniuersos homines dilige, hunc verò amorem odio habe, qui tantorum malorum initium existit. Sicque prapceptum implebis, quod Dominus in hoc sensu nunquam auxit, nec aliqua adiectione correxit. Occiditque Amalec, & delebit nomen eius sub caelo, quia hunc principem hancve originem peccatorum interimes, ne ipsa te interimat, & à vera vita deiciat.

De specialibus medijs pro mortificatione proprii amoris.

CAP. VI.

SPECIALIA documenta pro obtinenda amoris proprii victoria generalia sunt, quae vniuersis eius malis repugnant, sed sunt alia magis specialia, actibus huius amoris opposita, quae etiam opere tenenda sunt, vt crudelis sanctae perfectionis hostis intereat. Haec autem breuiter percurramus, vt arma accommodata ad resistendum multiplicibus eius incurtibus habeamus.

Contemne igitur teipsum, o homo, & vt ex corde contempnas, saepe teipsum inspice, & quis ac qualis sis, penitus agnosce. Minime dico nunc, vt scias te hominem esse, id est, calamitatum, & vilium, & caecitatum abyssum, (id namque non diffiteris,) sed dico vt scias te non esse hominem singularem, alius scientià, aut virtute, aut alio dono praelatum, sed vnum esse ex multis millibus, quos Deus quotidie & natura progignit. Tibi dicunt reliqui homines, & merito, quod Iob effatus est: Secundum scientiam vestram & ego noui, nec inferior vestri sum: quia te vera, quae tu cognoscis, comprehendunt, quae conaris, possunt, & quod pertingere cupis, accedunt. Sol illis oritur, sicut & tibi, & Deus, qui omnium est Dominus, non solum tibi, sed reliquis quoque dona concedit, & ita te conditione similibus colligauit, vt

A paucis praponeret, & infinitis pene supponeret. Id itaque de te sentias, id de te praesumas, quod infimum animalculum, inter innumera alia paria & maiora creatum, par est de seipso sentire. Id sanè proprio amori repugnare non obscure docuit Augustinus, qui amatorem sui in filio prodigo reuertente ad patrem intelligens, ait: Si ergo exierat à se, & à quo exierat redeundo ad se, vt eam ad patrem, neget se. Quid est, neget se? Non praesumat de se, sentiat se hominem, & respiciat dictum propheticum: Maledictus omnis, qui spem suam ponit in homine. Subducatur se sibi, sed non deorum versus. Subducatur se sibi, vt hereat Deo. Quicquid boni habet, illi tribuat, à quo factus est: quicquid mali habet, ipse sibi fecit. Hæc ille. Maximi momenti est ista modesta aestimatio sui, qua quis non excelsa de se sapiat, ne amore sibi ipsi immoderatis inhareat. Quam quia non habes, dum te singularem putas, latentem quadam cogitatione te aliis prapones, & singulari amore dignum ducis. Ac proinde necesse est, radicem tollas, vt tami huius arboris, id est, actiones huius amoris arefiant.

B Ne velis singulariter ab hominibus amari, aut timeri, nec laude ac reuerentia affici. Si enim ad summum es vnus ex aliis, non verò super alios, non est cur illis amore, vel laude, vel quoniam alio affectu apud alios emineas. Immo id ob amorem Dei cupias, vt homines te non diligant, te aspernentur, & nulla laude dignum fateantur. Si quando de seipso loquaris, te, & tua quantum veritas patietur, verbis extenua: & melius est (nisi causa specialis adit) nihil de seipso loqui, nisi quod possit te ad tui deiectionem & ad humilitatem adiuuare. At si necessitas instet laudandi, aut excusandi teipsum, quæ profectò instat, cum id vel gloria Dei, vel proximorum magna edificatio, vel muneris demandati executio, vel scandali vitatio postulet, tunc non sine directione intentionis ad Deum, nec sine modestia te lauda aut excusa, vt propria laus ac propria defensio non tui amorem augeat, sed praesenti necessitati subseruiat. Sic se laudauit Paulus, cum opus fuit: & donis Dei, ne illum extollerent, suam eadem serie verborum infirmitatem commisit. Quin & laudationem suam illa correctione conclusit: Factus sum insipiens, vos me cogistis. Hæc laudes ex necessitate & recta intentione aut suscepta aut admilla culpa vacant, nullamque Deo, sicut laudes superborum, iniuriam irrogant. Sicut enim gratis culpa est, ita quæ Gregorius, sibi hoc hominem arrogare, quod non est: sic plerumque culpa nulla est: humiliter bonum dicat, quod est. Vnde saepe contingit, vt iusti, & iniusti habeant verba similia, sed tamen cor longè dissimile, & ex quibus dictis Dominus ab iniustis offenditur, in eisdem quoque à iustis placatur. Id statim in Pharisæi & Ezechiae verbis ostendit, quorum iste, quia ex humilitate se laudauit, vt misericordiam acciperet, placuit, & ille quia se ex superbia praedicauit, & adde displicuit. Sed cum necessitate compulsius te laudaueris, aut laudes tuas ab alio prolaras sustinueris, postea ad cor rediens, teipsum vehementer argue, reprehende, atque vituperà, vt sequens vituperatio sit praecedentis laudis medicina, quæ laus hæc ex necessitate suscepta, quasi venus pestilens laedit, & caput propriae estimationis ac proprii amoris extollit.

C Contemptum apud homines & confusionem non timeas, & quæ ad hunc timorem repellendum valent, attentè consideres. Haec autem non pauca esse possunt, nec leuis momenti: dum verò alia menti non occurrunt, tria ista recoga. Vnum est, te ob pusilla

D

E

Aug. ser. 47. de diuersis c. 2.

Matth. 5.

Iob 13.

Aug. ser. 47. de sanct. c. 2.

Jerem. 17. 5.

1. Cor. 11.

2. Cor. 11.

Greg. 12. mor. c. 11.

Luce 18. 1. saia 38.

peccata,

peccata, & ob presentem ignaviam dignum esse magno contemptu, quem parvula confusione apud homines sustentata redimes. Alterum est, homines saepe falli, de quibus dicitur: Veruntamen vani filij hominum, mendaces filij hominum in stateris:] quid autem refert, iudicio ignorantium non probari, & statera dolosa minus habentem inveniri, dummodo iudicio Domini proberis, & eius statera integer inveniaris? Hanc stateram suspiciebat Iob, dicebat enim: Appendat me in statera iusta, & sciat Deus simplicitatem meam;] fallaces vero hominum stateras penitus aspernabatur, ad quos ita loquutus est: Abiit a me, ut vos iustos esse iudicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.] Tertium est, Salvatore nostrum crucis sustinuisse patibulum, multis ac magnis ignominias circumseptum: de quo Paulus: [Sustinuit crucem confusione contempta,] cuius certe membrum non apparet, qui ignominiam usque adeo timet, & minimè contemptum contemnit.

Omni erubescientiam abiice, quæ ex defectibus naturalibus manar, & te luscum, balbum, aut deformem, ad divina obsequia siue negotia tractanda cum debita libertate compelle. Defectum habentes in corpore, propter decentiam & propter significationem ab altari Domini repellentur, sed non prohibebantur ab exercitatione virtutis. Non est cur tu, defectum corporis inculpabiliter patiens, præ inepto pudore ab actionibus virtutis abstineas. At defectum habens (inquis) corporalem, ad Domini altare confendo, & hierarchica ministeria tracto, nec valeo eo decore ac splendore, atque alij, meo muneri satisfacere. Sed rogo à te, apud quos splendorem exquiris? An apud homines? Sed hoc est hominum gloriam querere, hominibus placere velle, & proprium amorem virtutis etiam actibus impinguare. An apud Deum? At apud illum nitet virtus, splendet animi puritas, nec est contemptibilis aut ridicula corporis imbecillitas. Audis in Leuitico Dominum præcipientem: Homo, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius: si cæcus fuerit, si claudus, si parvo vel grandi vel torto naso, si fracto pede, si manu: si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si imperiginem in corpore, vel hermosus. Sed audi etiam Gregorium exponentem quid ista significant: Cæcus quippe est, qui supernæ contemplationis lumen ignorat, qui presentis vitæ tenebris pressus, dum venturam lucem nequaquam diligendo conspiciat, quò gressus operis potrigat, nescit. Claudus est, qui, quò pergere debeat, aspiciat, sed per infirmitatem mentis, vitæ viam perfectæ non valet tenere, quam videt. Ille est parvo, vel grandi, vel torto naso, qui aut mensuram discretionis non tenet, aut immoderata discretionem, quæ eo ipso, quò immoderata est, in imprudentiam vergit, rectitudinis mensuram confundit. Ille est fractus pede vel manu, qui in via Dei ultra non pergit, & virtutum actibus non insistit. Gibbus est, qui terrenis desideriis ad ima deprimitur: Lippus, cuius ad videnda cælestia animus obscuratur. Albuginem habet, qui veritatem agnoscens, arrogantia tumore distenditur: iugem scabiem, cui carnis ardor dominatur: imperiginem, qui possidendi cura mordetur: ponderosus est, qui pravis cogitationibus, quasi in multa discerpitur. Hæc, frater, si habes, tibi pudorem iniiciant, qui salutatis est, & ad vitiorum emendationem prouocat. At defectibus naturalibus affectus, Deo seruire non erubescas, si Ecclesia te ab altari non arceat, sed ut filium mater benigna sustineat.

Psal. 61. 10.

Iob 31. 6.

Iob 27. 5.

Hebr. 12. 2.

Leuit. 22. 18.

Greg. 1. p. Pastor. c. 11.

A Non abscondas defectus vel culpas tuas, immò interdum ex consensu spiritualis patris coram aliis fratribus revelato, si ex illis nullum scandalum generatur, nec minor ædificatio dānūmve tibi vel illis, qui audiunt, obtenditur. Id viros sanctos fecisse legimus, non tantum in suæ conversionis exordio, sed etiam post multam virtutem adeptam: id etiam spirituales viros multis sanctis laboribus exornatos, & venerabili canitie conspicuos, non sine magna ædificatione nostra egisse conspeximus. Augustinus certe in libris confessionum, ad humilitatis augmentum & proprii amoris decrementum, ineptias iuuentutis suæ litteris consignavit. Quem ex parte imitantur, qui licet non scripto, verbo tamen coram fratribus negligentiosas suas pandunt, & ignorantias ac defectus, nullum scandalum afferentes, aperiant. In quibus exercitatio hæc sicut humilitatem affert, ita proprium amorem obtundit. Nam sicut hic culpas & defectus excusat, ita odium sanctum quatit pia humilitas, qua quis seipsum accusat. Quam autem habeat utilitatem ista culparum detectio, Bernardus optimo simili patefecit. Propterea dico vobis, charissimi, vitæ est abscondere magis, quam ostentare, si quid habemus boni: sicut & mendici, cum elemosynam petunt, non pretiosas vestes ostendunt, sed seminuda membra aut vlcera, si habuerint, ut citius ad misericordiam videntis animus inclinaret.] Sic ille. Et ita profectò est, quòd dum vlcera defectuum nostrorum fratribus aperimus, largam benedictionem à Domino comparamus.

B Ne te placendi hominibus cura sollicitet, aut anxietas displicendi molestat. Seruus enim in obsequiis dominum suum respicit, illi tantum placere cupit, illi molestiam afferre metuit. Et tu servus Dei es, non hominum, quare eorum gratiam aucupare, & auersionem amouere curabis, ac si ab eis præmium expectares, eisque, mancipij more, seruires? Insuper, inquit Bernardus, tu, qui merces congregas in saccum pertusum: qui thesaurum tuum alieno in ore constituis: ignoras quòd aca ista non clauduntur, nec seras habet? Quanto melius sapiunt, qui thesaurum suum ipsi sibi seruant, aliis non committunt? Verum nunquid semper seruibunt? Nunquid semper abscondent? Veniet, cum manifesta erunt abscondita cordis, quæ verò non fuerint ostentata, non comparebunt.] Hæc ille. Dum ergo te ipsum insipienter amas, & hominibus placere gestis, aut displicere formidas, te verissimo odio, illòque satis noxio prosequeris, quia labores tuos tibi surripis, & inani gloriæ vorandos committis. Satis ergo est, hominum opiniones pro nihilo ducere, & Dei solius beneplacitum queritare.

C Corpori tuo perpetuum bellum indicito, sensus omnes, non tantum ab illicitis, verum & à licitis comprime, delicias ac voluptates nega, & carnem assidua & prudenti afflictatione castiga. Quòd sanè non putabis difficile, nec durum aut importabile iudicabis, si corpus tuum, hostem tuum esse, quòd mortem animæ machinatur, attentè consideres. Quid namque sunt impuri motus eius, quid clamores eius, illicita aut superflua poscentes, nisi immanes ictus, quibus vult mentem peccati gladio necare? Hanc in corde cogitationem fouebat Macharius Abbas, qui cum sporta arenis plena onustus incederet, & à quodam interrogaretur, quare ita seipsum oneraret, vexo vexantem me, id est, carnem quam gestabat, clara voce respondit: Eandem Dorotheus Abbas sanctissimus versabat in pectore, qui, ut narrat Sozomenus, durissimam vitam aggressus, & irridem rogatus ab alio, cur corpus ita conficeret, hoc

August.

Bern. ser. 4. de Adventu.

Bern. ser. 4. de aduentu.

Suavi in Insuper.

Sozome. lib. 8. hist. c. 29.

Hieron. in
vita eius.

responsum protulit: Quia illud me conficit. Eadem tandem regebat Beatus Hilarion Abbas, qui, referente Hieronymo, corpori suo recalcitranti & deliciis meditati, dicebat: Ego a seille faciam, vt non calcitres: nec te hordeo alam, sed paleis. Fame te conficiam, & sicut graui onerabo pondere, per astus indagabo, & frigora, vt cibum potius quam lasciuiam cogites.] Corpus igitur, hostis cogitandus est, à quo debemus prudenter cauere, eiusque motibus effranatis, afflictionibus & laboribus, obstare. Quòd si putamus, hostem hunc atque inimicum esse cum reliquis inimicis diligendum, sciamus illum verè corpus suum diligere secundum Deum, qui ei illicita negat, & ne in prohibita desinat, aliorum quoque concessorum priuatione castigat. Si enim pater diligit filium, dum eum ob iniquè facta reprehendit, & punit, vt, quæ in futurum esse possent, mala vitet, & præterita luat, quis non videat corpus ab homine diligi, dum illud per mortificationem à malis auocat, & ad virtutis opera sectanda atque amplectenda reuocat? Corpus itaque, vt equum indomitum, rege, & vt belluam, sua tantum commoda respicientem, mortificatione comprimito, vt proprio amore circa corpus abnegato, facile sit ad maiora bella progredi, & illum in magis arduis ac difficilibus vincere.

Bona temporalia affectu desere, si fortè relinquere non vales actu: Si verò ex illis es, qui omnia pro Christo reliquerunt, paupertatem ama, vt fontem verissimarum opum, & nihil quod ipsa aueretur, habere sustineas. Vilis sit vestis, moderatus lectus, communis cibus, curta supellex, & omnia non luxui, non vanitati, sed puræ necessitati deseruiant, quæ etiam, si deseruierint, patientia sufferat, si adseruierint, non propriæ commoditatis desiderium, sed amor exequendæ diuinæ voluntatis admitat. Hoc est enim quod monet Gregorius, ita scribens: Iusti nec oblata bona hinc pro magno suscipiunt, nec illata mala valde perterriti sunt, sed cum bonis presentibus vtuntur, ventura mala metuunt, & cum de malis presentibus gemunt, bonorum sequentium amore consolantur: sicque temporalia resouentur subsidio, sicut viator in stabulo vitur lecto; pausat, & recedere festinat, quiescit corpore, sed ad aliud tendit mente.] Qui ita temporalia accipit, mirum in modum proprium amorem in dies imminuit. Estque ex illis, qui Pauli præceptum implent: Hoc itaque dico fratres, tempus breue est. Reliquum est, vt qui habent uxores, tanquam non habentes sint] & postea: & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur.] Ita quippe presentibus vtitur, vt tamen immodico eorum affectu non fœderetur. Verè homo sapiens, qui ita necessaria accipit, vt cor suum illibatam in Dei sui habitationem obseruet. Nam ille prudentissimus est, inquit Hugo, qui sic scit transire in vsum vetere, vt tamen non noxi in eorum defectu mentem à sua stabilitate declinat.] Ita igitur temporalia accipias, vt affectui non adhareant: ita respicias, vt concessa simpliciter sumas, & si ei non offerantur, patienter sustineas.

Honores ac dignitates non queras; oblatas, si potueris, prudenter fugias. Et quidem potetis: paucissimæ enim aut ferè nullæ sunt iam congregationes in Ecclesia, in quibus dignitates dignis uolentibus ingerantur, immò vltro se ad onus offerentibus, & postulantibus, & ambientibus conceduntur. Tu verò, qui proprium amorem impugnas, honores fuge, & te à dignitatibus subtrahere, in quibus hic hostis non contemendas vires resumit. Dignitas quippe non bene administrata, voluntatem propriam fouet, pro-

A prium iudicium obdurat, sui estimationem & aliorum contemptum generat, passiones interdum ab abnegatione dissoluit, quæ omnia velut stipula, & ligna igni proprii amoris iniecta, illum in suo ardore corroborant. Annon vis velocius & securius incedere, & quantum sine impedimento poteris, ad salutem animæ festinare? Sed crede mihi, quia dignitas, (nisi fortè sis alter Bernardus, aut alter Augustinus, vel Chrysostomus) tibi mille compedes, ne progrediaris, iniiciet, mille pericula suscitabit, mille impedimenta profectus spiritualis opponet. In statu humili constitutus, quotidie in multis cadis, & in multis à te cognitis, & in pluribus forsitan te absconditis, per culpam delinquis. Quid facies ad dignitatem & honorem sublimatus, in quo maiores sunt delinquendi occasiones, & difficilior aduersis innocentiam & virtutem bellum insurgit? Nisi fortè putas (quod stultum est) te in via lata & plana non esse à casu tutum, & in semita angusta, & scopulis plena, & hostibus cincta, te esse securum. Modò dum nihil es, & ipsa te deiectione conditionis cohibet, vix superbiam comprimis, vix à vindicta temperas, vix à luxu & superfluitate te contines, quid facies, cum aliquid eris, cum laudatoris, dico adulatoris, te circumspicient, qui malè etiam gesta laudabunt, qui ad vitionem animabunt, qui aliorum superbiorum, qui præsumunt, exemplo ad fastum ac luxum accendent?

B Quid? quòd non sufficit in Prælatione bene viuere, nisi etiam aliorum vitas emendes, errata corrigas, & ita illis præficiaris, vt eisdem quoque proficias? At non est facile, eum, qui nunquam in spiritu proficit, pro desse aliis, & in imperfectionum salebra temperarentem, alios à suis delictis extrahere. In Ecclesiastico legis: Vir infcius non honorabitur, id est, dignus honore non habebitur. Si autem adeo infcius es, licet aliis sapiens videaris, vt te ipsum gubernare nescias, & ad veram virtutem adigere, quare te honore & Prælatione dignum iudicas? Bernardus loquens de cella vinaria, in quam sponsa se gloriatur introducta, in quaque zelus feruentis charitatis reconditur, ait: Nec debet omnino præesse aliis, qui in eam necdum meruit introduci. Oportet prorsus hoc vino astueri, qui aliis præfideri, quemadmodum doctor gentium astuabat, quando dicebat:

C Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Alioqui improbè satis præesse affectas, quibus professe non curas: & quorum non zelus salutem, subiectionem nimis ambitiosè vendicas tibi.] Hæc ille dicit. Ego autem video te tuum, non Domini honorem; zelantem; tuis, non subditorum commodis inhiantem; proprio amore, & non charitate feruentem; quare cogito Prælationem tibi periculosam esse, ad quam non pro Dei gloria, sed ex desiderio ambitionis aspiras; sed de hoc alibi fusius loquemur. Satis nunc sit dicere ad proprium amorem profligandum oportere, affectu hunc honorum & dignitatum acquirendarum omnino deponere, vt ille, qui se despicit, ab aliis non honorari, nec extolli, sed despici veli, vt vera sit erga proprium contemptum affectio.

D Breuiter dico, nihil huiusmodi diligas: nec res aliquas huius mundi, nec personas, (vt propinquos & amicos) nimio amore complectaris, vt hoc erga alios amore compresso, etiam erga teipsum moderatus amor & Deo subiectus exiit. Alij quidem homines diligendi sunt, res etiam create in vsum assumenda; sed ita vsus in has & amor in illos feratur, vt moderatè, & propter Deum, non propter nos ipsos effereat. Cuius causam exponit Leo Papa in hunc modum scribens: Duo amores sunt, ex quibus omnes

prodeunt,

Gregor. 8.
mor. c. vlt.

1. Cor. 7.
29.
Ibid. n.
31.

Hugo lib.
4. de vni-
uersitatibus
ad finem.

21. mod.
22. mod.
23. mod.
24. mod.

Ecclesi. 10.
28.

Bern. ser.
de cans.
23.

1. Cor. 11.
29.

1. Cor. 11.
29.

Leo ser. 5.
de seruicio
7. int. offi.

PAZ
omni

prodeunt voluntates, ita diuerse qualitatibus, sicut diuiduntur auctoribus. Rationabilis enim animus, qui sine amore esse non potest, aut Dei amator est aut mundi. In dilectione Dei nulla nimia, in dilectione autem mundi cuncta sunt noxia. Et ideo æternis bonis inseparabiliter inhærendum, temporalibus verò transeuntibus utendum est, ut peregrinantibus nobis & ad patriam redire properantibus, quicquid de prosperitatibus mundi huius occurrerit, viaticum sit itineris, non illecebra mansionis.] Sic Leo. Docetque nos, si volumus semper vita spirituali proficere, ita oportere in res terrenas amore ferri, ut mentem ab itinere non retardent, nec cursum perfectionis impediunt. Quod tunc fit, quando non tam ipsa desiderantur, aut diliguntur, quam Deus in illis diligitur. Sed si res à Deo conditæ, à Deo ipso nos separant, & intellectum obsecunt, affectum illigent, & passiones cordis perturbent, quis non videat eas esse reiiciendas, quousque discant, aut nos in earum usu & amore discamus, Deum amare, & non instrumentis ad amandum datis in amore datotis inpelescere? Et ego si exaltatus fuero à terra, dixit Dominus, omnia traham ad me ipsum.] Quæ vox secundum Bernardum, omnibus iustis conuenit, qui omnem profectum comparabunt, omnes hostes prosterent, omnia dona consequentur si se ab amore terrenorum expediant. Si autem amor sæculi dominetur in nobis, amor etiam nostri ipsorum dominabitur, qui illo crescente succrescit: à quo victi nunquam valebimus caput atollere, ut ad medium montis, id est, ad aliquem profectum mediocre veniamus.

Ita pijs occupationes assumas, & erga exercitationes spirituales afficiaris, ut tamen spiritum liberatis, ad eas immutandas, aut ad tempus intermitendas, aut cum expedierit, penitus omittendas, non deseras. Nam quæ pro charitatis augmento sumuntur, charitati seruire debent, non illi, nec in minimis imperare. Tunc verò pia opera, charitati imperant, cum Deo aut obedientia aliud iubente, quod cum illis non potest compari, perseverant. Cognosces autem ad illas proprio amore te duci, si in illis exercendis sis agilis, quæ tibi præcepta non sunt, & assuetudine dulcetunt: in tebus tamen ab obedientia iniunctis, aut Deo magis acceptis, tardus & difficilis inueniaris. Saluator quidem noster, ut rationem bene operandi nos edoceret, aliter in sua conuersatione se habuit. Nam opera (ut ita dicam) naturæ consona, quæ scilicet nullam ei molestiam ingerebant, qualia sunt prædicatio & miraculorū patratio, communi modo edidit, id est, nulla ardentioris desiderij significatione patranda suscepit, at ad passionem & crucem sibi molestissimam, & penitus tenebrim humanitati contrariam, ardentissimo desiderio & celebri gradu properauit. De quo scribit Marcus: Quia præcedebat illos Iesus, nempe discipulos, ascendens Ierosolymam, & illi stupebant, & sequentes timebant.] Vide hic charitatis in Christo, & proprii amoris in discipulis expressam imaginem, ille ad passionem sibi quidem acerbissimam, sed patri gratissimam, nobisque summè necessariam properat, & celeri passu discipulos robustiores præcedit, ut charitatis ardorem, & in patiendò exultationem ostenderet. Vnde Theophylactus: Insuper hoc, quòd omnes præcedit, & præuenit in via, ostendit, quòd ad passionem accurrat, & non fugiat mortem propter nostram salutem.] At discipuli stupent, & timebunt, & vix præeuntem sequuntur, quia, ut ait Beda, timebant pati, & occidi. Nos ergo non discipulos in hoc, sed Dominum ipsum imitemur, & nostra qui-

Ioan. 12.
32.
Bern. ser.
21. in
Caus.

Marc. 10.
32.

Theophyl.
ibid.

Beda ibi.

dem bona, quæ sponte suscipimus, liberâ mente tractemus, sed maiora bona, quæ nobis præcipiuntur, & licet nobis sint molesta, utiliora tamen Deoque gratiora inueniuntur, ardentiori voluntate & maiori cura faciamus. Enimvero qui contrâ faciunt, ab Henrico Susone, viro rerum spiritualium peritissimo, hac sententia notantur: Nimis, proh dolor, hodie ex-cæcati sunt homines, & multa facere volunt, varia quoque instituunt, ac moluntur, perinde quasi Deum ipsum nutrire velint: & hæc omnia non nisi ex seipsis, ex propria voluntate, cum vana sui complacentia, ex proprio sensu ac iudicio, & suapte natura. Sed hæc perfectiora non sunt, nec tam nostris conatibus, quam nostri resignatione, mortificatione, perditione, abnegatione ad perfectionem peruenimus.] Omnia itaque propter Deum agenda, aut omittenda sunt, ut ubi diuina voluntas magis eluxerit, ibi nostra voluntas, sedula operatrix assistat.

Omni tandem amaritudinem tristitiæ, inuidiæ, impatientiæ, & scrupulositatis cohibe, & cor tranquillum, & quantum ista mortalis vita suffert, imperturbatum habe, nec aduersis successibus frangi aut opprimi sinas. Amaritudo namque ex proprio amore orta, & ex eo quòd non fit nostra voluntas, aucta, ipsi proprio amori vires adiciit, ut nunquam mens à nexibus eius se extricet. Quare suauitas Dei intima mentis edulcans, & quæ aduersa acciderint, æquanimiter ferens, & non propria commoda, sed beneplacitum diuinum exquirens, ab hoc amore robur adimit, & hominem à proprio amore, quo inficitur, in Dei amorem, quo mundatur, paulatim transfert.

Ufus mortificationis proprii amoris.

Hæc ergo, ut omnia, quæ dicta sunt, breuiter colligantur, ad vincendum proprium amorem plurimum valent.

I. In adeptione cuiuscumque boni, sed præcipue in victoria amoris tui, ita de teipso diffidas, ut tamen Deum ad vincendum tibi certissime affuturum esse confidas.

II. Ora illum assidue, ardentem, & confidentem, ut te à tuo proprio amore expediat, & suo diuino amori ex toto submittat.

III. Ignem charitatis iteratis affectibus magis ac magis accende, qui ignem priuati amoris & terrenarum cupiditatum extinguat.

IV. Quicquid egeris, quicquid omiseris, non ob tuam utilitatem aut commoditatem, sed ad diuinam voluntatem explendam per intentionis rectitudinem semper agas, vel omittas.

V. Si vis non te malè diligere, odio sancto teipsum prosequere, quo tibi sensibilia bona adimas, ut inuisibilia & cælestia conquiras.

VI. Assuesce teipsum agnoscere, non supra alios, sed infra omnes, aut certe vnum ex aliis cogitare, & nihil singulare te habere præsumas.

VII. Ne singularem amorem, timorem, aut reuerentiam alicuius erga te exigas, sed, ceu alij, tractari concupiscas.

VIII. Contemptum confusionemve, qua (si humilis es) te dignissimum reputabis quantum poteris, non fugias.

IX. Defectus naturales, quibus culpa non subest, patienter, immò & libenter sustine, nec de illis apud homines erubescas.

X. Culpas tuas, quæ offensionem in auribus audientium non generent, apud fratres, humilitatis gratiâ, reuelato.

XI. Hominibus placere aut displicere, pro nihilo ducito.

XII. Corpus castigato, sensus cohibeto, & passionibus, vt postea dicemus, acriter imperato.

XIII. Affectum erga honores, erga res, quibus vteris, erga propinquos & amicos, & erga omnem rem creatam, si immoderatus sit, & non propter Deum acceptus, animosè comprimito.

XIV. Occupationes pias & bonas, non sine spiritus libertate suscipito.

XV. Cor omni amaritudine liberum, & spiritus caelestis suauitate repletum, in aduersis successibus habere curato.

Ex hisque omnibus videbis, amoris proprii abnegationem quacumque immortificatione impedi, & quacumque nostri mortificatione iuuari.

De mortificatione propriae voluntatis.

CAPVT VII.

BELLO iam aduersus proprium amorem exposito, sequitur vt de propriae voluntatis impugnatione tractemus, qua proprio amori ita adheret, vt nunquam ab illo tanquam ab indiuisibili socio se permittat separari: necesseque sit vtrumque hoc bellum simul inire, ne labor assumptus capito priuetur effectu. Voluntas autem propria dicitur, quae ita nostra est, vt in eo, quod volumus, non sit Deo proximiisque communis. Vt si ego velim dormire, aut vigilare, quo tempore non est secundum diuinam voluntatem, quod vigilem, & ordinis instituta, iussiones Praelatorum, & consensus fratrum, tunc vigilandum esse non censent, id dicitur fieri ex propria voluntate. Ita quidem propria voluntas exposita est à Bernardo, cuius haec sunt verba:

Voluntatem dico propriam, quae non est communis cum Deo & hominibus, sed nostra tantum: quando, quod volumus, non ad honorem Dei, non ad utilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus, non intendentes placere Deo, & prodesse fratribus, sed satisfacere propriis motibus animorum. Et Anselmus in idem conspirat, licet aliis verbis sit usus. Propria voluntas est, inquit, quae Dei voluntatem sibi aduocatum habere non potest: vt si quaeratur, cur hoc aut illud velit, respondere veraciter non valet, quia & Deus vult, vt hoc velit. Sic illi. Vt autem exquisitior habeatur propriae voluntatis notitia, obseruandum est, eam aliquando reperiri in substantia eius, quod volumus, aliquando verò solum in his, quae insunt rei, quam peroptamus. Si enim velis in die ieiunij manducare, acceptio tibi ex propria voluntate est, quia nec Deus nec Ecclesia volunt, vt illo die, more aliorum dierum, comedas, sed vetitis tibi abstineas. At si velis orare, non tamen tempore aut modo, quo est oratio fundenda, res quidem volita, nempe oratio, non ex propria voluntate est; quam Deus vult à te fundi; sed modus ac orandi ratio est ex propria voluntate, quia Deus non vult, vt distractus & tepidus ores, aut in tempus importunum praestantissimam occupationem reicias.

Si aggredieremur omnes causas abnegandae propriae voluntatis exponere, prolixum satis cuderemus tractatum, & magnum tedium ingeneremus lectori. Aliquas ergo scribendas eligamus, quae serio considerate huius abnegationis necessitate satis efficaciter persuadent. Ac primum, quid duo patres de propria voluntate dicant, ad diamus; tanta enim eius ingeminant probra, vt vel hoc solo esset omnimodis detestanda.

Dictu Laurenti Iustiniæ, Patriarcha Beatiſſime, & magister rerum spiritualium clarissime, de propria voluntate quid sentias. Grauiſſimum, inquit, à se onus reicit, qui suam repulit voluntatem. Propria voluntas Deo semper inimicatur. Dominari toto posse conatur; rationis iudicium extorquet, suo faciens arbitrio militare. Non maioribus acquiescit, non reueretur, non obtemperat, nulli subesse potest: nec commoditate flectitur, nec minis humiliatur, semper procax est, estranata in locutione, in composita in moribus, inordinata in affectionibus, ignara sui, & à proximi dilectione aliena. O malum detestabile, ò antiqua nequitia, quantum prauales! Quantum dominaris! Per te Angelorum ruina facta est, & caelorum agmina minorata: per te deliciarum paradisius homine orbatus est, & humanum genus innumeris cladibus sauciatur. Te suadete corrui Adam, & innocentiae stola nudatus est. A te dominandi ambitio & à Deo apostatandi sumpsere principium. Tu cognatorum amorem scindis, & coniugum diuortia facis. Tu amicitiarum iura violas, & domesticorum vota dissoluis. Tu cunctum perturbas orbem, & plurimis repleas flagitiis. Tu bellorum discordias generas. Tu pacem fugas, & odiorum venena disseminas. Tu infernum ditas, & gehennalibus flammis fomentum subministras. In caelo praua iustis, & in hoc saeculo p̄nciparis. Et tu Bernarde de propria voluntate quid cogitas? Porro, inquit, voluntas propria quo furore Dominum maiestatis impugnet, audiant, & timeant serui propriae voluntatis. Primum namque seipsam substrahit, & subiicit eius dominari, cui, tanquam auctori, seruire iure debuerat, dum efficitur sua. Sed nunquid contenta erit hac iniuria? Addit adhuc, & quod in se est, omnia quoque, quae Dei sunt, tollit, & diripit. Quem enim modum sibi ponit humana cupiditas? Nonne qui per usuram acquirit pecuniam modicam, similiter mundum conatur vniversum lucrari, si non deesset possibilitas, si suppeteret voluntati facultas? Dico fiducialiter, nemini, qui sit in propria voluntate, posset vniversus mundus sufficere. Sed vtriam vel rebus istis esset contenta, ne in ipsum (horribile dictu) desensisset auctorem. Nunc autem & ipsum (quantum in ipsa est) Deum perimit voluntas propria. Omnino enim veller, Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quae quantum in ipsa est, vult eum, aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis planè & omnino execranda malicia, quae Dei potentiam, iustitiam, sapientiam petere desiderat. Haec est crudelis bestia, fera pessima, rapacissima lupa, & laena saeuissima. Haec est immundissima lepra animi, propter quam in Iordane mergi oporteat, & imitari eum, qui non venit facere voluntatem suam. Vnde & in passione: Non mea, inquit, voluntas, sed tua fiat. Haec Bernardus. Ista certe satis sufficerent ad propriam in omnibus deponendam voluntatem, cuius iugum importabile, cuius fructus, omne flagitium, cuius opus, inferni repletio, cuius conatus, aduersus Deum, bellum, & defectio iudicata sunt. Sed nos pauca quaedam ex aliis patribus adiciemus, quae clarus exposita, huius eximij mali damnum ostendant.

Duae nobis vitae contingunt, satis natura distitae actionibusque contrariae. Altera, qua in nobis ipsis, in regione scilicet sterilissima, & obscurissima viuimus: altera, qua in Deo, in cumulo nepe omnium bonorum, habitamus. Ista vita ex communi, Deo & nobis, voluntate oritur, qua quod ipse vult, volumus,

standa. Dictu Laurenti Iustiniæ, Patriarcha Beatiſſime, & magister rerum spiritualium clarissime, de propria voluntate quid sentias. Grauiſſimum, inquit, à se onus reicit, qui suam repulit voluntatem. Propria voluntas Deo semper inimicatur. Dominari toto posse conatur; rationis iudicium extorquet, suo faciens arbitrio militare. Non maioribus acquiescit, non reueretur, non obtemperat, nulli subesse potest: nec commoditate flectitur, nec minis humiliatur, semper procax est, estranata in locutione, in composita in moribus, inordinata in affectionibus, ignara sui, & à proximi dilectione aliena. O malum detestabile, ò antiqua nequitia, quantum prauales! Quantum dominaris! Per te Angelorum ruina facta est, & caelorum agmina minorata: per te deliciarum paradisius homine orbatus est, & humanum genus innumeris cladibus sauciatur. Te suadete corrui Adam, & innocentiae stola nudatus est. A te dominandi ambitio & à Deo apostatandi sumpsere principium. Tu cognatorum amorem scindis, & coniugum diuortia facis. Tu amicitiarum iura violas, & domesticorum vota dissoluis. Tu cunctum perturbas orbem, & plurimis repleas flagitiis. Tu bellorum discordias generas. Tu pacem fugas, & odiorum venena disseminas. Tu infernum ditas, & gehennalibus flammis fomentum subministras. In caelo praua iustis, & in hoc saeculo p̄nciparis. Et tu Bernarde de propria voluntate quid cogitas? Porro, inquit, voluntas propria quo furore Dominum maiestatis impugnet, audiant, & timeant serui propriae voluntatis. Primum namque seipsam substrahit, & subiicit eius dominari, cui, tanquam auctori, seruire iure debuerat, dum efficitur sua. Sed nunquid contenta erit hac iniuria? Addit adhuc, & quod in se est, omnia quoque, quae Dei sunt, tollit, & diripit. Quem enim modum sibi ponit humana cupiditas? Nonne qui per usuram acquirit pecuniam modicam, similiter mundum conatur vniversum lucrari, si non deesset possibilitas, si suppeteret voluntati facultas? Dico fiducialiter, nemini, qui sit in propria voluntate, posset vniversus mundus sufficere. Sed vtriam vel rebus istis esset contenta, ne in ipsum (horribile dictu) desensisset auctorem. Nunc autem & ipsum (quantum in ipsa est) Deum perimit voluntas propria. Omnino enim veller, Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quae quantum in ipsa est, vult eum, aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis planè & omnino execranda malicia, quae Dei potentiam, iustitiam, sapientiam petere desiderat. Haec est crudelis bestia, fera pessima, rapacissima lupa, & laena saeuissima. Haec est immundissima lepra animi, propter quam in Iordane mergi oporteat, & imitari eum, qui non venit facere voluntatem suam. Vnde & in passione: Non mea, inquit, voluntas, sed tua fiat. Haec Bernardus. Ista certe satis sufficerent ad propriam in omnibus deponendam voluntatem, cuius iugum importabile, cuius fructus, omne flagitium, cuius opus, inferni repletio, cuius conatus, aduersus Deum, bellum, & defectio iudicata sunt. Sed nos pauca quaedam ex aliis patribus adiciemus, quae clarus exposita, huius eximij mali damnum ostendant.

Duae nobis vitae contingunt, satis natura distitae actionibusque contrariae. Altera, qua in nobis ipsis, in regione scilicet sterilissima, & obscurissima viuimus: altera, qua in Deo, in cumulo nepe omnium bonorum, habitamus. Ista vita ex communi, Deo & nobis, voluntate oritur, qua quod ipse vult, volumus,

Duae nobis vitae contingunt, satis natura distitae actionibusque contrariae. Altera, qua in nobis ipsis, in regione scilicet sterilissima, & obscurissima viuimus: altera, qua in Deo, in cumulo nepe omnium bonorum, habitamus. Ista vita ex communi, Deo & nobis, voluntate oritur, qua quod ipse vult, volumus,

Laurent. Iust. de is scriptis. moralis. c. 7.

Bern. ser. 3. de resurrectione.

Bern. ser. 3. de Resurrectione.

Ansel. li. de similitudinibus. c. 6.

& eius æquissimo velle formamur: Illa verò ex propria voluntate progreditur, qua à diuina voluntate, ab origine scilicet omnium bonorum, auerimur. In illo enim viuimus, cuius amore & actionibus distinemur: atque adeò vita nostra in nobis est, si propriæ voluntatis operibus occupamur. Quid autem miserius, quam hominem in seipso viuere, & per desertum suæ pusillitatis errare, qui potuit secundum uocationem suam in Deo omniam deliciarum auctore quiescere? Non sic sanctus Dauid, qui seipsum deseruit, & suam uoluntatem pessunde dir, ut non in se, sed in Deo vitam haberet. Quia inflammatum, inquit, est cor meum, & renes mei commutati sunt; & ego ad nihilum redactus sum, & nesciui. Ut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.] Cor, inquam, meum, ò Domine, non propria voluntate frige feci, sed charitate ac tuæ voluntatis implerione succendi: affectus carnis in affectus spiritus commutauit: ad nihilum me per omnimodam abnegationem redege, & ut vilem abiectumque contempseri: & ac si essem iumentum rationis expertus, uelle meum exui, & aliorum ductui me permisit, ut tecum essem, id est, ut semper in te, per te, & secundum te uiuerem. Nec solum homo per propriam uoluntatem extra Deum uiuit, uerum & (quantum potest) eius dominio se eximit, & aduersus eum rebellare conuincitur. Solius namque Dei est propriam habere uoluntatem, qui cum sit dominus omnium, nullum supra se, cuius uoluntatem sequatur, agnoscit. Qui dicit per Isaiam: Consilium meum stabit, & omnis uoluntas mea fiet.] Homo uero, dum propria uoluntate regitur, à diuina uoluntate se subtrahit, cui subdi debuerat, & quasi iubendi potestatem à Domino aufert. Vnde Anselmus: Cum homo uult aliquid per propriam uoluntatem, Deo aufert quasi suam coronam. Sicut enim corona soli regi competit; sic propria uoluntas soli Deo. Et sicut regem aliquem inhonoraret, qui suam coronam ei auferreret; sic homo inhonorat Deum, qui aufert ei propriæ uoluntatis priuilegium.] Sic ille. Quid nequius potuit de propria uoluntate excogitari? Et quidem merito, qui tam iniquus est, ut Domino coronam surripiat, fidelium seruorum mercede priuatur. Nec in hac uita nec in futura centuplum recipiet, quod omnia deserentibus promissum est. Non enim præmium meretur, qui loculos habet, si non pecuniæ, at propriæ uoluntatis; qui peior quam Ananias, non quamcumque sui partem, sed potiorem ac pretiosior sibi reseruauit: qui similis Lucifero, quantum ad se attinuit, in throno Dei, nempe in desiderio uiuendi, pro more suo magna temeritate confedit.

Ei sanè, qui omnia exteriora reliquit, propria tamen uoluntate retenta, parum aut nihil proderit labor, quo à se minora abiect, & maiora retinuit. Immodè dignus erit ultione dirissima, qui tam pro cax est, ut Deo uilia quæque offerat, & holocaustum pingue propriæ uoluntatis sibi, tanquam idolo, consecrare non timeat. Vide quam ægrè ferat Dominus istam audaciam. Pepercit, inquit, Saül, & populus, Agag, & optimis gregibus ouium, & armentorum, & uestibus, & arietibus, & uniuersis, quæ pulchra erant; nec uoluerunt disperdere ea: quicquid uero uile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt.] Hæc fecit Saül; & Dominus quid intulit? Pœnitet me, quòd constituerim Saül regem: quia dereliquit me, & uerba mea opere non impleuit.] De transgressione uoluntatis suæ Dominus, & de propria uoluntate à Saule impleta conuenitur: quam regni ablatione & indigna bûda à se reiectione multauit. An tu amator propriæ

Psal. 72. 21.

Isa. 46. 10.

Ansel. li. de similit. c. 8.

Matt. 10.

Actor. 5.

1. Reg. 15. 9.

Ibid. 11.

voluntatis, qui eadem facis, confimilem pœnam non times? Et quomodo, inquis, hoc facio? Certè missus à Domino ad pugandum cum diabolo, & ad vincendum mundum euocatus, argentum, & aurum, & reliqua exteriora, uilia nempe & reprobata, id est, contemptibilia dimisit: uoluntati autem tuæ parcis, quæ gregibus ouium & armentorum præstat, & pretiosioribus & pulchrioribus pretiosior & pulchrior existit: quomodo non opere cum impio Saule consentis? Dicit ergo Dominus, & uita tua satis ostendit, quia ita dicit: Pœnitet me, quòd hunc religiosum constituerim. Si enim Deus (quod certissimum est) pœnitentia non tangitur, sed dicitur pœnitere, quoniam exterioris destruit, quod antea confecerat: quis non uideat, eum quasi in tua uocatione pœnituisse, qui te habitum quidem uirtutis religiosum, sed uita mundanum ac dyuicolum esse permittit? Doceat ergo te Leo Papa, quam ratione uiliorum demolitio, id est, exteriorum abiectione, erit Domino grata & accepta. Ut mens rationalis, inquit, salubriter exteriora castiget, debet etiam propria exercere ieiunia: quia non solum carnis desideria, sed etiam animi cupiditatibus conuenit repugnare, dicente scriptura: Post concupiscentias tuas non eas, & à uoluntate tua mala auertere.] Ieiunans ergo, ab iis quæ caro appetit, ieiunet, & ab iis quæ malè interior substantia concupiscit. Pessimus enim animæ est cibus, uelle quod non licet, & noxia cordis delectatio est, quæ aut turpi lucro pascitur, aut superbia extollitur, aut adulatione lætatur.] Hæc ille. Et uerè talis esse debet nostra abnegatio, qua externa relinquimus; si enim propriæ uoluntatis abnegatione, tanquam anima, non informetur, nunquam nos faciet habitatione primi parentis extorres. Petrus iam ab exterioribus ieiunauerat, quando uictrisa reliquerat, nolebat tamen à propria uoluntate ieiunare, & lotionem pedum suorum de manu humilis magistri suscipere. Sed à Domino quid audit? Si non lauro te, non habebis partem mecum.] Hoc ipso significans, non sufficisse Petro, omnia reliquisse, si non in omnibus diuinæ se uoluntati subiecisset, & propriam uoluntatem abnegasset. Idem itaque in nobis requiritur: quia exteriorum dimissio & uoluntatis propriæ retentio, est quasi donum decurtatum & holocaustum rapinâ diminutum, quod odio haberi à Domino, Isaias manifestè pronuntiat. Ego Dominus, ait, diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto.] Tu uero si propriam retineas uoluntatem, iudicium negligis; quia quod est Deo debitum, negas; & rapinam in holocausto complecteris, quia uoluntatem tuam cum reliquis Deo consecrandam suffuraris. Sed audi quod sequitur: Et dabo opus eorum, retribuam eis. Quòd si opus sacrificij tui redditur ob rapinam propriæ uoluntatis ingratum, est cur pœnam timeas, non cur retributionem expectes.

Ne ergo merita nostrorum laborum perdamus, uoluntas propria abiicienda est, quam insipientes in consortem admisimus. Accipiamus ex ore Sechenize uerba, quæ dixit Esdræ, ac nobis ipsis applicemus: Si est pœnitentia in Israel super hoc, percutiamus frædas cum Domino Deo nostro, ut proiciamus uictrisas uxores, & eos qui de his nati sunt, iuxta uoluntatem Domini, & eorum qui timent præceptum Domini: secundum legem fiat.] O salutare consilium, quod ab hoc uirto Dei populo propositum est, sed & præceptum legis est, quæ ait: Ne faciamus uoluntates nostras in die sancto Domini, id est, in tēpore nobis ad uindictam prærogato! O adhortatio hilariter suscipienda, qua Domino fræderamur, eiusque uoluntatem implemus, &

Leo Papa ser. 9. de ieiunio. 7. mensi.

Ecclesi. 18. 30.

Joan. 13. 8.

Isa. 61. 8.

1. Esdra. 10. 2. 3.

Isaia 58. 13.

timentes Dominum actione sequimur. Ut scilicet unusquisque suam voluntatem reiciat, quam adversus legem faciens in coniugium admittit, & filios ex ea susceptos, id est, vana & inutilia desideria, relinquit; non quidem ut solus aut sterilis maneat, sed ut diuine copuletur voluntati, ex qua filios amabilissimos, nempe merita aeternae vitae, suscipiat. Annon scriptum est in Ecclesiastico: Commorari draconis & leoni placebit, quam habitare cum muliere nequam? Sed quae mulier propria voluntate nequior? siquidem dum eam nobis adiungimus, peccatorum & imperfectionum innumerabilium onere premimur. Verè sicut bovm iugum, quod mouetur, id est, praelaxitate concutitur, & agitur: ita & mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem. Talis est propria voluntas, cum nonnquam homo, veluti malae coniugi, foederatur, quae totam domum interiorem turbat, hominibus & Deo repugnat, & eam amplectentem quasi veneno contaminat. Haec, quae primo aspectu libertatem sapit, & hominem videtur facere sui iuris, si intius inspicitur, magis premit iugo importabili, quod, qui non vult perire, debet excutere. Optime namque dixit Bernardus: Tunc dixerim, quem se sibi fecisse suam legem; quando communi & aeternae legi propriam praetulit voluntatem, permens utique volens suam imitari creatorem: ut sicut ipse sibi lex sui iuris est, ita is quoque seipsum reget, & legem sibi faceret voluntatem; graue utique & importabile iugum super omnes filios Adam, heu inclmans & incuruans ceruices nostras, adeo ut vita nostra inferno appropinquaret! Haec ille. Qui & addit, de hoc iugo sanctum Iob fuisse loquutum, cum dixit: Et factus sum mihi iugum ipsi grauis. Ille enim seipsum grauat, qui iugum propriae voluntatis excutere & ablegare non curat.

Et nos quidem cum saeculo valedixerimus, onera eorum reliquimus, quae in itinere retardabant, quare igitur propriam voluntatem retinebimus, quae in immentum plus onerat, & ne in perfectionem pergamus, ad terrena quaeque & ad quamplurimas imperfectiones inclinamus? Nam & patres antiqui, rerum spiritualium peritissimi, impossibile pronuntiabant, quemquam posse affectus & vitia sua vincere, nisi propriam voluntatem antea vicisset. Vnde & Cassianus ait: Semotis haec erit sollicitudo & eruditio principalis, per quam iunior introductus, ascendere consequenter etiam culmina perfectionis summa prauealeat, ut doceat eum primitus suas vincere voluntates, quem studiosè in his ac diligenter exercens, haec illi semper imperare erubuit, quae senserit animo eius esse contraria. Multis siquidem experimentis edocti tradunt, monachum, & maxime iuniores, ne voluptatem quidem concupiscentiae suae refranare posse, nisi prius mortificare per obedientiam suas didicerit voluntates. Ideoque pronunciant, nullatenus prauealere, vel iram, vel tristitiam, vel spiritum fornicationis extinguere: sed ne humilitatem cordis veram, nec cum fratribus unitatem perpetuam, nec firmam diuinitatemque retinere posse concordiam, sed nec in cenobio quidem diutius perdurare eum, qui prius voluntates suas non didicerit superare. O quantum haec rem hic sanctus pater exaggerat! Ete vera non exaggerat, quia licet sine propriae voluntatis victoria, in cenobio quantum ad vitam communem perduremus, at quantum ad propositum assequenda perfectionis, quae sine hac victoria non apprehenditur, minime perduramus. Intelligamus ex verbis Abbatis Pynuphij, quem idem Cassianus alibi adducit, qualenam sit nostra professio: Eo, inquit, habitu atque

A figura, qua pro nobis in patibulo fuit ille suspensus, id est, Christus, nos quoque necesse est in hac vita degerere; ut scilicet secundum David affligentes timore Domini carnes nostras, vniuersas voluntates nostras, ac desideria, non nostrae concupiscentiae feruentia, sed mortificationi eius habeamus affixa. Si haec est substantia vitae nostrae, quis propriam voluntatem non abnegans, putat se ut verum religiosum in cenobio permanere? Quis non fatebitur, se, teretio habitu, milites suam professionem receisse, & ad saecularem vitam (quae propria voluntate communiter regitur) remeasse? Quis, Christum, omnium religiosorum parentem optimum, non imitetur, dicentem: Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat? Quis, cum filius Dei adoptione ipso opere non ostendat, se ad vitam spiritualem venisse, non ut faceret voluntatem suam, sed voluntatem Patris, qui in caelis est? Profecto pauci sunt, qui non faciant vias suas, & non inueniatur voluntas eorum, ut loquantur sermonem, quae proprium velle oleat, & spiritum alium viroque aures offendat. Iam ergo hanc bestiam, propriam auidis germanam sororem, ac omnium nostrorum, malorum fontem, abnegate conemus, quia nihil proderit sic carere, id est, vitia, quae ex propria voluntate manant, si ipsam vitiorum originem non curemus obturare.

In quibus propria voluntas est mortificanda.
CAPVT VIII.

NUNC ad opus procedendum est, & docendum, in quibus rebus ac quomodo abneganda sit propria voluntas. Haec enim abnegatio, tum nobis vitiosissima est, tum Deo gratissima. Nobis quidem vitiosissima est, nam voluntas est velut caput totius corporis actionum nostrarum: quare dum caput ad caelestia leuamus, & secundum legem spiritus regimus, omnes alias actiones nostrae vitae componimus. Deo autem noscitur esse gratissima, quoniam per hanc abnegationem, non fructus tantum ei, sed arborem ac ipsam radicem arboris damus, & non tantum milites a recto deficientes, scilicet inferiores vires nostras, sed regem, hos milites sollicitantem, ipsi submittimus. Excelso excellentior est alius, ait Salomon, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersae terrae rex imperat feruienti. Exponat Ricardus Victorinus, quisnam sit iste rex, qui omnibus imperat: Est, inquit, liberum hominis arbitrium, quia omnia corporis membra ei ad nutum deseruiunt: & appetitus, si aliquando rebellet, potest ab actu refranare, & refranatos graui viatione percutere, & eorum audaciam forti castigatione frangere & emollire. Inobstentem igitur quam ratione rex hic interioris reipublicae nostrae, Deo sit subiciendus, & ab omni, quod non deceat, auocandus.

Quaeris itaque a me, in quibus propria voluntas abneganda sit? Vno verbo dico: In omnibus est abneganda, tum externis, tum internis, tum temporalibus, tum spiritualibus, ita ut nihil propter nos ipsos, aut propter nostram voluntatem explendam, aut cupimus, aut faciamus. Ut enim inquit Basilus, quicquid ex propria voluntate concupiscitur, id alienum est pietatis cultoribus. Et sapienti ita loquitur, quia cultores pietatis, quae tales sunt, non possunt a diuina voluntate se iungi, a qua sine dubio discordant, si a propria voluntate regantur. Et alio loco idem Basilus ait: Veritas propria voluntate arbitrio, alienum est a recta ratione. Et rursus alibi: Quicquid quisque ex propria

Ecc. 25. 23.

Ecc. 26. 10.

Bern. de diligendo Deo, ad finem.

Iob 7. 20.

Cassian. lib. 4. de institut. c. 8.

Cassian. lib. 6. 34.

Psal. 118. 120.

Luce. 22. 42.

1sa. 58. 3.

Eccl. 5. 7.

Ricord. de statu interioris hom. c. 6.

Basil. in reg. breui. ad inter. 74.

Item reg. 123.

voluntatis arbitrio facit, id cum facientis proprium sit, alienum est à cultu pietatis. Alienum, inquam, est à recta ratione; quia ipsa recta ratio dicitur, ut creatura propter Deum facta, vniuersa quae agit, in Deum suum referat, & non quasi esset propter seipsam facta, suam propriam voluntatem quærat. Alienum etiam à cultu pietatis; quoniam opus virtutis non est, aut opus est distorta intentione infectum, quo homo suæ tantum voluntatis expletionem, & non sublimiorem finem, vel actum, vel virtutem inquit. In omnibus ergo, quæ facimus, etiam in bonis, & spiritualibus operibus, necesse est propriam voluntatem abnegare, ut scilicet non propter nos, qui ad finem vilissimum pertinemus, sed diuinæ voluntatis gratia faciamus. Sic imitatores sumus Christi Saluatoris nostri dicentis:

Ioan. 6, 38

Quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me, Patris. Et sanè ille ad hoc descendit de cælo; nos verò ad id ipsum cõditi sumus, & ad hoc speciali vocatione, qua in vitam spirituales sumus translati, inuitati sumus. Quare hæc diuina voluntas semper præ oculis habenda est: quæ ei fuerint consona, & quia consona, libenter admittenda; & quæ fuerint dissona, eo ipso quòd dissona, licet nobis sint commoda aut suaui, penitus repudianda.

Sed hoc documentum generale in alia magis specialia, & ideo magis proficua distribuamus. Ne igitur, in primis, aliquod malum velimus, quia malum nostræ propriæ voluntatis germen est, semperque à diuina voluntate discordat. Nec solum magna mala, nempe grauiora peccata, fugienda sunt, sed etiam minora mala, in quibus non semel pasci solent voluntates, ac concupiscentiæ bonorum. Qui ita solent rebus minimis adhaerere, & imperfectiones amare, sicut mali in rebus veritatis maioris momenti delectantur. Ne simus concupiscentes malorum, inquit Paulus sicut & illi, nepe antiqui Israelitæ concupierunt. Qui profecto videbantur sibi nihil malum concupiscere, quia cibos, quibus assueuerant, cupiebant. Et ita multi ex assuetudine in minimis delinquendi, putant se non delinquere, nec aliquid saluti interioris hominis noxiū concupiscere: At venenum cupiunt, quod susceptum, si ob paucitatem non ne car, sed necesse est, vt animam sentim ad peiora delectat.

1. Cor. 10. 6.

Quæ sunt de genere bonorum aut mediocum, non propter nos ipsos, sed propter Deum, & ad expleendam suam voluntatem, velimus, vt sic bona suam bonitatem augeant, & media bona fiant. Bona sunt virtutes, studiosa opera, vt oratio, vsus sacramentorum, & dona cælestia. Hæc ita accipienda aut desideranda sunt, quatenus Deus vult à nobis accipi vel desiderari, & non debent propter nostrum priuatum commodum concupisci. Sic enim & suam bonitatem retinent, & ex hoc præstantissimo fine placendi Deo, ad quem actu diuiguntur, maiorem quandam bonitatem obtinent. Media sunt, quæ possunt in bonum & malum verti, vt cibus, & somnus, & cætera huiusmodi. Hæc autem non ad nostrum tantum commodum, sed ad Domini beneplacitum implendum accipienda sunt, vt ex medijs bona fiant, & mercede non careant. Ad hoc pertinet, vt in rerum desiderio & vsu seruemus modum: Nam minima bona, vt temporalia, non sunt nimis appetenda; & magna bona, vt virtutes & quæcumque nos faciunt bonos & iustos, non sunt tepide & negligenter amanda. Media etiam & instrumenta virtutis, vt ieiunium, silentium, solitudo, propter ipsam virtutem, id est, propter finem, ad quem sunt ordinata, diligantur: ipse autem finis proximus, nepe virtus, propter finem vltimum,

A qui Deus est, appetatur. Ac tandem quædam absolute & simpliciter volenda sunt, vt sanctitas, animæ puritas, & merces in cælis nobis promissa; alia verò non, nisi sub modo & conditione postulanda, vt temporalia bona; si nempe nobis ea habere expedierit. Voluntas enim Domini est, vt hæc omnia ita velimus, cuius beneplacitum pro regula certissima volendi & nolendi habere debemus; si nolumus in voraginem propriæ voluntatis incidere. In quam procul dubio cadunt, qui vilissima quæque & nullius momenti ardentissime cupiunt, & meliora, quia non tam sibi suaui, negligenter volunt, aut omnino non volunt, qui externas corporis asperitates quasi propter ipsas assunt, & veras ac solidas virtutes paruipendunt: qui ad spiritualia tepidi sunt, & ad temporalia ita ardentem audi, vt ea sine vlla conditione concupiscant.

B Studiosa opera, quibus intendimus, ita exercenda sunt, vt verè parati simus ea relinquere, aut pro alijs commutare, cum Dominus per suum instinctum aut per vocem Prælati sic faciendum esse præcipuerit. Signum enim est euidentis propriæ voluntatis, accedente Prælati iussu licito, nolle à cæpta occupatione discedere. Munus tibi docendi demandatum est, sed postea tibi præcipitur, vt cathedram relinquant, aut pulpitem & aliud munus minoris splendoris obeas. Renuis obedire, mille excusationes prætextis, fauore aliorum te munis, ne à grato tibi ministerio discedere compellaris. Sanè admodum cæcus es, si te propria voluntate regi adhuc ignores. Qui enim non propria, sed Dei voluntate reguntur, non quod sibi gratum & suaue est, sed quod Domino est acceptum, aspiciunt. Affidue dicunt corde & ore: Paratum cor meum, paratum cor meum: & opere ipso non ad vnum addictos, vt naturalia omnia, sed vt sancta animalia, quæ ibant & reuertebantur, ad omnia se paratos ostendunt. Hi similes sunt Paulo, qui ad Dominum perfectè conuersus dicebat:

Psal. 56. 8.

Ezech. 6.

Apost. 9. 7.

Bern. ser. 1. de conuersione Pauli.

C Domine, quid me vis facere? Illi verò velut cæci, & rerum spiritualium imperiti, imitantur cæcum illum, qui Dominum ad suam voluntatem trahere peroptauit. Sed præstat hoc suauissimis Bernardi verbis audire: Quam pauci inueniantur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui suam ita abiiciunt voluntatem, vt ne ipsam quidem cor proprium habeant, vt non quid ipsi, sed quid Dominus velit, omni hora requirant, dicentes sine intermissione: Domine, quid me vis facere? Et illud Samuelis: Loquere Domine quia audit seruus tuus. Heu plures habemus Euangelici illius cæci, quam noui Apostoli imitatores. Quid vis, ait Dominus ad cæcum illum, [vt faciam tibi?] Quanta est miseratio tua Domine, quanta dignatio tua? Siccine dominus serui quærit vt faciat voluntatem? Verè cæcus ille, quia non considerauit, non expauit, non exclamauit: Absit hoc Domine, tu magis dic, quid me facere velis. Sic enim decet, sic omnino dignum est, non meam à te, sed à me tuam quæri & fieri voluntatem. Videtis fratres, quia verè necessaria erat hoc in loco conuersio? Sic profecto, sic multorum vsque hodie pusillanimitas & peruersitas exigit, vt ab eis quæri oporteat:

1. Reg. 3. 10. Matt. 10. 32.

D Quid vis vt faciam tibi? Non ipsi quærant, Domine quid me vis facere? Considerate necesse habent ministri & vicarij Christi, quid sibi præcipi velint: non ipsi considerant, quæ voluntas sit acceptoris. Non est obedientia eorum plena, non in omnibus parati sunt obsequi, non per omnia sequi propulerunt eum, qui non suam sed Patris

venit

venit facere voluntatem. Discernunt, & diiudicant eligentes in quibus obediant imperanti, immo in quibus præceptorem suum ipsorum obedire necesse sit voluntati. Huiusmodi itaque etiam tolerari se videant, & condescendi ac morem geri voluntati suae, proficiant, obsecro, pudeatque semper parvulos inveniri: ne quando forte audiant: Quid debui vobis facere, & non feci? & abutentibus patientia & benignitate Prælati, fiat tandem multitudo habitæ miserationis cumulus istæ damnationis? Hactenus Bernardus. Iam ergo liquet, eos qui ad omnia, quæ sibi præcipiuntur, minime parati sunt, longè à propriæ voluntatis abnegatione secerni, quam tantum abest ut negent, ut potius se illius servitio mancipent, & pro regula habeant, non quod Deus iusserit, sed quod illa præceperit. Unde necesse est ad propriam voluntatem abnegandam, talem mentis dispositionem induere, ut ita studiosis occupationibus inhæreamus, quod illis manus insistant, & pia incumbat sollicitudo, ac penitus voluntatis affectus non hæreat. Hic enim soli voluntati divinæ affigendus est, ut ea amplectatur, quæ viderit hac voluntate circumdata, & ea constanter reiciat, quæ eadem minus perspexerit approbata.

Bonum commune congregationis, in qua vivimus, commodis nostris præferendum est, quia illud Deus providentiâ suâ nostris commoditatibus anteponit, & nunquam propter has illud est suo splendore privandum. In quo multi, qui viros spirituales se iactant, aperte delinquant: de quibus verissime dici potest, quod quæ sua sunt, querunt, non quæ Iesu Christi. Hi necessitatis prætextu novas indulgentias ac privilegia in vita religiosa petunt, novos & insuetos conuersandi modos in eam inuehunt, nescio quæ delicata & splendida, quoad cibum, & indumentum, & cellæ ornatum, introducunt. Et nihil illis curæ est, si regula pessum ear, si disciplina pereat, modò sua voluntas fiat. O quam aptè dixit Beatus Iſaias Abbas, inimicum Dei constitui, qui propriam sequitur voluntatem? Nam si inimicus hominis est, qui ipsius domum euerit, & iussu proterit, quomodo non erit Dei hostis, qui ut suæ voluntati satisfaciatur, religiosam disciplinam destruit, & ab eo sancita contemnit? Intelligendum est ergo, familiam, in qua vivimus, esse totum, nos verò esse partes, Deum autem esse huius familiæ sapientissimum gubernatorem. Cùm autem eius voluntatis sit magis totum, quam partem gubernare, ita nos debemus primo loco bonum commune querere, & promouere, eique nostra omnia accommodare, & submittere, ut nostram voluntatem abnegemus, & Dei voluntatem sequamur.

Eligamus etiam ad propriam voluntatem vincendam magis subesse, quam præesse, potius alterius ductu regi, quam cæteris imperare. Certum est enim, eos qui aliis præfunt, in magno versari periculo sequendi suam voluntatem. Et vidimus aliquos aliorum regimini assuetos, cùm onus gubernandi deponunt, ægre satis propriam, cui assueverant, voluntatem deponere, & vix se alterius voluntati & iudicio submittere. Sed istis quodammodo parcendum est, quia saltem aliorum bonum curantes, suum non ita perfecte curant. Qui dicere possunt illud sponsa: Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui. At illos quo modo excusabimus, qui nunquam ad onus Prælationis admissi, semper extiterunt suorum superiorum Prælati? Nam & nolunt voluntates Prælatorum regi, non sustinent de suis defectibus corrigi, non acquiescunt res sibi de-

A mandatas sapientiorum consilio exequi, sed omnia volunt ex proprio sensu & voluntate præstare. Quin & annos vitæ religiosæ computamus, & aliquid nos lucratos esse conicimus, cùm tamen sine propriæ voluntatis victoria parum, aut nihil nostrum thesaurum augeamus. Verba Cæsarij nos confundant: Non te fallat, inquit, ô frater, numerus dierum, quos hic relicto corporaliter sæculo consumpsisti. Illum tantum diem vixisse te computa, in quo voluntates proprias abnegasti, quem sine vlla regulæ transgressione duxisti. Ergo paucis, vel nullis fortè diebus in religione viximus, qui raro aut nunquam propriam voluntatem fregimus, & instituta nostra quotidie profudimus. Ita autem damnum utrumque relarciemus, si subditi, voluntatem Prælatorum libenter sequamur: si onus Prælationis humiliter reluctemur: si in eo constituti, non quod libeat, sed quod liceat, & quia licet, & diuinæ est voluntati consonum, faciamus. Dum hoc onus subire contigerit, ne velimus, ut minus nostris præceptis à subditis obtemperetur, nèc ut plus æquo nostris consiliis ab æqualibus deferatur. Signum quippe superbi animi est & propriæ voluntati seruientis, duram ab omnibus obedientiam, sicut à mancipiis, exigere.

Qui aliquid sibi commòdum vel gratum iudicauerint, non debent statim, si propriæ voluntatis seruitutem timent, omnem lapidem mouere, ut quod desiderant, consequantur. Sed prius quasi iudices sui ipsorum, attentè considerent, an id, quod cupiunt, sibi necessarium sit, an gratum sit Domino futurum, quòd illud assequi curent, an nullum proximo scandalum, nullamve offensionem sit allaturum. Quibus consideratis, si illud tale fuerit iudicatum, quòd virum spiritualem deceat, quòd fratrum conscientiam non lædat, & Domini voluntati placeat, poterit moderatis ac discretis medijs inquiri. In hoc non modicos hæc infrequentes defectus committimus. Solemus enim simulatque aliquid nobis vtile apprehendimus, illud importunè postulare, maiores etiam inuitos & reluctantes ad nostram voluntatem pertrahere, & nihil non aggredi, quòd nostro desiderio explendo commòdum cogitamus. His propria voluntas roboratur, & maiorem in nos potestatem assequitur, adeò ut miseræ animas nostras, quasi timidæ ancillas, post se trahat, & nunquã quietas esse sinat. Certum est enim quietem animæ ex abnegatione propriæ voluntatis pendere, nec quemquam posse sine illa ad veram pacem, & mundiciam peruenire. Sit ergo certissima volèdi & nolendi mensura, non desiderium nostrum, quòd sæpe noxium est nobis, sed diuina voluntas, quam, cùm in omnibus querimus, tunc perfecte pestem propriæ voluntatis excutimus. Immolemus Domino primogenitum, id est, desiderium nostrum & gaudium nostrum, ut dum rebus terrenis moritur, viuus rebus celestibus inueniatur. Abraham enim ad præceptum Domini immolare voluit filium suum Isaac, & (quòd ad se pertinuit,) illum immolauit, quo illum non perdidit, sed tanto merito auctum recepit: Et tu igitur, inquit Bernardus, si vocem Domini audieris intus in animo, & dicatur tibi ut offeras Isaac, tuum quodecumque est gaudiũ, immoles Deo, (interpretatur enim Isaac, gaudium vel risus,) fideliter & constanter obedire ne timeas. Nimirum etiam rem grandem tibi dicit propheta, facere debes, & obtemperandum ei per omnia, etiam si oportuerit ipsum Isaac iugulari. Nunc autem quicquid affectio propria iudicat, secutus esto; non Isaac, sed aries morietur: nõ peribit tibi Ieritua, sed contumacia. Non iniqua peribit quies animi, quam in rei

Cæsarius hum. 27.

Gen. 22.

Bern. de bonis desiderii ante finem.

Philipp. 2. 21.

Iſa. orat. 23. 10. 3. biblicor.

Cant. 1. 6.

concupitæ possessione quærebamus, sed peribit vanitas desiderij, dum illud Domini voluntati subiicimus. Qui pro illo sancta desideria suscipit, quæ impleta nos fatient, & non conscientia inquietæ spinis inquietent.

Vsus mortificationis propriae voluntatis.

ACcipe nunc rationem dilucidam propriam voluntatem abnegandi.

I. Non solum mala fugias, sed & bona non propter tuum commodum, sed ad diuinam voluntatem faciendam inquiras.

II. Modum in rebus appetendis teneas, vt minor bona minus, maiora magis, media propter virtutem, hanc propter animæ puritatem & ad Deum coniunctionem, appetas.

III. Studiosis operibus, quibus intendis, ita voluntate adhaereas, vt paratus sis, ea sine vlla tristitia relinquere, cum eorum dimissionem magis gratam Domino iudicaueris.

IV. Si aliquid tibi vtile, aut proficuum aspexeris, non prius illud obtinere nitaris, quam, (provt in hac obscuritate cognitionis fieri potest) id Domino gratum esse cognoueris.

V. Elige magis subesse quam præesse: felicitatem puta alterius arbitrio viuere; & infelicitatem tuo proprio sensu & arbitrio gubernari.

VI. Si aliquid oratione postulaueris, cura in ipso actu orandi intentionem dirigere, ita scilicet vt non propter teipsum aut propter commodum amici postules, sed propter Deum; quia nempe ipse ita vult fieri aut postulari; precibus efflagites.

Cum autem iam ex præcepto Ecclesiæ, aut Prælatorum, vel ex probabilibus coniecturis diuinam voluntatem agnouimus, non est vitium propriae voluntatis, illam voluntatem diuinam promptè & libenter exequi; immò id proprium est perfectæ virtutis, quæ bona propter debitum finem ardentè & delectabiliter operatur. Aspiciamus ergo semper voluntatem nostram, vt hostem nostræ salutis, ex qua cuncta peccata, quæ fecimus, prodierunt. Sicque gloriosum ducemus, & delectabile, illam in omnibus vincere, & diuinæ voluntati subiicere.

De mortificatione intellectus in inquisitione veritatis.

CAPVT IX.

INTELLECTVS humanus per Adæ peccatum non leuius quam voluntas, immò grauius ac detestabilius vulnus accepit, quia omnis peruersitas voluntatis folet in aliquo intellectu errore aut deceptione fundari. Vulnus autem intellectus generaliter acceptum, est ignorantia vel cæcitas, qua homo & in notione veritatis errat, & quid sit faciendum à se vel alio, aut fugiendum, ignorat. Id significant illa verba Davidis: Homo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Vt sicut hæc instinctu naturali ducuntur, ita ille non ratione in suis operibus, sed passione feratur. Et ad hoc adaptat Gregorius illud Iob: Obtrebrentur stellæ caligine eius, scilicet noctis culpa, in qua peccatores sumus concepti. Nox quippe illa, inquit, consensus videlicet ad culpam, quæ ad nos primi parentis est excessu propagata,

Psal. 48. 13.

Iob 3. 9.

Gregor. 4. mor. c. 22.

Ata, mentis nostræ oculum tanta obscuritate perculit, vt omnis homo in huius vitæ exilio, cæcitatibus suis tenebris pressus, quantumlibet vi ad æternitatis lumen intenderit, penetrare non possit. Post pœnam namque damnari peccatores nascimur, atque ad hanc vitam cum mortis nostræ merito venimus: & cum ad supernæ lucis radium aciem mentis erigimus, ipsa infirmitatis nostræ obscuritate caligamus. Hæc ille. Peccatum ergo fuit velut macula, quæ totum hominem infecit, & ab intellectu incipiens, qui iudicauit tunc diuinum transgrediendum esse mandatum, magis ipsam, quam reliquas virtutes animæ obscurauit. Ad eum vt dicat homo: Traditus sum, & non egrediebatur, oculi mei languerunt præ inopia. Traditus, inquam, à me ipso iniquitati, quæ diuina mandata posthabuit; neque ab hoc lacu calamitatis egressus sentio oculos mentis, præ inopia luminis cæcutientes, & in veri notitia caligantes. Tanta est autem ista ignorantia, vt intellectus seipsum ignoret, & cum non videat, se tamen videre, & veritatem assequi, & alios posse docere putet. Cæcus est & manu tentans, nisi cælesti illustretur lumine, & tamen iudicat se ocula videre, agenda perspicere, & nihil esse in veris cognoscendis, aut bonis agendis, quod acie suæ cognitionis callere non possit. Cum autem duplex sit functio huius potentie, altera, qua veritatem speculatur, & sic dicitur intellectus speculatiuus, altera, qua agenda & omittenda decernit, & dicitur intellectus practicus, in vtraque harum indiget mortificatione iuari. Si enim intellectum ducem errorum nostrorum non ordinauerimus, nunquam victoriam de vitis obtinebimus. Dicentque vitia nostra aduersus virtutem armata, quod milites & duces Israelitæ David: Siue fugerimus, non magno opere ad eos de nobis pertinebit: siue media pars ceciderit de nobis, non satis curabuna, quia tu vnus pro decem millibus computaris. Aliquando peruersi mores nostri ad tempus fugerint, & se alix vires animæ à malo subtraxerint, parum ad euertendam virtutem proderit, si intellectus, dux errorum, qui statim mala esse resumenda iudicabit, immortificatus & inordinatus permaneat. Prius ergo dicamus, quomodo intellectus in cognitione veritatis cohibendus sit, & postea quomodo in agendorum definitionibus moderandus.

Psal. 87. 10.

B Intellectus, vt veritatem cognoscit, hoc nomen retinet, & vocatur intellectus, aut vis cognoscitiua, siue intelligentia. Qui non paucos, nec leues habet defectus in vitam ac mores hominum deriuatos. Homo enim, qui debet intellectum excolere, solet in scientiæ suo statui necessariæ ademptione torpere. Non discit quæ discere tenebatur, ideòque, nesciens in administratione sibi demandata, exempli gratia, confessiones excipiendi, aut nodos animarum per consilium dissoluendi, sæpe delinquit. Quem ignorantia non excusabit, quia eam per studium addicendi superare debuit. Et annumerabitur illi populo, de quo per Oseam scriptum est: Populus non intelligens vapulabit. Et eueniet illi quod Paulus ait: Si quis ignorat, ignorabitur. Ignorabitur, inquam, iudicio approbationis à Domino, cuius voluntatem scire contempsit. Gentes translata à rege Assyriorum in ciuitates Samariæ, ignorabant legitima Dei terræ, & ob id interfecti sunt à leonibus. Sic multi ad statum sacerdotalem translata, ea quibus Deus est colendus, ignorant, quam ignorantiam animarum suarum damnatione perfoluunt. Se igitur ipsos ab inanibus cogitationibus auocent, & per mortificationem, ignaniam & torporem addicendi cohibeant. Nec se

2. Reg. 18. 31.

D Intellectus, vt veritatem cognoscit, hoc nomen retinet, & vocatur intellectus, aut vis cognoscitiua, siue intelligentia. Qui non paucos, nec leues habet defectus in vitam ac mores hominum deriuatos. Homo enim, qui debet intellectum excolere, solet in scientiæ suo statui necessariæ ademptione torpere. Non discit quæ discere tenebatur, ideòque, nesciens in administratione sibi demandata, exempli gratia, confessiones excipiendi, aut nodos animarum per consilium dissoluendi, sæpe delinquit. Quem ignorantia non excusabit, quia eam per studium addicendi superare debuit. Et annumerabitur illi populo, de quo per Oseam scriptum est: Populus non intelligens vapulabit. Et eueniet illi quod Paulus ait: Si quis ignorat, ignorabitur. Ignorabitur, inquam, iudicio approbationis à Domino, cuius voluntatem scire contempsit. Gentes translata à rege Assyriorum in ciuitates Samariæ, ignorabant legitima Dei terræ, & ob id interfecti sunt à leonibus. Sic multi ad statum sacerdotalem translata, ea quibus Deus est colendus, ignorant, quam ignorantiam animarum suarum damnatione perfoluunt. Se igitur ipsos ab inanibus cogitationibus auocent, & per mortificationem, ignaniam & torporem addicendi cohibeant. Nec se

Osea 4. 14. 1. Cor. 14. 38. 4. Reg. 17. 26.

maior

Ambros. li.
5. epist.
37.

maiore aetate protegant, aut se iam senes esse præ-
dant. Quia, ut sapienter Ambrosius ait: Nulla aetas
ad perdiscendum sera est. Erubescat senectus, quæ
emendare se non potest. Non annorum canities est
laudanda sed morum. Nullus pudor est, ad meliora
transire. Nec nimij habendi sumus ex eo, quod stu-
dium sciendi commendamus. Nos enim planè in ea
sumus sententia, in familia religiosa abique studio
discendi non posse disciplinam vigere. Quid enim
facient innumerabiles religiosi, dum à communibus
operibus vacant, si non discunt, aut orant? At non
omnes ad longam orationem ac meditationem sunt
apti, nec duris agriculturalium laboribus assueti. Si ergo
libros non euoluunt, nec intellectum excolunt, qui-
bus fructuosis operibus occupantur? Sed vita nostra
non ad orioositatem instituta est, sed ad pios & Ecclē-
siaz vitales labores inuenta. Humbertus sanè in prolo-
go suarum eruditionum, mirificè studium addiscen-
di commendat, & decem damna ex defectu erudi-
tionis manantia persequitur. Putatque ignorantiam
in catibus religiosi peccandi timorem expellere, &
abundantiam spiritualium bonorum relegare.

Alij deficiunt in hoc, quod discere quidem cu-
piunt, sed inutilia discunt. Inutilia verò sunt, quæ ne-
que Dei obsequio, nec proximorum utilitati, nec dis-
centium statui conueniunt. His ab addiscendis ne-
cessariis aut vtilibus impediuntur: similes illis qui
omnium indigi, splendentes lapillos nullius pretij in
domum suam magna auiditate reconduunt, & panem
ac vestem, sine quibus viuere nequeunt, non requi-
runt. Non plus sapere, inquit Paulus, quam oportet
sapere, sed sapere ad sobrietatem. Quia, teste
Augustino, si pro viribus suis alatur infans, fiet, ut
refrendo plus capiat. Si autem vires suæ capacitatis
excedat, deficiet antequam crescat. Ille autem viri-
bus sui intellectus non consultit, qui vult simul vtilia
& inutilia capere; aut relictis vtilibus, quæ sunt quasi
alimenta congrua, curat inutilis doctrinas, quasi aliena
& dura alimenta, ori intellectus ingerere. Ne er-
go, o iuste, erigas oculos tuos ad opes scientiæ, quas
vtiliter non potes habere, quia facient tibi pennas ut
aquilæ, & volabunt in cælum. Quid enim est ista in-
utilia nos ab vtilibus auocare, nisi pennas ad fugien-
dum assumere? Quia ea non poterimus assequi, nisi
nostrum domicilium, id est, ea, quæ nos decet, relin-
quamus, & postea ad altiora, id est, non debita, no-
bis, euolemus. Omnis procul pellatur curiositas,
omne studium placendi hominibus, & inaniter lu-
cendi reiciatur, & nitamur, quæ profint scire, & quæ
Deo placeant, & proximos iuuent, & statui nostro
congruant, agnoscere. In qua re iterum inculcanda
profectò nimij non sumus, cum eam tempestatè, qua
viri Deo consecrati, & sacrarum scripturarum studiis
addicti, poetarum lusibus & Ethnicorum figmentis
intendunt, non sine tantæ deceptionis dolore videam-
us. Viros Deo deditos ab his humanis studiis auo-
catis & scimus, & legimus, ad ea verò vocatos à Deo
& inuitatos hucusque non vidimus. Et ut huiusce rei
aliquod proferamus exemplum: Simon de Cassia vir
sanè in diuinis scripturis mirè versatus, & sanctitate
conspicuus, quid sibi de scientiis humanis relinquend-
is iussu de cælo fuerit, in hunc modum scribit:
Iuuenis fui aliquali dotatus ingenio, intendebar his
scientiis, sicut coartanei mei, credens ex his placere
Altissimo, atque sic debere perfectam vitam peragi.
Cum verò omnes collegas meos viderem in hanc
tenebrosam voraginem proflire; accidit quodam
die in meis teneris annis me ferentem omnes ferè li-
bros naturales sub chlamyde, ut summa diligètia re-
peterem, quæ audieram à doctore: & cum interroga-

A ret me, qui creditus ab omnibus sanctæ vitæ, dicens:
Quid est hoc, quod defers frater? Libros naturales
me ferre respondi. At ille: Non est hæc via tuta, ne-
que vocatio tua, nec verorum Christianorum inten-
dere natura, sed gratia. Verbis quoque completis,
tanta celeritate mutatum est cor meum, ut si voluif-
sem, non potuissem aperire codices naturales, nec
etiam ex iussu aliquid ex eis memoriæ commenda-
re; atque quod magis mirandum erat, porta intelli-
gentiæ claudebatur; disponente Deo, ad Theologica
me conuerti, illis omnino dimissis, in quibus frustra
fudaueram, atque disposueram desudare: & aliqua
luce veritatis perfusus, puro & claro animo intellexi,
meretricies esse inuisibiles animi omnes istas scien-
tias, animam in deuotam & volentem per aëra con-
stiterunt, & denegantes suis peritis viam humilitatis
in fide atque in moribus sapere. Vidi etiam secreto
mentis intuitu in eis recuratum, omnino etiam in-
uitè orare volentem, & quod horrendum est, gratiæ
initium deficiebat in natura, & geometrizarat cor-
porum quantitatem, qui sibi viuit immensuratus. Et
astra, & ipsorum orbis, & orbiculos, & reuolutionem
reuoluebat in animo, dum se sponderet Altissimo
supplicare. Neminem audiui, nec vidi deuotè atque
humiliter intendentem ad Euangelij veritatem, tali-
bus meretricibus sedulo implicatum, nisi repudio
mancipauerit. Procul dubio plerumque à Deo faci-
unt animam fornicari. Sed dicit scriptura: Per-
didisti omnes, qui fornicantur abs te. &c. Barbarus
sum omnibus, qui horum, quæ dicuntur, intrinsicam
experientiam non viderunt, & appellor fatuus à tali-
bus scientiis fascinat, sed veritatem nouit Altissi-
mus, & ipsi videbunt eum, cum durè fuerint exacti,
quod talibus vanitatibus se dederunt. Hactenus il-
le. Qui, ut perspicuum est, non tantum à poetarum fa-
bulis & oratorum sententiis tumidis auocatus fuit,
sed, ut Christi opera purius contemplaretur, & à na-
turalibus scientiis auulsus. Nos autem scientias na-
turales non damnamus, quas ad Theologica studia
necessarias esse fatemur, sed Theologos, & viros spi-
rituales, ac perfectionis desiderio accensos, & pro-
phanis auctoribus legendis, & passim citandis in-
tendere, liberè reprehendimus. Hi non confirmandæ
veritati, nisi rarissime, sed fouendæ curiositati & vani-
tati captandæ deseruiunt. Quare huiusmodi studia
adolescentulis relinquenda sunt, dum ad Theologi-
cas veritates addiscendas se parant, & alia vtiliora
exercitia à viris spiritualibus vlturpanda, quæ intelle-
ctum non distrahant, sed doceant; quæ affectum non
in terram deiciant, sed in cælum efferant, & quæ ad
compungendum spiritum & mentem euendandam
in cælestia conducant. Si huius sententiæ nostræ lec-
tor, vir spiritualis & Deo deditus non fuerit, forsitan
eam non intelliget, forsità & irridebit; sed si aliquem
gultum rerum spiritualium habuerit, eius conscientia
& experientia relinquo, quantum his ineptis stu-
diis à deuotione auocetur, & vanis cogitationibus
orationis tempore distrahatur.

Non sufficit ad vtilia discenda intellectum appli-
care, nisi illa debito modo discantur. Ad hunc autem
modum tria pertinent, ut rectè, ut modè, & ut ordi-
natè doctrinam proficuum queramus. Tunc rectè
doctrinam querimus, si ob bonum finem, ob glo-
riam scilicet Dei, & animarum salutem, & profectum
animæ nostræ, veritatis cognitionem paremus. Tunc
modè eidem insistimus, si nouitates fugiamus, si
viam tritam ob rationes tantum probabiles & vim
intellectui non afferentes, nequaquam deseramus: si
sapientium antiquorum auctoritatem maximè vene-
remur. Tunc ordinatè scientiam inquirimus, cum

Rom. 12.
3.
Aug. 12.
de ciuit.
Dei.

Simon de
Cassia,
lib. 8. in
Euangel.
c. 11. in
illud Lu-
ca: cum
meretrici-
bus, &c.

Psal. 72.
72.

de aliis

de aliis

eam non finem virtutis, sed instrumentum ad virtutem facimus; cum tempora inter cognitionem & bonam actionem partimur; cum horas debitas diuino cultui & orationi relinquimus. Si prauus affectus aut curiosus intellectus aliquid his oppositum postulauerit, gladio abnegationis mortifica. Qui sine debito sine discit, est similis ei qui aedificat super arenam. Nam descendente pluuia humiliationis, & irruentibus fluminibus tentationum, & flante vento ambitionis, structura virtutis, quam simul cum scientia surrexisse credebamus, non sine dolore & scandalo aliorum procumbet. Qui sine modestia doctrinam querit, saepe decipitur, & falsum pro vero apparente pro solido admittit. Quare monet Salomon; Inclinare aurem tuam, & audi verba sapientium: appone autem cor tuum ad doctrinam meam (non ad doctrinam tuam, quam scilicet in proprio corde finxisti,) quae pulchra erit tibi, cum seruaeris non in ventre tuo, & redundabit in labiis tuis.] Qui sine ordine, studio scientiarum insilit, dum sterilem cognitionem parat, vitae puritatem ac veram virtutem extenuat. Non poterit hic imprudentiam effugere. Quia, ut inquit Hugo Victorinus & Dionysius Richelius, imprudentia est, quando congruum modum ac ordinem in his, quae discimus, non seruamus. Quomodo autem congruum discendi ordinem seruat, qui cognitionem rerum nullo modo cum virtute conferendam, adeptioni virtutum, & cultui diuino, & animae suae puritati praefert?

Alij autem sunt excessus intellectus magis ad vitam moralem pertinentes, quos oportet abnegare. Excessus eius est, si non prius docenda audiat, quam alios docere aut monere praesumat. Nam ut bene dixit Ambrosius, discendum prius est quam loquendum. Aures paratas habe, ut aliquid de sapientium consilijs consequaris. Lingua reprimenda est, auditio praeparanda.] Et sicut qui alium ad conuiuium inuitat, prius conuenientia praeparat, quae in cibo & in potu ministraturus est ei: ita & qui docturus est fratrem & doctrinae cibum oblaturus, parat discendo & audiendo quod apponat, ne cum fratris detrimentum ad docendum munere confusus abscedat. Salomon in Prouerbis huius rei momentum aptissimo simili, ex conuiujs perito, patefecit: Quando sederis, inquit, ut comedas cum principe, diligenter attende quae apposita sunt ante faciem tuam: & statue cultum in gutture tuo.] Ad mensam diuitis sedet, qui ad mensam scripturarum & ad doctrinam exponendam accedit. Apposita attendit, si quae ab ipso dicenda sunt, prius intelligentia capit, & non oscitanter intelligit. Cultrum in gutture statuit, quando (ut inquit Beda, quia guttur pro loquela, & gladius pro discretionem ponitur) secundum id, quod bene didicit, discreta verba depromit. Nec defectus in hoc putandus est parui momenti, ex quo magna saepe mala generantur. Multi enim in dispositione vitae suae & actionum suarum errant, & malum pro bono complectuntur, quia doctores habuerunt [dicentes malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.] Alij nunquam in virtute proficiunt, neque ad studium orationis & diuinam familiaritatem ascendunt, quia magistros habent rerum spiritualium imperitos, qui nesciunt discipulos suos ad altiora dirigere, & lac pusillorum a solido cibo discernere. Hi si seipso cohiberent, & prius audirent quam loquerentur, aut certe, si res spiritus non intelligunt, animas stientes perfectionem, ad expertos mitterent, minime tanta detrimenta in suos auditores inferrent.

Prou. 22. 17. 18.

Hugo, in Didascalico c. Dionys. tracl. de doct. scho last. ar. 4.

Amb. lib. de Noe c. 31.

Prou. 23. 1.

Beda ib.

Isaia 5. 20.

A Excessus etiam intellectus est, si non eius operatio actiones alias humanae vitae praecedat. Quod enim sunt oculi pedibus, est intellectus humanis actionibus: unde sicut ambulans sine ductu oculorum saepe cadit: ita qui operatur sine praecedente intellectu consilio, in peccatum impinget. Dirige semitas pedibus tuis, inquit Salomon, & omnes viae tuae stabilentur.] Hoc est, ad normam itinerantis, gressus animae, id est, actus tuos, statim a sapientiae pondera, ut viae tuae, id est, eadem actiones tuae in vita non erent, sed stabiles ac firmae in virtute perseverent. Annon obscurus & teter esset hic mundus, si solis luce careret? Sed talis est vita hominis, quam non pulchritudo intelligentiae & praemeditatio mentis illuminat. Quamobrem praclare Bernardus, scribens ad Eugenium Papam, cuius humeris totum Ecclesiae pondus infederat, ait: Nunc autem, quoniam dies mali sunt, sufficit interim admonitum esse, non totum te nec semper dare actioni, sed considerationi aliquid tui, & cordis, & temporis sequestrare. Et infra, Et primum quidem ipsum fontem suum, id est, mentem, de qua oritur, purificat consideratio. Deinde regit affectus, dirigit actus, corrigat excessus, componit mores, vitam honestat & ordinat. Postremo diuinarum pariter & humanarum rerum scientiam confert. Haec est, quae confusa determinat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera vestigat, verisimilia examinat, ficta & fucata explorat. Haec est, quae agenda praerordinat, acta recogitat, ut nihil in mente relideat, aut in correctum, aut correctione egens.] Sic ille. Cogendus est itaque per mortificationem intellectus, ut se intra semetipsum contineat, ut aliena relinquat, ut sua apte sapienterque disponat, ut quem finem sint habitura voluntatis desideria, quem exitum humanae vitae opera, attentè consideret, ne sine hac luce, omnia nostra obscura, iine hac regula, distorta, sine hoc paedagogo, inordinata, Deoque minime grata censeantur. Ille enim non totum gratum non habet, quod sine ratione & ex impetu passionis fit, verum & dignum poena & ultione censet. Quare Ilaias ait: Non est populus sapiens, propterea non miserabitur eius, qui fecit eum, & qui formauit eum, non parceret ei.] Sapientia, id est, intellectus prauius ac directio, nostras actiones praecedat, & studio (as ac virtuti consonas, voluntati diligendas & manibus excquendas proponat, ne ita in sapienti populo parata hominem insipienter operantem inueniat.

D Damnabilior tandem intellectus excessus est, quo quis sua propria despiciens, insipienter aliena considerat. Vitae suae iudicat, actiones examinat, conuersationem damnat, & per temerarias suspiciones bona aliorum in malam, & mala in pessimam partem inflectit. Hoc autem detestabile vitium iudicandi ex obliuione sui nasci, quae quis propria acta non cogitat, Prosper manifestis verbis insinuat. Tandem, inquit, quis peccata sua, quae nosse, ac desistere debet, ignorat, quando curiosè aliena considerat. Quod si mores suos ad se conuersus aspiciat, non requirit quod in alijs specialiter reprehendat, sed in seipso quod luceat.] Haec ille. Imitamur sane frequenter cupidos alienarum opum & suae necessitatis incuriosos factores, qui occupati sarcinendis aliorum vestibus, ut ab eis pecuniam corradant, suas habent vndiqueque discissas. Sicaliorum viram corrigimus, actiones aduertimus, conuersationem emendamus: nostram vero superbiam laceratam & temerariis suspitionibus infectam omitterimus. At non ita incaute viuendum est, sed intellectus ab aliorum actibus abducendus cogendusque, ut sua acta & cogitata diiudicet. Nam & praecipuum est Domini: Nolite iudicare, ut non

Prou. 4. 26.

Bern. lib. 1. de cons. derat.

Isaia 27. 11.

Proffer. lib. 2. de vita c. 6.

Matth. 7. 1.

inducimini. in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.] Quid est, nolite iudicare, nisi, nolite in alienos mores irumpere: nolite in acta proximorum inquirere, & more iudicum, an bona sint an mala, temerarium ac vobis minimè concessum iudicium ferre? Quòd si simplex vos iudicium non continet, at subiuncta pœna cohibeat, vt non ab hominibus & à Deo iudicemini. Certum est enim, eos, qui aliorum vitas iudicant, seueros suæ vitæ iudices inuenire. Certius autem est, eos diuinum iudicium non effugere; quo propter iudicia temeraria multantur. Et quidem seuerè & rigidè. Nam sicut temerariè iudicantes, durè erga proximos se habent, ita (vt eadem mensura pœnam sustineant) durum & implacabile iudicium subibunt. In hac etiam vita non pauca, nec prætereunda mala temerarium iudicium ingenerat. Optimè enim notauit Anselmus, quòd si iudicans alterum, peccator est, exemplo illius in malo perseuerat: si pœnitens, peccantis quoque exemplo iterum labitur, aut in cœpta pœnitentia frigescit, aut saltem vis peccati impugnatione tentatur: si verò iustus peccantem auerdat, & se supra illum per superbiam extollit. Sed quid stultius, quàm aliena mala parua curare, & propria magna negligere? Quid arrogantius, quàm actionem dubiam alterius damnare, cuius intentionem ac cæteras causas nec dum discussimus? Quid periculosius, quàm alios iudicantes, nos ipso iudicio innocentes confiteri? Nam Dominus ad Scribas & Phariseos dixit: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam (scilicet in mulierem adulteram) lapidem mittat.] Innuens videlicet damnationem reorum, esse iudicium innocentium: illumque, qui in alium lapidem iudicij mittit, se innocentem pronunciare. O igitur abominabile peccatum, quod etiam lato in ipso studio vitæ tyrocinio oculis mentis aduertit, & tam acri reprehensione damnauit! Neque tu times Deum, quòd in eadem damnatione es? dixit ad alterum socium, à quo Dominum maiestatis temerariè iudicatum agnouerat. Quasi diceret, insignis pernicitatis esse, contumili cum Domino pœna damnatum, dissimili verò causa in crucem actum, (quia Christus innocens ob aliena peccata, & lato nocens ob propria mortem perfererat), sortes per iudicium temerarium commutare, & illum, qui innocentissimus erat, peccatorem, se autem, qui sceleratissimus erat, innocentem profiteri. Lex itaque non temerariè iudicandi à latrone (vt scitè notauit Chrysostronus) seruata est, & nos, qui de vita spirituali gloriamur, eam passim transgredimur, dum fratribus nostris crimina, nunquam fortè ab illis somniata, iniuste satis imponimus.

Intellectus ergo acriter est abnegandus, vt seipsum iudicet, & aliorum vitas, quarum correctio ad nos non pertinet, discutere & damnare non velit. Idque faciliè meo iudicio discemus, si nostram agnouerimus conditionem. Possimus enim eadem facere, quæ proximi nostri fecerunt, quos iudicare & damnare nõ formidamus. Et, si Æthiops alium Æthiopem, coloris arti gratiã, non damnat, cur in peccatis nutritus alium confimilem peccatorem iudicat, atque condemnat? Præsertim cum iste, qui cecidit, & modo iudicatur, possit resurgere, & ego, qui eum iudico, possim in idem peccatù cadere, & in eo usque ad finem perseuerare? Conteret multos & innumerabiles Dominus, & stare faciet alios pro eis.] Conteret, inquam, eos, quos post aliorum iudicia, in similia crimina labi permittet, & stare faciet saepe pro eis, quos antea stantium iudicia temeraria percusserrunt. Hæc sententia, inquit Gregorius, qua narra-

A tur aliorum erigi, aliorum autem vita confringi, & spes nutritur humilium, & elatio premitur superbiorum, dum & illi bona possunt amittere, de quibus superbiunt, & isti ea percipere, quæ quia non habebant, contemnuntur. Formidemus igitur in his, quæ accepimus, nec eos, qui illa nec dum assequuti sunt, despiciamus. Quid enim sumus hodie, nouimus, quid autem post paululum possimus esse, nescimus. Hi verò, quos fortasse despiciamus, & tardè possunt incipere, & tamen vitam nostram feruentioribus studiis ante ire. Hæc Gregorius. Cui addendum est, quòd non solum in ea, quæ iudicamus, possimus cadere, verum & per iudicium ita vitimus, quasi velimus nos ad casum parare. Temerariè namque alium iudicans, meretur gratia ad standum carere, dum virtutem suam non Deo, sed sibi ipsi præsumit adhibere. Qui enim alium iudicat, quasi opere suo dicit, ego non cecidi, quia per vires meas à peccato discessi: tanta superbia digna est, quæ à Domino relinquatur, vt persequentem casum se deiciat, & intellectum à temerario iudicio continere discat. Iuuat tandem ad iudicia temeraria reicienda, quatuor illa, quæ Laurentius Iustinianus numerauit: Quatuor, ait, sunt qualitates, quibus diligenter Deum anima compungitur, & à proximorum operibus oculos auertit. Quum aut malorum suorum reminiscitur, considerans vbi fuit: aut iudiciorum Dei sententiam metuens, secum quærens, considerat, vbi erit: aut cum mala vitæ præsentis attendens solerter, moriens considerat, vbi est: aut cum bona supernæ patriæ contemplatur, quæ quia nondum adipiscitur, lugens conspicit, vbi non est.] Sic ille. His tibi profectò saluberrimis intellectum pascamus, & faciliè à peccatorum alienorum consideratione & iudicio, pessimis alimentis, abstinemus.

Vsus Mortificationis intellectus.

Faciamus iam, pro more, breuem summam eorum, in quibus debeas intellectum per mortificationem cohibere.

I. Intellectus igitur ignauiam pelle, & in quocumque statu aut ætate sis, res ad salutem necessarias, sine quibus scilicet tuo muneri satis esse non poteris, diligenter addiscere.

II. Inutilia discere aut inuestigare non cures.

D Quædam autem adolescentibus aut vitam communem agentibus sunt vilia, quæ tibi iam viro aut ad perfectionem propertanti inutilia iudicabis.

III. Vilia bonâ intentione scire, & ex maiorum auctoritate inuestigare, & debito modo & tempore tibi parare curabis.

IV. Quæ non didicisti, non doceas, ne & tu malè docendo labaris, & alij tuos errores credendo cadant, sed magis te interrogantes, humiliter ad doctiores remittas.

V. Omnes actiones tuas, intellectus consideratione præcedas; quod malum iudicaueris, fugias; & quod bonum cognoueris, facias, & itinera vitæ tuæ sapienter instituas.

E VI. Vitam & mores aliorum non iudices, sed Deo ac Prælati iudicanda & inspicienda relinquant.

Ac pro comperto habeas diligentem intellectus culturam, fontem esse multorum spiritualium bonorum, quæ & otium, vitiorum seminarium pel- lit, & omnem vitam humanam dirigit, & nos Angelis iungit, à belluisque discernit.

Iustin. in ligno vitæ tract. de charit. 9.

De Mortificatione intellectus, siue iudicij
proprij in rebus agendis.

CAPVT X.

INTELLECTVM nostrum ab eo actu, quo iudicat de rebus, & discernit quid in quaque re tenendum aut agendum sit, solemus vocare iudicium, ab ipsa actione quam elicit, ei nomen imponentes, aut sub ea illum considerantes. Quod verum est, si ab eo, quod est in re, vel debet esse in actione, non deuiat, falsum verò, si aliter sentiat ac iudicet, quàm res vel actio se habet. Hic autem actus eius, qui iudicium appellatur, & noster proprius est, multa indiget abnegatione, quam vt tractemus, ab ipsa definitione eius incipiamus oportet. Proprium ergo iudicium est, quod non est Dei nec hominum sapientium iudicio conforme, sed singulare nostrum, ab aliorum diffinitione ac sententia dissentiens. Sunt enim plurimi etiam in cœtibus spiritualium virorum, qui ita propria sententia, ac sententia sanctæ Ecclesiæ & Consiliorum adherent; qui quod ipsi iudicant, meram veritatem: quod alij contrari sentiunt, nugæ & deliramenta iudicant: qui se in sententia sequentes amant, sibi autem contradicentes arido corde & oculis toruis aspiciunt: qui denique, si suo sensui aliquid opponatur, mirum in modum turbantur & contristantur, & quod semel animo conceperunt, pro regula veritatis habent, & ab omnibus pro tali habendum esse decernunt. Vitium hoc intellectus generaliter ex superbia & præsumptione nascitur, qua quis seipsum magnum aliquid reputat, alios verò, quasi infra iacentes, despicit, & scientia ac prudentia minores existimat. Ex hoc vitio propria voluntas exoritur, omnium peccatorum initium; quia, qui se putat in omnibus punctum attingere, quod alijs se decreta & volita non faciunt, sustinere non potest. Quod indicatum est ab Ecclesiastico, dum ait: Synagoga superborum non erit sanitas: frutex enim peccati radicabitur in illis, & non intelligetur. Quinam sunt isti superbi? Nonne qui seiplos supra alios extollunt, qui suas sententias statuunt, & alienas despiciunt: Hi nunquam ad salutem redibunt, quoniam initium acianuam salutis, nempe intellectum habent obcœtatum. Frutex peccati, vel stirps, ac initium peccati, nempe voluntas propria altas radices ager in illis, priusquam se tanto malo infectos intelligant. Vultus in corpore scœdum quidem est, sed in facie scœdissimum: macula in linteo turpis est, sed in mundo bysso turpissima: sic omne vitium suam habet deformitatem, at duricies intellectus & iudicij proprietas, quia faciem hominis turpat, nempe intelligentiam, & byssum, nempe lucem naturalem, obscurat, est cuiusdam turpitudinis genus in signe.

Qui hoc proprium iudicium non abnegant, nec illud superiorum ac sapientium iudicio submitunt, manifestum incurrit errandi & se præcipitandi periculum. Quare monet Salomon: Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ. Quali dicat, non in propria prudentia ac rerum gerendarum dexteritate, sed in Domino esse confidendum: qui homines sæpe per alios homines docet, ne errent, & idco alij sunt humiliter auscultandi. Et Basilius ait: Quod sicut in vniuersum vti propria voluntate arbitriõve, alienum est à recta ratione, ita maioris partis iudicio non stare, est contumaciæ & perniciaciæ periculum incurere. Ex hoc turpissimo fonte magnâ errorum, hæresum, & discor-

diarum pars ortum habuerunt: dum perditissimi homines malunt in iudicio rerum suis ineptis definitionibus adherere, quàm Ecclesiæ & sapientiorum iudicio gubernari. Videmusque completum illud Salomonis: Ambulans recto itinere & timens Deum despicitur ab eo qui infami gauditur viâ. Quoniam isti non solum errant, & ab eo, quod rectum est, deuiant, sed etiam infallibilem veritatem tenentes & viam rectam ambulantes irrident. Illuduntur planè à dæmone, cuius sententiam in suo proprio iudicio sepiissime venerantur, à quo pro vero lumine terram obscuritatem excipiunt. Quam perniciem impossibile est euadere quempiam (inquit Cassianus) iudicio proprio confidentem, nisi Paulum mentem, vt idem sapiamus omnes, audiat, & pro meliorum ac sapientiorum sententia suum iudicium abiciat. Optimè dixit Climacus: In his, qui sibi credunt, dæmon sæpe propheta fit: Ab hoc autem falso propheta edocti, qui pater est omnis mendacijs, quid nisi mendacium & falsitatem imbibent, qua intellectu decepti, mores suos fallant, & alios eorum doctrinam aut exemplum sectantes decipiant? Proprium ergo iudicium fidendum non est, sub cuius velamine ex vna parte diabolus, & ex alia se proprius amor abscondit.

Quemadmodum enim si medicus ad medellæ agritudinis accersitus, illi mederi nesciat, & nos periculo mortis exponat: aut si aduocatus ad litem defendendam admissus suâ ignorantia illam perdat, nunquam deinceps eorum vitium operâ, quos nouimus vitæ & substantiæ destructores, ita cum experimento didicerimus nos à proprio iudicio, non semel aut bis sed sepiissime fuisse deceptos, æquum est, vt nunquam ipsum ad consilium admittamus. Iudicium proprium non tantum diabolus decipit, sed & proprius amor mouet, ad eò vt quotiescumque proprium iudicium sequimur, proprio etiam amore regamur. Quis autem vel ignorantissimus nesciat, amorem in propria causa iudicem fuisse suspectum, à quo æqua non fit speranda sententia? Legibus humanis statutum, inquit Bernardus, & in causis tam Ecclesiasticis, quàm secularibus seruatum scio, speciales amicos causantium non debere admitti ad iudicium, ne vel fallant, vel fallantur amore suorum. Quod si culpam amici, tuo iudicio, amor illius aut minuit, aut profus abscondit, quanto magis amor tui tuum contra te iudicium fallit? Hæc ille. Cum ratio si attentius inspicatur, adeò euident est, vt frustra in alijs querendis laboremus. Certum est enim, amorem, quo maior est, eo magis cæcum esse, magisque à recto veritatis tramite deuiare. At amor amicorum & propinquorum iudicia peruertit, vt in illorum causis palam eremus, & falsum pro vero, ac pro bono malum amplectamur. Quid ergo amor nostri ipsorum faciet, qui longè maior est, nisi proprium iudicium obscurare, & nos sub veritatis prætextu decipere: Iudicium igitur proprium, cæco nostri amore vestitum & ab illo gubernatum, semper suspectum habendum est, & maiori lucro tribuendum cum sapientibus errare, quàm cum nostro sensu verum attingere. Nam si cum sapientibus errauerimus, aliquam apud Dominum excusationem habebimus, quod illos sequuti sumus, qui lucem scientiæ præferbant: si autem noster nos sensus nostrumque iudicium fallat, nulla nos excusatio, quasi ex malicia peccantes, à flagello eius indignationis eripiet.

Hæc in detestationem proprii iudicij sufficiant: nunc in quibus sit abnegandum videamus. Negare proprium iudicium oportet in his, quæ pertinent ad doctrinam & inquisitionem veritatis: ita scilicet, vt nullaratione ligati, veram eam opinionem putemus,

quam

Eccle. 3.
30.

Prou. 3.
5.

Basili. in
reg. bre-
ui. 123.

Prou. 14.
2.

Cassia.
coll. 6.
c. 11.
Philipp.
2.

Climac.
grad. 3.

Bern. lib.
de gradibus
humilit.

Arist. 1.
Metaph.
c. 3.

quam esse falsam omnes sapientes, aut illam impugnan-
do aut oppoſitam amplectendo, putarunt. Cum enim appetitus ſciendi magnus ſit in homine, adeo
vt à Philoſopho ſcripſit, Quod omnis homo ſua-
pre natura appetat ſcire; ſit vt facilius erga cogniti-
onem veritatis, quam erga res agendas affectu paſſio-
nis capiatur. Et ſicut mater amore cæca plus in pro-
prio filio, quam in filiis altarum complacet ſibi; eum-
que, cum deformis ſit, omnibus aliis infantibus ve-
nuloſiorem exiſtimat: ita quilibet opinionem à ſe con-
ceptam tenerius amat, & cum nec latum vnguem à
delitio diſtet, quaſi veriore & efficacioribus ratio-
nibus fulcitur, aliorum ſapientiorum opinionibus præfert.
Hinc tot nouitates, tot ſententia nunquam audita in ſcholas inuectæ, quas ſi euident ratio veras
eſſe conuinceret, taceremus quidem; ac ſi (vt tu ipſe
fateris) rationibus ſolum probabilibus nituntur, quare
plus tuæ probabilitati credis, quam auctoritati
omnium ſapientium? quos nixus leui fundamento
contemnis. Hoc tuum fundamentum clariffima priſ-
cotum ingenia viderunt, & illi fatiſcecerunt, aut tan-
quam puerile aſpernati ſunt, quibus non deberes
tuum iudicium præferre, niſi forte exiſtimes Domi-
num in apertione huius veritatis illos omnes præteri-
iſſe, & tibi ſoli in angulo mundi poſito reuelatſe.
Conuerte obſecro lumina ad elapſos vite tuæ an-
nos: vide quoties alicui opinioni ſummiter ad hæſiſti,
& poſtea ſucceſſu temporis nouiſti te fuiſſe decep-
tum, & non ſine magno pudore ſententiam corde,
verbo, & ſcripto mutatiſti. Idem nunc es, qui antea
eras, idem ingenium habes, licet forte magis excul-
tum, & ob id magis proprio amore cæcum, & magis
in ſuperbiam elatum, & ob id non debes aduerſus
ſententias omnium illi fidere. Multa falſa ſunt prima
ſpecie probabiliora veris; & multa vera, quæ diffi-
cilius quam falſa defenduntur, quia ab intellectu re-
bus ſenſibilibus cognofcendis aſſuero minime pene-
trantur: quare nec illa ob rationem (vt videtur) in-
ſolubilem admittenda ſunt, nec iſta ob difficultatem
repudianda. His iudicium in diſquiſitione veritatis
cohibendum eſt, ne in noua & nunquam audita de-
clinet. At eum opiniones ſunt varia, doctorum præ-
fertim eiufdem notæ, non eſt vitium proprii iudicij,
his magis quam illis adherere, ſi rationum momen-
ta, veritatem ſtare pro altera parte, efficacius expre-
ſerint. Neque enim iurauimus in verba alicuius, ſed
in verba veritatis, quare licet & decet ſine irreueren-
tia aliorum doctorum, eam ex ore docentis acci-
pere.

Negandum eſt etiam iudicium in rebus à tota
congregatione probatis, & ſumma omnium, qui bene
ſentiunt, conſenſione ſuſceptis, quibus quemque
ſuum particulare iudicium præferre tanta eſt impu-
dentia, tanta ſuperbia, vt vix poſſit ſermonibus expli-
cari. Huius audaciam pulcherrimè detegit Bernar-
dus hunc in modum: Leptra proprii conſilij eo per-
nicioſior eſt, quo magis occulta; & quo magis abun-
dat, tanto quiſque ſibi ſanior eſſe videtur. Hæc illo-
rum eſt, qui zelum Dei habent ſed non ſecundum
ſcientiam, ſequentes errorem ſuum & obſtinati in
eo, ita vt nullis velint conſiliis acquieſcere. Hi ſunt
vritatis diuiſores, inimici pacis, charitatis expertes,
vanitate tumentes, placentes ſibi, & magni in oculis
ſuis, ignorantés Dei iuſtitiam, & ſuam volentes con-
ſtituere. Et quæ maior ſuperbia, quam vt vnus homo
toti congregationi iudicium ſuum præferat, tan-
quam ipſe ſolus habeat ſpiritum Dei? Idololatriæ
ſcelus eſt, non acquieſcere, & quaſi peccatum ari-
olandi, repugnare. Eant nunc, qui ſe faciunt religio-
ſiores aliis, qui non ſunt ſicut cæteri hominum, ec-

Hor. ſer. 3.
de reſur-
reſt.

A ce arioli & idololatræ facti ſunt: ſi tamen vel ei, qui
dixit hoc, pluſquam ſibi iudicant eſſe credendum.
Neque huic diſſonat veritatis ſermo, quem dixit:
Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus &
Publicanus.] Huc vſque Bernardus. Iſtud autem
immane vitium ex tribus ſolet radicibus exoriri: Ex
ignorantia nempe, qua quis patrum inſtituta non in-
telligit: ex tepiditate, qua illa duriffima & minùs
captui humano accommodata coniectat: & ex ſu-
perbia, qua ſe aliis iudicio præferre indignum aut im-
moderatum non putat. His radicibus ſecuris abnega-
tionis applicanda eſt, vt mala proprii iudicij arbor
areſcat. Nam ſi ignorantia te decipit, o frater, quare
ſapientior, qui te maiorum leges doceat, præcep-
tionumque rationes exponat, quas quia non pru-
dentia carnalis, ſed eccleſtiſ ſapientia dictauit, non
debes rationibus humanis examinare, ſed ſpiritus
trutina ac lance diſcutere. Si autem tepiditas te fal-
lit, vide quia, quæ impoſſibilia ſunt apud homi-
nes, poſſibilia ſunt apud Deum.] Et hæc eadem præ-
ceſſores tui, Dei ſpiritu habentes, non tantum ſan-
cta & perfecta cenſuerunt, verum vt facilia & dele-
tabilia ſeruarunt. Te autem onerant, quia ſpiri-
tu ſeruator ſepoſito, aecidia & ſocordia tentatione
turbaris. Si denique ſuperbia te inflat, ſcito hanc eſ-
ſe peſtem, quæ infectit hæreticos, & ab Eccleſia ſe-
parauit, & in tam miſeram calamitatem abire cogit.
Time igitur, ne dum hodie contrarium vnus
ſtatuti, & cras oppoſitum alterius legis ſentire facit,
paulatim à vero ſenſu tui inſtituti abſtrahat, &
tandem, ſi non à fide, at à Sanctorum congregatione
diuellat.

B Pars etiam huius abnegationis eſt, ſi non tantum
Patrum ſcitta per contrarium iudicium reiciamus
nunquam, verum illa apud nos ipſos nec ad examen
vocemus. Paris enim reuerentiæ eſt, ſi ſubditus le-
gem à principe latam examinet, an iuſtum iubeat, &
ſi religioſus inſtituta ſanctiſſimorum Patrum inſpi-
ciat, & verſet, an æquum opportunumque præci-
pian: Si non credideris, inquit Iſaias, non permane-
bitis.] Quia nimirum quæ à patribus accepimus, ſim-
pliciter credenda ſunt, non curioſè inueſtiganda, ſi
volumus quieti in noſtra vocatione perſtare. Et via
ad illa intelligenda non eſt ſuperba & audax ipſo-
rum diſquiſitio, ſed modeſta ac reuerentiæ plena cre-
dulus. Qua ſi ea patrum inſtituta ſimplicitèr acce-
perimus, & opere compleuerimus, quam apta, quam
ſancta, quam perfecta ſunt, per experimentum col-
gnoſcemus. De qua re hæc optima & notatu di-
gniſſima legimus apud Caſſianum: Neque vos
moueatur, aut ab imitatione diuertat, ac retrahat, etiã
ſi vobis ad præſens alicuius rei vel facti ratio vel cau-
ſa non liqueat; quia eos, qui bene de cunctis ac ſim-
plicitèr ſentiunt, & vniuerſa, quæ à ſenioribus tradi-
geri ve perſpexerint, fideliter imitari magis quam
diſcutere ſtudent, per operis experientiam rerum
etiam omnium ſcientia ſubſequetur. Cæterum nun-
quam rationem veritatis intrabit, quiſquis à diſcu-
ſione cœperit erudiri: quia videns eum inimicus, ſuo
potius quam patrum iudicio confidentem, facile in
id vſque propellit, vt etiam illa, quæ maximè vitia
ac ſaluberrima ſunt, ſuperflua ei videantur & no-
xia. Atque ita præſumptioni eius callidus hoſtis il-
ludit, vt irrationabilibus definitionibus ſuis pertinaci-
tèr inhærendo, hoc ſolummodo ſibi ſanctum per-
ſuadeat, quod rectum atque iuſtiſſimum ſuæ tan-
tùm obſtinationis errore cenſuerit.] Hæc ille. Et
ſanè quod in omnibus ſcientiis & artibus iuſtè à no-
bis exigitur, vt aliqua ſine vlla hæſitatione creda-
mus, ex quibus acceptis ad alia minora, quæ ex

Matth.
18. 17.

Luca 18.
27.

Iſaias 7.
9.

Caſſia.
coll. 18.
c. 3.

C **D** **E**

illis

illis sequuntur, disquisitione procedimus, non mi-
rum si in scientio spiritus exigatur. Hæc autem
in ista saluberrima scientia tanquam principia sunt,
quæ primi patres ad eam edocendam vocari sanxe-
runt. Horum ergo sanctiones discere, non mi-
nus stultum est, quam si quis principia alicuius scienti-
æ velit ad examen adducere. Ac proinde iudicium
nostrum est maioribus submittendum, ita ut eorum
instituta simpliciter accipientes, in ea inquirere ve-
reamur.

Iudicium quoque proprium magna abnegatio-
ne eget in rebus particularibus, quæ ad nostras ani-
mas pertinent, & ad viam spiritus ambulandam, in
quibus proprio iudicio regi, & magistri spiritualis
documenta præterire, irreparabilia damna solet in-
ducere. Vtinam non sæpissime vidissemus multos
altiora se, contra superioris mandatum, præsumen-
tes, aut minoribus, quam robustæ vires ferunt, ad-
uersum idem mandatum studentes, æquale da-
mnum incurrisse; quia aut parùm aut nihil proficiunt,
dum se regi & gubernari non sinunt. Sed vidimus,
& plorauimus, quod in nobis ipsis iam sine vilo re-
medio sumus experti. Diabolus enim, qui nostris
semper insidiatur profectibus, & ut eis damnum af-
ferat, transfiguratur se in Angelum lucis, & fertus ad
magnas corporis asperitates, ad immoderatos labo-
res, ad onera importabilia: repidos verò ad omne
asperum declinandum & omne onus abiiciendum
impellit. Qui si spirituali magistro credidissent, &
illi indiscretionem, isti verò socordiam deposuissent,
multa damna spiritualis profectus euitassent. Do-
minus noster Iesus Christus leprosos, iam à lepra
mundatos, mittebat ad sacerdotes, & dicebat: Ite,
ostendite vos sacerdotibus,] ut illi scilicet expendere-
rent an vera an apparens esset salus illis restituta.
Quo ostendit non mala solum, sed & bona, non pro-
prio sed maiorum iudicio esse examinanda, si in
omnibus tuti esse volumus. Nam qui proprio iudicio
regitur, similis est secundum Anselmum, ei, qui
proprio caret cultro, & meritò esurit, si alieno inci-
dere nolit. Cultrum enim tuum, o frater, id est, iudicium
tuum satis obtusum habes, licet tibi acutum
& aptum ad secandum esse videatur. Illo nihil uti-
liter incidis; quòd si alieno iudicio ad tua discernen-
da non utaris, profectus spiritualis fame peribis. Meritò
Paulus illos laudat, qui semetipsos dederunt
primùm Domino, deinde nobis per voluntatem
Dei. Quia videlicet gratissimum Deo sacrificium
est; ut qui se illi per studium vitæ spiritualis tradunt,
præpositis etiam ab ipso designatis se per obe-
dientiam tradant. Qualis autem erit obedientia il-
lius, qui in rebus minimis, scilicet in exterioribus
obediens, in maioribus spiritualibusque non parer:
qui præcipuum sui, nempe studiosa opera vitæ suæ,
non ex superioris arbitrio, sed ex proprio iudicio
disponit? Sanè qui patri spirituali, inquit Climacus,
tunc quidem obedit, nunc verò inobediens est,
is ei comparandus est, qui oculis suis modò colly-
rium modò calcem imponit.] Profusus ita est: Nam
collyrium imponit, quo oculos suos sanet, qui alte-
rius sententiam sequitur, & statim calcem adhibet,
qui oculos depascit, cum proprio iudicio guber-
natur. Sciamus ergo iudicium proprium in rebus
nostris maximè debere nobis esse suspectum, abne-
gationeque esse cohibendum, ne in magnos errores
incidamus.

Nectarum ad hoc genus obedientiæ nostræ ab-
negatio procedat, sed etiam negemus iudicium in
rebus agendis, ut non tam ex proprio sensu quam
ex aliorum sententia illas peragamus. Tuta enim,

& sua via esse solet, quam omnes ingrediuntur;
periculosa verò & tristis, quam sibi ipsi vnus solus in-
uenit. Qui profectò aut errabit, aut alia incommoda
non effugiet, aut vix poterit non de singularitate no-
tari. Res itaque, præcipuè graues, ex aliorum consilio
disponendæ sunt: Salus enim vbi multa consilia.]
Minores verò, si nullum appareat inconueniens, an
sic vel sic fiant, sine difficultate ex aliorum sententia
potius quam ex nostra faciendæ, ut in his minoribus
ad negandum iudicium nostrum paulatim assuesca-
mus. Id autem maximè esse ad pacem congregatio-
nis necessarium, docet optimè Hugo Victorinus, sic
scribens: Hoc est, quod maximè adducit concor-
diam, si quisque non suam, sed alterius voluntatem
facere studeat in bono. Et hoc est magna humilita-
tis iudicium. Inde generatur obedientia, crescit cha-
ritas, & pax, atque iustitia, & Ecclesiæ virtutes. Quòd
si volo facere voluntatem meam & iste suam; sunt
diuisiones, oriuntur lites, iræ quoque & rixæ, quæ sunt
opera carnis. Et sicut ait Apostolus: Qui talia agunt,
regnum Dei non consequentur.] Sunt quidam in
congregatione obstinati in suo sensu, sapientes in
oculis suis; nam quod in animo conceperint, hoc qua-
si ex ratione defendunt, nec se aliis, sed alios sibi ap-
plicari contendunt. Et si viderint non sibi obtempe-
rari, statim commouentur & perturbantur. Tales so-
lent esse rebelles mandatis seniorum, plurimùmque
in eis regnat passio inobedienciæ & impatientiæ. Isti
non sunt idonei ad concordiam.] Hæc ille. Bene des-
cripti sunt, qui in negotiis & rebus agendis suo pro-
prio iudicio fidunt. Qui si in vno punctum attingunt,
in innumerabilibus errant; quoniam congrega-
tionis sensui ex diametro se opponunt: illa verò solet
è contrario in multis generaliter punctum attingere,
& in paucis errare. In vno quidem voluntatem Dei
implent, in hoc scilicet quòd malam vitam abiecerunt,
& se per propositum spiritualis vitæ Domino
consecrarunt, at in multis aliis ab ea discordant, nempe
in his, in quibus nolunt sapientioribus consentire.
Qui si dicant cum Saule: Impleui verbum Domini:
] Dicitur eis: Et quæ est hæc vox gregu, quæ reso-
nat in auribus meis, & amëtorum, quæ ego audio?]
Nam multa habent apud se clamantia & dicentia,
quia in multis non Dei voluntatem, sed propriam ac
proprium sensum exequuntur. Licet autem in omni-
bus, vbi nullum peccatum est, nec notabile incom-
modum speratur, saluberrimum sit aliorum iudicium
sequi; at in rebus à Prælato iussis, in signis contumacia
est, nolle proprium iudicium illis submittere. Quam
Samuel in eodem libro Regum euidenter expressit:
Quasi peccatum ariolandi est repugnare: & quasi sce-
lus idololatriæ nolle acquiescere.] Quo loco non tam
externam inobedienciam, quam iudicij proteritiam
esse damnatam, Bernardus testatus est, cuius hæc
sunt verba: Non ait, non acquiescere, sed nolle ac-
quiescere; ut non iussionis simplex ipsa transgressio,
sed voluntatis superba contemptio scelus idolola-
triæ reputetur. Non est enim id ipsum, nolle obe-
dire, & non obedire. Hoc quippe interdum erroris
est, nonnunquam & infirmitatis: illud verò aut odio-
sæ pertinaciæ aut contumaciæ non ferendæ.] Sic ille.
Sed de hoc aliàs.

Vsus Mortificationis proprii iudicij.

His ergo excessibus iudicij proprii, malagma ab-
negationis adhibebis, ne te, sicut Heronem à
Calliano memoratur, in barathrum desperationis
aut errorum deiciat.

I. Nullam doctrinam veram putabis, aut intel-

2. Cor. 11.

Luca 17. 14.

Ansel. li. de siml. c. 142.

1. Corin. 8. 5.

Climac. grad. 4. de obed.

Prou. 11. 14.

Hugo. in regul. Aug. c. 2.

Galat. 5. 21.

1. Reg. 15. 14.

1. Reg. 15. 23.

Bern. lib. de prace. pro ex di. spen. ar.

lectu complectēris, quam non sapientes catholici & filij Ecclesiæ fideles aliquando docuerint.

II. Institutiones à tota congregatione probatas magna veneratione suscipies, & quos eas refutare videris, vt monstra & animæ pestes abominaberis.

III. Maiorum decreta nunquam in examē adduces, sed illa, vt à maioribus tradita sunt, simpliciter intelliges, & vt congrua & vsui accommodata, tum opere tum sensu retinebis.

IV. In rebus ad tuam vitam & mores pertinentibus, nunquam te ipsum reges, sed aliorum iudicio gubernaberis.

V. Res externas alicuius momenti, nunquam sine consilio praueniente dispones.

VI. Ea quæ minoris momenti sunt, si nullum sequatur incommodum, potius ex aliorum iudicio, quam ex propria sententia, executioni mandabis.

Scitò que abnegationem proprij iudicij, Deo nostro omnium esse gratissimam; quoniam aliis, bestias, id est, sensus & affectus nostros, offerimus; hac verò præcipuam nostri partem & qua homines sumus, id est, mentem, maclamus.

De Mortificatione Passionum appetitus concupiscentis & irascentis.

CAPVT XI.

MNIS turba vitium animæ, triplici ordine continetur: quorum alter est supremus, memoriam, intelligentiam, voluntatemque complectens: alter infimus sensus, omnes externos, & mem-

bra corporis apta ad loquelam, & motum continens: tertius medius, appetitum & sensus interiores comprehendens. Hactenus partem supremam & infimam mortificatione composuimus; nunc verò (ne nihil proteruum relinquatur) mediam nostri partem instituemus. Ab appetitu autem inchoandum videtur, quoniam facilius quam vaga cogitatio componitur. Is duplex est, alter concupiscentis, quo tendimus in bonum, vel malum, prosecutione, vel fuga, quatenus absolute bonum, vel malum est: alter irascentis, quo tendimus in bonum, vel malum, vt difficile ad obtinendum, vel difficile ad propulsandum. Duplex hic appetitus, sedes est passionum animæ, quæ sic appellata sunt; quoniam non sine aliqua immutatione corporis, huiusmodi affectus eliciuntur, qua corpus aliquid patitur, & pro ratione affectus dominantis aut contrahitur, aut dilatatur. In appetitu concupiscentis sex passiones collocantur, tres circa bonum, tres circa malum. Nam si appetitus hic inclinatur in bonum, quatenus sibi conueniens, resultat amor: si in bonum, vt absens est, & possibile possideri, resultat desiderium: si in bonum, vt præsens & obtentum est, resultat delectatio, qua appetitus in illo bono quiescit. Si verò per sensum interiore proponatur illi malum, vt sibi incommodum, insurgit odium: si malum, vt absens ac futurum, insurgit fuga: si malum, vt præsens, insurgit tristitia. In appetitu irascentis quinque passiones resident; tres circa bonum, duæ circa malum. Nam si bonum arduum ac difficile apprehendatur vt possibile, surgit spes obtinendi & audacia media applicandi: si apprehendatur vt impossibile, surgit desperatio: si verò malum arduum apprehendatur, vt futurum, elicitur timor, ac si præsens consideretur, accenditur ira, qua de eo, qui malum intulit, vitionem sumamus. Sunt igitur affectus, siue

A passiones appetitus vndecim: amor, & odium; desiderium, & fuga, delectatio, & tristitia: spes, audacia, & desperatio, timor, & ira.

He omnes passiones mortificationis spiritu frandanda sunt, si aliquem progressum in virtute sumus facturi. Illæ enim sunt instar nebulæ, quæ lumen rationis obscurant. Sunt quasi stercorea, quæ cor nostrum, nempe lectum Christi, turpant, & Spiritum sanctum, in nobis habitantem, contristant. Sunt compedes, & catenæ animam in terra detinentes, vt assurgere ad spiritualia & cælestia non possit. Nam animalis homo inquit Paulus, ille scilicet, qui more pecudis suis affectibus regitur, non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. His quidem affectibus minime per mortificationem cõhibeatis, similes bestiis efficiamur, quas ad commoda prosequenda & incommoda fugienda, non ratio, non virtus, sed appetitus impellit. Nec ideo est à sollicita mortificationis cura cessandum, quòd iam sopitæ & compressæ videantur, quia nisi in seruitutem redigantur, cum minus cogitemus, nos facient vilitatum terrenarum amatores. Nota est nobis astutorum Gabaonitarum historia: Hi enim se de terra longinqua venire mentientes, & lassitudinem simulantes, Israelitas deceperunt, & se si non à seruitute, at à morte liberarunt. Hic est astus nostrorum affectuum, qui lassos & defectos se simulant, vt libertatem extorqueant, & nos sub commiserationis specie decipiant. Prudens autem Iosue, id est, iustus, licet eos non interficiat (neq; enim potest) at non placatur donec illos per mortificationem rationi & virtuti subiiciat. Non aliud de affectibus quàm de immanibus feris cogitandum est. Quæ si in solitudine posita, aut in cauea compeditæ nemini officiant, non est quia cornibus, & dentibus, & ungulis, & feritate careant, sed quia nullus adest, in quem sua crudelitate deficiant. Ita prorsus affectus saepe non nocent, quia assidua abnegatione & funibus gratiæ ligantur, & in quadam occasione solitudine vinciti tenentur. Sed prodat se occasio ligandi, & suavis catena gratiæ ac nostræ cooperationis abscedat, & videbis, quàm grauiter fera amoris, aut iræ, aut tristitiæ te vulneret. Si ergo monstruosum esset, & prodigio simile, quòd homo equo factus similis pedibus & manibus ad terram pronus graderetur, bestia verò illi insideret, frango & habenis regeret, & calcatribus ad ambulandum instigularet, non minus prodigiosum est, quòd fera passionis rationem post se trahat, & quasi illi insidens, quocumque appeti erit suus furor, impellat. Profectò quotiescumque passioni seruimus, ordinem naturæ peruertimus, prodigiosam vitam ducimus, & risui sapientium hominum, ac ludibrio Angelorum nos exponimus. Qualis enim est in oculis hominum, inquit Augustinus, qui in uersis pedibus ambulare videtur, talis est in oculis Angelorum, cui propria caro dominatur. Si ergo qui in uersis pedibus ambulat, apud homines risum mouet, cur non infamis sit apud Angelos, qui pedibus, id est, affectibus, rationem supponit?

B His etiam affectibus sapissime vulneramur, & plagis delictorum impositis vix semiviti relinquitur. Nonne amor vulnerat mentem, si ad vilia diligenda trahat? Nonne odium, si fratrem è corde propellat? Nonne tristitia, si feruorem spiritus contrahat? Nonne ira, si rationem obscurans vitionis desiderium accendat? Hæc & similia vulnera vitamus, cum affectus & concupiscentias cõhibemus. Vnde pulchre Dorotheus: Subiciam, inquit, vobis similitudinem, cuius potissimum similis sit, qui passionem exercet & vlciatur. Homini puo similem sagittà ab hoste percusso: qui sagittam

C Iosue 9. 5.

D Aug.

E Dorothei. de c. 10. in fine.

Psal. 36. 15.

Tob 24. 12. Psal. 87. 6.

Prov. 7. 26.

Apoc. 14. 11.

Aug. 1. cōf. 6. 12.

Ambr. 1. offic. 36.

fuis manibus arripiens, cordi proprio infigit. Qui vero passionem comprimit, similis est percusso quidem sagittā ab hoste, sed nusquam vulnerato ob thoracem, quem indutus est. Qui autem eradicat, & euellit passionem, similis est percusso quidem, sed sagittas arreptas manibus confringenti, aut illas in hostis cor detorquenti, ut canitur in psalmo: Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur. Sic ille. Affectus itaque, si comprimantur, non obsunt; ac si non cohibeantur, gladij & sagittæ sunt, quæ miseram mentem transigunt. Nam & ideo peccatores in factis scripturis vulnerati appellantur. Et Iob ait: Anima vulneratorum clamabit, & Deus inultum abire non patitur. Sanctus vero David: Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt. Et Salomon de meretrice ait: quia multos vulneratos deiecit, & fortissimi qui que interfecti sunt ab ea. Istos omnes aduersarij ipsorum, nempe demones & peccata vulnerant, sed non alijs telis, quam proprijs eorum affectibus, vulnera ac plagas intulerunt. Mentis hominum, horum affectuum mucro confodit, & ex apertis vulneribus omnis iniquitatis sanguinem elicit. Hoc sanguine infecti ac scedati sunt, quem lacrymis & contritione cordis debent extergere, si cupiunt ad mundiciam pertransire. Quod si vulnera dolor comitatur, non carent illi graui dolore, quos passionum tela transigunt. Immoderatus affectus inuolutus est graui dolore, quem terrena amantes aut cupientes, & quæ fugienda non essent, fugientes & auercentes, sentiunt. Soli isti sunt, qui nunquam tranquillitatem obtinent, qui querimonijs & clamoribus aures suorum fratrum replent, quibus dolorem ab immoderata passione factum manifeste testantur. Ostenditque id Ioannes, dicens in Apocalypsi: Nec habent requiem die, ac nocte, qui adorauerunt bestiam & imaginem eius. Adorant bestiam, qui suæ carni deseruiunt: venerantur verò eius imaginem, qui eius cupiditatibus obsequuntur. Et hi in quadam inquietudine perpetua versantur, quoniam dolor à proprijs affectibus excitatus, non finit eos in aliquo loco quiete consistere. Ad hoc etiam facit dictum Augustini: Iussisti Domine, & sic est, ut pena sua sibi sit omnis inordinatus animus: nam passionum inordinatio non potest non dolorem aciem & pœnam infligere.

Omnis ergo nostra fortitudo in hoc ponenda est, ut passiones nostras vincamus, neque earum idibus vulnereremur. Neque enim fortis putandus est, qui corporis viribus pollet, nam sic leones, & pantheræ, & elephantes (quos quia ratio non decorat, nec virtus fortitudinis afficit,) essent hominibus fortiores, sed qui mentis virtute præminent. Neque actionem fortitudinis præstat, qui sibi malum afferentem proterit, sed qui malum illatum patienter æquanimiterque sustentat. Vnde Ambrosius: Et re vera, inquit, ea iure fortitudo vocatur, quando vnusquisque se ipsum vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur atque inflectitur, non aduersis perturbatur, non extollitur secundis, & quasi vento quodam variarum rerum, circumfertur mutatione. Quid autem excelsius & magnificentius, quam exercere mentem, afficere carnem, & in seruitutem redigere, ut obediat imperio, consilijs obtemperet, & in adeundis laboribus impigre exequatur propositum animi ac voluntatem? Hæc ille. Ista pulcherrima fortitudo nos induat, quæ Ioseph Patriarcham ornauit, cum fugiendo heram, vulnus turpitudinis depulit. Hæc

nos protegat, quæ Dauidem regem gloriosissimum fecit, qui non tantam gloriā hostium victorijs, quam Saulis, quem occidere potuit, dimissione conquisiuit. Hæc nos tueatur, quæ Iobum hominibus admirabilem præstitit, qui in tantis miseris tolerantiam habens, & tot calamitates patienter sustinens, dignus qui à Deo ipso laudaretur, apparuit. Hac autem circumamicti non aduersus alios hostes, quam aduersus affectus nostros, depugnemus, quibus victis, reliquos, qui nos infestant, proculcamus. Horum victoria beatitudo est, sicut ab illis vinci, extrema miseria. Egregiè enim Beatus Ephraim ait: Ille verè diuinus est Philosophus, qui omni tempore prauis suis concupiscentijs resistit. Nam qui in solo nomine sapientiæ sibi blanditur, & gloriatur, propriasque sibi concupiscentias non subicit, insipiens hic prorsus, ac stultus reputabitur, quod de tam modicis passionibus ipse inquietari, atque torqueri velit. Hæc ille. Si autem veram philosophiam, siue veram sapientiam ex veri cognitione, & boni actione compositam, veram beatitudo subsequitur, quid nisi aeternæ felicitatis præmium sperabit, qui ut rectum agat, suis affectibus per abnegationem modum imponit? E contra verò, qui passionibus sui cordis subicitur, non præmium sed pœnam prophanorum speret, quibus vita & conuersatione consentit. Ut enim Gregorius late & pulchre profequitur, vnusquisque illius membrum est, cuius actiones imitatur. Et inuidus atque superbus diaboli membrum esse conuincitur, qui inuidiam diaboli, qua mors introiuit in orbem terrarū, & superbiā, qua [omne sublime videt,] & rex est super omnes filios superbiæ, vita & conuersatione proficitur. Qui ergo cum mundanis passione regitur, & non ratione gubernatur, pars mundi est, & membrum huius sæculi in maligno positi, licet habitu aut statu ad cætum spiritualium virorum pertineat. Quare mundanorum mercedem, aut potiùs pœnam, quia immoderatis affectibus obsequutus est, sine dubio suscipiet.

Qui autem hanc prophanorum pœnam effugere, & sanctorum præmia comparare desiderat, ita aduersus suas passiones pugnet, ut in impugnationis initio, & cum primum aduersus virtutem insurgunt, eas omni conatu cohibeat. Facilius enim est, inquit Seneca, initia affectuum prohibere, quam impetum regere. Facile sanè est, passionem incipientem ac de nouo insurgentem vincere, difficile verò eandem passionem iam roboratam profligare. Quod non obscure Salomon indicauit, cum dixit: Qui delicatè à pueritia nutrit seruum suum, postea sentiet eum contumacem. Quis seruus noster? Nonne appetitus noster? Et quis delicatè nutrit eum à pueritia? Nonne ille, qui cum appetitum rebellantem aduertit, illius impuros motus refrænare contemnit? Sed is eum sentiet contumacem, quia cum postea voluerit illum cohibere, validè repugnantem & virtuti resistentem inueniet. Magis autem hanc sententiam confirmat translatio Septuaginta, quæ sic habet: Qui deliciaur à puero, famulus erit: nouissimè autem dolebit super se. Namque sero malorum pœnitet, inquit Beda, eandem versionem afferens, qui se meminit noluisse in tenera ætate à suis voluptatibus ad regulam continere prudentium. Passiones itaque cum prima signa immoderationis ostendunt, statim mortificandæ sunt, & paruula scintilla, cum primum prodierit, extinguenda, ne in magnum ignem excresecens, omnia, quæ longo tempore edificaueramus, deuastet. Catulus leonis in domum regiam adductus faciliè domatur, at magnus leo nulla

Ephraim. ser. ad pie ratem, to riāque o-pena exer centes.

Greg. 29. mor. 66.

Sapient. 2. Tob 41.

Senec. epist. 86.

F. m. 29. 21.

Prov. 29.

Beda ib.

vi ad

Mat. 5. 44.

luscitent, sed de aliis rebus agatur, quæ mutuam amicitiam conciliant. 5. Illo duplici medicamine utendum est, quod magnus medicus animarum Christus edocuit. Qui eum dixisset: Diligite inimicos vestros, statim subiicit: Benefacite his, qui oderunt vos. Et postea: Oraite pro persequentibus & calumniantibus vos. Impellat ergo se homo bona vel cum tædio inimicis præstare, & pro illis piæ orationes fundere; quia hæc paulatim cor immutabunt, tædium & repugnantiam vincunt, atque ingerent oppositum amoris affectum.

Valer. Max. lib. 7. c. 7. 1. Cor. 7. 31.

Desiderij remedia eadem sunt, quæ malo amori medentur. Addenda præterea sunt alia. 1. Considerandum est, rem concupitam nos satiare non posse, immò postquam adepti fuerimus, mentem, non minùs quam antea, vacuum & inquietam relinquere. Quid autem inutilius aut insipientius, quam ea, quæ non satiant concupiscere, eorumque desiderio torqueri? 2. Quod antea desideravi, si sum adeptus, è vestigio contempsi, illud molestiam ingens, & mille laboribus onerans, sum expertus, & post modicum tempus desideravi illud omitttere, & ad alia appetitu & actione transire. Eadem autem erit ratio eius, quod nunc cupio, quia par est huius rei & alterius egestas. Melius est ergo rem vilem non desiderare, & quam post paucos dies aspernaturus sum, à principio contemnere. 3. Rem, quam desideras, ut commoditatem aut honorem abeuntem & discedentem considera, iuxta consilium Aristotelis, quem Valerius retulit: Et Paulus quasi digito demonstravit, dicens: Præterit enim figura huius mundi. Quæ autem abeuntia considerantur, nec desiderio tenentur, eo ipso, nisi ceci sumus, contemnuntur. Desiderium namque propter possessionem est; ut quid autem desidero, quod quia semper fugit, & transit, atque discedit, aut nunquam aut vix ad momentum possideo? 4. Quod concupisco, aut consequi non possum, quia potentiores idem cupiunt, & rem à me desideratam præripiunt, ut eueniebat illi languido, qui hominem non habens, per triginta & octo annos nunquam potuit, ad comparandam salutem, in piscinam tempestivè descendere: aut possum quidem, & tandem consequar, sed post adaptionem non melior quam priùs, immò potius peior existam. Si rem concupitam non possum acquiri, desiderium admittere nihil aliud est, quam tortorem, qui me infestet, accersere. Si autem possum, id desidero, quod adveniens dolorem & penitentiam importabit. Quanto ergo melius est hæc incommoda, vnica vani desiderij mortificatione removere? 5. Tandem mors, & aliæ huius vitæ miseriæ ob oculos habendæ sunt, quæ attentè perpensæ mirum in modum inania desideria coercunt. Ad quod adducitur pulchra Philosophi Epicteti sententia: Mors, inquit, & omnia, quæ in malis habentur, ob oculos tibi quotidie versentur, maxime verò mors. Sic nihil humile cogitabis, neque impensè cupies quicquam.

Joan. 5. 5.

Inga siue abominatio sua habet remedia, cum ea, quæ non sunt fugienda aut abominanda, declinat. Multa quippe interdum fugimus, ut aduersa & appetitui nostro contraria, quæ quia spiritui profunt, & spirituali vitæ proficiunt, ineptè satis declinamus. 1. Et hoc sit primus huius excessus medicamen, quod hæc insulsa & suaui, sua utilitate non carent. Quod si potum amarum accipimus, quia corporis salutem affert; cur amara menti salutem afferentia non tolerabimus? 2. Accedit facta ab ipsa rei amaræ acceptione mutatio, quæ non alio, quam ipso vsu dulcescit. Et sicut aliqui, dum stomachi neces-

A fitate poscente, incipiunt vinum bibere, gustus molestiam sentiunt; postea verò quam vino assuescunt, non parum eo delectantur: ita aspera & corpori aduersa principio amara, sed postea per assuetudinem dulcia videntur. 3. Non possumus etiam mandata Domini custodire, nisi aliquid molestum sentiamus. Vnde cum Regio Propheta dicendum est: Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras: quia nimirum verba Domini, quæ dulciora sunt super mel, & fauam, quoties ob inuoluntatem nostram amareicunt nobis, non reiicienda sunt, sed amplexanda, ut custodita nos saluent, & sanis suam suauitatem ostendant. 4. Nec desunt magna præmia tolerantibus res aduersas; hæredes enim sumus Dei, coheredes autem Christi: si tamen compatimur, ut & conglorificemur.

Psal. 16. 4.

Roma. 8. 17.

B Delectatio & lætitia de rebus noxiis aut vanis, qualis est ea, quæ peccato siue græue siue leue consequitur, aut de rebus inanis, quæ ad Dei gloriam non referuntur, generatur, magna curatione eget, quia potentissima est ad inescandum animum & ab omni virtute separandum. 1. Curat illam firmum propositum respuendi huiusmodi voluptates. Nam si Dominus gloriæ, forma nostræ cõuersionis factus, delicias & corporis voluptates auersatus est, & aspera quæque pro nobis passus; quid pro eius amore eandem viam ingredi dubitamus, ut omnem inanem delectationem auersemus? 2. Istud autem propositum non est difficile considerantibus mala, quæ voluptates ingenerent. Ipsæ enim ad omne flagitium excitant, & mentem nobilissimam vilissimo mancipio, scilicet peccato, prostituunt: quod in Dauide conspiciamus, ob vnã carnis voluptatem è tanta sanctitate ad tantam iniquitatem deiecto. Ipsæ virtutes omnes dissipant, & earum regnum evertunt, quod non in molli voluptate, sed in duro labore omnis Philosophia constituit. Ipsæ virtutum aurigam, prudentiam videlicet, destruant, hominèque, à sua dignitate derubatos, pecudibus similes faciunt: quæ, ut inquit Augustinus, cum magnæ sunt, omnem aciem mentis & cogitationis obtundunt. Ipsæ ab Antisthene, quem refert Laertius, peiores infania reputantur: infaniam enim sæpe auertit medicus, at voluptates, cum mentem eripiant homini, insanabilia mala videntur. Ipsæ suffocant verbum Dei, ut Dominus ait; nam quidam à voluptatibus vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum: quod verbum, deliciis obrutum, fructum ferre non potest. Ipsæ demum corpus ipsum eneruant, ineptumque ad officia virtutis faciunt. 3. His adicienda est breuitas voluptatis; ferioque examinandum quantum temporis ipsa nos oblectabit, quantum item temporis ob acceptam voluptatem conscientia mordebit. Cum autem viderimus, tempus doloris esse tempore voluptatis in immensum longius, hanc sine dubio, tanquam doloris seminarium, reiiciemus. 4. Opponenda tandem est noxiæ voluptati de rebus diuinis verissima delectatio, cui gustus assuetus illam homine indigna reputabit. Delectare in Domino, inquit Psalmographus, & dabit tibi petitiones cordis tui. Hæc delectatio, qua incipimus in fonte omnium bonorum delectari, faciet ut postulata, non à carne, sed à spiritu, recipiamus. Quæ ita spiritum afficient, ut ipse carnis petitiones respuat, & omnia eius oblectamenta contemnat.

C Tristitia de successibus humanis concepta, si sit immoderata, mala censeatur, iuxta illud Ecclesiastici: Tristitiam longè expelle à te, multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in ea. Cui consonat Paulus: Tristitia, inquit, sæculi mortem operatur. Hanc autè multa leniunt. 1. Consideratio multorum

2. Reg.

Aug. 14. de ciuit. c. 16. Laertius lib. 6. c. 1.

Luc. 8.

D Tristitia de successibus humanis concepta, si sit immoderata, mala censeatur, iuxta illud Ecclesiastici: Tristitiam longè expelle à te, multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in ea. Cui consonat Paulus: Tristitia, inquit, sæculi mortem operatur. Hanc autè multa leniunt. 1. Consideratio multorum

Psal. 36. 4.

Ecc. 30. 25.

2. Cor. 7.

malorum,

Bonauent.
in specu-
lo. p. 1 c.
2.
Cassian.
lib. 9. c. 3.

Phil. 132.

1. Corin.
3. 16.

Greg.
hom. 35.
in euang.

Philip. 1.
29.
Eph. 2. 4.
18.

Cassian.
lib. 9. c.
12.

Hebrae.
10. 32.
2. 17.

multorum malorum, quae ex illa exoriantur. Solet
in aqua turbida, inquit Bonauentura, id est, in corde
turbato, latere piscatorum animam [coluber tortuosus].
Et Cassianus: Vestimentam tinearum esse. Atta-
ctam, nullius pietatis, vel honesti usus poterit ulterius
habere commercium. Itidemque lignum vermium
exaratum non iam ad ornatum vel mediocris aedifi-
cij, sed ad combustionem ignis merebitur deputari.
Ita igitur & anima, quae edacissimis tristitia morli-
bus deoatur, inutilis erit vel vestimento illi Ponti-
ficali, quod vnguentum Spiritus sancti de caelo de-
scendens, prius in barbam Aaron, deinde in oram
suam solere suscipere, sicut David vaticinio perhi-
betur, secundum illud: Sic vnguentum in ca-
pite, quod descendit in barbam Aaron, quod de-
scendit in oram vestimenti eius. Sed nec ad structu-
ram templi illius spiritualis atque ornatum poterit
pertinere, cuius Paulus architectus sapiens posuit
fundamenta, dicens: Vos estis templum Dei, &
spiritus Dei habitat in vobis. Sic ille. Haec, & alia
mala, quae tristitia affert, sapiens vnica eius depulsi-
one aut moderatione depellit. 2. Mala, quae eue-
nire possunt, praemedianda sunt, aduersaque nobis
posse accidere, animo saepe volendum, vt si eue-
nerint, non nos imparatos inueniant. Hinc est illud
Gregorij: Minus iacula ferunt, quae praevidentur,
& nos tolerabilis mundi mala suscipimus, si contra
haec per praescientia clypeum munimur. 3. Si
quid aduersum eueniat, non tam vt malum, quam
vt occasio excedendi praclaras virtutes, nempe pa-
tientiam & animi magnitudinem, & vt instrumen-
tum conciliandi diuinam gratiam, suscipiendum est.
Sic Paulus aduersa respiciebat, cum scripsit ad Phi-
lippenses: Vobis donatum est, non solum vt in eum
credatis, sed etiam vt pro eo patiamini. Sic & David
ex tribulatione gratiam sibi conciliat, dicens: Vide
humilitatem meam & laborum meum, & dimitte om-
nia peccata mea. 4. Auocanda est cogitatio a praesenti
molestia, & bonis iam obtentis occupanda, vel
certe spe obtinendorum bonorum erigenda. Vnde
Cassianus: Hanc perniciosissimam passionem tri-
stitiae ita expellere poterimus, vt mentem nostram
futura spe & contemplatione repromissae beatitudinis
eriganus. Qui & addit, ex quacumque causa tristi-
tiam exortam bonorum futurorum spe, potentissime
solere leniri, & prosperitatis venturae memoria miti-
gari. 5. Quae nobis mortalibus accidunt, humana
sunt, alitque multis hominibus euenerunt, neque est
cur nos ab his quae alij aequanimiter sustinuerunt, im-
munes putemus, aut cur non ea aequo animo fera-
mus. In ferendisque aduersis euentibus, sicut & in
caeteris rebus, illi potius imitandi sunt, qui patienter
sustinentes, magnum ex illis emolumentum college-
runt, quam illi, qui ob impatientiam & inmodera-
tam tristitiam, nullum profectum reportarunt. 6.
Assumpta tristitia nullo modo causam doloris tollit
aut mitigat, immo magis dolorem aggerat, quem
spes & aequanimitas: vtrumque que lenigent: quare ab-
surdum est tristitia in aduersis se consistere, & non
per conformitatem cum voluntate diuina caput le-
uare. 7. Qui aliquam est calamitatem expertus,
& quis non est expertus? eius recordatione poterit
concipere spem felicitis exitus ex malo praesenti. Nam
ille benignus Dominus, qui praeteritam calamitatem
depulit, nos ex praesenti etiam eripiet. Haecque con-
sideratione Paulus Hebraeos ad constantiam ac pa-
tientiam hortatus est: Rememoramini, inquit,
pristinorum dies, in quibus illuminati magnum certam-
en sustinistis passionum. Et infra: Adhuc modicum
aliquantulumque, qui venturus est, veniet, &

A non tarabit] 8. Tandemum tristitiam leuant,
quae moderatam, & secundum Deum, delectatio-
nem afferunt. In quibus praecipuum locum habet
contemplatio veritatis, vt Diuus Thomas ait, & in-
tenta consideratio diuinae prouidentiae: omnia no-
stra ex amore disponentis. Quare enim filius triste-
tur, ex eo quod benignissimus pater & sapientissi-
mus, qui errare non potest, ex magno amore in talis,
& dilectissimo filio vtilissimum indicauit

D. Thom.
2. 2. q. 35.
ar. 5.

Quibus medijs passiones appetitus irascentis
sint frenando.

CAPITULUM XIII.

FFECTVS siue passiones in appetitu
irascente residentes, neque minoribus
excessibus subiacent, neque minoribus
remedijs indigent, quam passiones
partem concupiscentem occupantes.

De remedijs ergo, quae eas vtrumque componant,
paucal dicamus.

Spe saepe delinquimus, cum spiritui noxia spera-
mus, cum vana & prophana nos obtenturos esse co-
fidimus, & cum ex vana spe labores non leuis mo-
menti, pro acquisitione voluptatum aut honorum
apprehendimus. Quare in libro Sapientiae legimus:

Sapient.
5. 15.

Spes impij tanquam lanugo est, quae a vento tolli-
tur: & tanquam spuma gracilis, quae a procella di-
spergitur: & tanquam fumus, qui a vento diffusus est:
& tanquam memoria hospitis vnus diei praetereun-
tis. Et Iob ait: Spes impiorum abominatio animae.
Salomon quoque: Spes impiorum peribit. Ac tan-
dem Ecclesiasticus: Vana spes, & mendacium viro
insensato. Et quidem cum talis est spes, his est re-
medijs moderanda. 1. Vanitas rerum, quas spera-
mas, inspicienda est, quae nullo modo labori in eis
acquirendis impendendo respondent. Et si nullus
emit mille aureis tam quae floccipenditur, quare
stultus homo tanto labore rem vilem, & forsitan
damnationem allaturam, mercabitur? Pars mea Do-
minus, inquit sanctus Ieremias, propterea expecta-
bo eum. Nam hoc summum bonum sperandum
est, & quae ad illud nos ducunt: vana vero & inutilia
omnimodis aspernanda. 2. Debemus itaque
spem ad caelestia conuertere, & pro eis adipiscendis
laborare, vt inanes spes in nostris cordibus euane-
scent. Qui enim se imperium aliquando tandem
adepturum sperat, vilissimum munus sperare erube-
scit. Et nos ergo, si consequi caelestia speremus, si pro
nostri victoria fortiter laboremus, quae huius saeculi
sunt, nequaquam anxie sperabimus. 3. Proderit
maxime contemptus saeculi & despectio terrenor-
um, quia nemo, quae contemnit, sperat, magis au-
tem concutitur timore, ne res contempta sibi vn-
quam eueniat. Quamobrem si terrena contempse-
rimus, nunquam in illa inmoderate spei motibus
erigemur. Omnis, qui viderit te, [resiliet
a te,] inquit Nahum propheta: quia qui te cognou-
erit, nunquam pellem tuam deauratam sperabit,
magis autem illa, quae figus non pellit, se operire aut
foueré timebit.

Tab. 11.
20.
Prouer.
10. 28.
Ecc. 34.
1.

Threno.
3. 24.

Nahum.
3. 7.

Similiter desperatio multis est obnoxia delictis,
vt si quis de his, quae debet sperare, desperet. Debet
enim homo sperare se impetraturum veniam peccato-
rum; se obtenturum in bono statu, quem arripuit,
perseuerantiam, tentationum victoriam, tribu-
lationum leuamen, & auxilium ad proficiendum, &
reliqua huiusmodi. Vnde si circa haec affectus aliqua

desperatione aut diffidentia feratur, bonis est cogitationibus corrigendus, & in spei affectum commutandus. **1.** Duplex est verò cogitatio præcipua, quæ omnem desperationem depellit. Altera est cogitatio diuinæ misericordiæ, cui omnia mundi peccata comparata, non maioris momenti sunt, quam comparatione maris, guttula toris exigua. Hæc est quæ Paulo blasphemò & contumelioso, & Magdalene magnæ peccatrici pepercit. Hæc est, quæ innumerabiles peccatores ad bonam frugem adduxit. Quare ergo mihi non parcat, si dolore tactus & actu emendatus accurreto: quare me, quæ omnes sinu benignitatis recipit, non excipiat? Hæc est, quæ sordidissimis peccatoribus iam conuersis, ad aliorum conuersionem est vsa: De quo Dominus ipse gloriatur loquens ad Iob: Nunquid, ait, ingressus es thesauros niuis, aut thesauros grandinis assextisti, quæ præparauit in tempus hostis, & in diem pugnæ, & belli?] Quinam significantur, secundum Gregorium, nomine niuis & grandinis? Nonne mentes & corda prauorum? De quibus Ieremias ait: Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic anima frigidam fecit malitiam suam.] Et Dominus: Quoniam abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum.] In his ipse Dominus thesauros habet, quia multos electos, qui emendandi sunt, inter prauos esse cognoscit. Quos in tempus hostis, & in diem pugnæ, & belli præparat, quia eorum mira conuersione, & inculpata vitæ exemplo, & doctrina sanctissima omnes iniquos impugnat, & multos expugnat. Quare ergo me desperatione conteram, & non potius in spem erectus, quod vnus illorum sim futurus, de Saluatoris misericordia confidam? **2.** Altera cogitatio est diuinæ potentia, cum eximio amore coniuncta, quæ abundantissima auxilia ad cæpta perficienda præstabit, & in omni nobis tribulatione & necessitate subueniet. In quacumque igitur calamitate coniectus, sælicem tibi exitum de diuina miseratione promitte. Verbaque Beati Patris Ephraem non solum lege, sed & sedulo meditare, quæ te contra omnem desperationem confirment. Furto, inquit, tibi sublati est thesaurus, sed adhuc bonæ negotiationis tibi aperta remanet via: tempus adhuc tibi suppetit recuperandi thesaurum; modò ne desperes. Quare sedulo ac sollicitè eum collige, atque recupera. Et si telo vulneratus sis, penitus animo ne cõcidas, ad mortem vsque perferas, ne timeas ictum. Ostende tuam in certando scientiam acrobatur, vt resurgens gloriæ corona texatur tibi. Et si à latrone spoliatus sis, à cursu incepto caue desistas; in bello contingit vt & feriamus, & vulneremur. Etiam si pruina tuum agnum læserit, iterum ac tertio fodito, impigretque ipsum excolito, & diligenter serito. Ecce plenæ tibi nubes ac pluuia adueniunt. Ne te latro pellat via. Non terrearis, neque onere in medio viæ relicto, procede. Ex conflictu vbi vulneratus es, victoriam referre contende. Quomodo autè à tuo thesauro spoliatus es, poteris rutilius tibi eundem recuperare.] Hæc ille. Quæ allegoricè dicta, si penitus intelligantur, misericordè omnem desperationem reuiciunt, & in spem sælicium exituum mentem attollunt.

Passio quoque audaciæ immoderata est, si aliquid vetitum & aduersus diuinam voluntatem audeamus, si aliquid etiam vltra vires, vel iam à Domino datas, vel promissas, præsumamus, quas ex occulta inspiratione, vel ex consilio Prælatorum, vel ex ratione prudenti nobis affuturas esse cognoscimus. **1.** Audaciã ad malum frenat iustitia Dei, quæ sua mandata transgredientes acriter punit, & eorum co-

naribus potenter obstitit. Nam si homines aui sunt edificare ciuitatem, & turrim, cuius culmen pertingat ad cælum, est Deus in cælo, qui illos irideat, & opera eorum conterat, atque confringat. **2.** Audaciã verò ad ea, quæ vltra vires sunt, cohibet in iustis discretã humilitas humilisque discretio, vt considerantes, quia sine Deo nihil possunt facere, illa solum aggrediantur, in quibus Deum adiutorem habebunt. Spiritus enim sanctus, vt inquit Gregorius, dum sensus honestè viuenciam instruit, audaces modò, modò timidos reddit. Audaces quidem, vt præsumant, timidos, ne superbiant. Impellit, vt necessaria possulent; retrahit, ne nimis præsumendo vitium incurrant temeritatis.] Hæc ille. Serui itaque sui domini ductum sequantur, & audaciã sancto timore temperent, ne sit temeraria: timorem verò discretã audaciã vigeant, ne in pusillanimitatem spiritus cadant.

Timor malus & cohibendus est, quando propter alicuius rei timorem bonum relinquimus, vel malum agimus, aut quando ea, quæ non sunt metuenda, formidamus. **1.** Huic autem timori medemur omnibus his, quibus vanum amorem, inanem concupiscentiam, & noxiam tristitiam cutamus. Qui enim bonum aliquod non amat, nec cupit, eius amissionem non timeat; & qui ita robustus est aduersus tristitiam, vt malum præsens non sentiat: quid mirum fidem futurum, vel etiam iam incumbens non metuat? In quam sententiam ait Augustinus: Qui cupit, cum nihil aliud sit cupiditas, quam amor rerum transeuntium, metuat necesse est, ne amittat eas, cum adeptus fuerit, aut non adipiscatur. Et qui angitur animi dolore, necesse est metu agretur, quia quorum malorum præsentium est anxietudo, eorum est imminentiũ metus. **2.** Præter hæc, magnam vim habet ad sedandum timorem, cogitatio eorum excellentium virorum, qui in similibus euentibus imperterriti steterunt, nec se ob imminens malum à virtute separarunt. Prodest etiam cogitare, illud, quod timeamus, aut malum non esse, aut non magnum malum, aut non esse euenturum. Sæpe enim aliqua timeamus, quæ quam longissimè à nobis abfuerunt. Idemque de hoc malo, quod nunc nos terret, sperare debemus, ne ex illis simus, qui vt ait Palmus) illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor.] **3.** Sed esto, malum, & magnum malum sit euenturum, certè inutile est, nos illius memoria ante tempus excruciarì, & satis est eo adueniente & vrgente torqueri. Sufficit diei malitia sua,] ne eam nos consideratione futurorum augeamus, quin potius his, quæ eam leniant, quantum possibile fuerit, extenuemus. **4.** Efficacissima tandem timoris medicina est, vera charitas, qua quis Deum diligit, & se ab eo diligi sentiat: spiritualis feruor, quo iustus pro amore Domini, non tantum paratus sit omnia bona facere, sed & cuncta mala sustinere: & insuperabilis fiducia, qua sciat in Deo fortissimo protectore confidere: Qui enim confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commouebitur in æternum, qui habitat in Ierusalem.] Et si Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?]

Eisdem autem remediis, quibus iræ vitium extinguitur, passio iræ frenatur ac cohibetur, quæ cum supra explicata sint, pauca sunt, quæ in hunc locum afferamus. **1.** Ad iram leniendam plucinum valet, cum irati sumus, nihil verbo aut factò tentare, sed omnia ad illud negotium spectantia, in aliud tempus differre. **2.** Prodest etiam tempore huius silentij ac internæ quietis, adductis rationibus, causam iræ conceptæ minuere. **3.** Vtile similiter

Iob 38. 22.

Greg. 29. mor. c. 11 Ierem. 6. 7.

Matth. 24.

Ephraem. ser. 2. de panit.

Genes. 11.

Greg. lib. 4. in 1. Reg. ad. c. 9.

Aug. lib. 83. 99. 4.

Psal. 13. 5.

Matth. 6. 34.

Psal. 124.

Psal. 26. 1.

erit erga occasionem iræ, sicut post aliquot dies nos habebimus, quando sine dubio pacari erimus, ira nunc ratione nos regere, & virtutis imperio pacare. 4. Consideremus deinde, eum qui nobis iniuriam intulit, cum maius sibi quam nobis malum attulerit; nobis enim malum pœnæ, sibi verò malum culpæ importavit; esse non tam ira quam commiseratione dignissimum. 5. Ac præterea per iram atque vindictam, malum non amovemus, sed potius maxime cumulamur. Malum enim iniuriæ patienter sustentatum nos patientes & Deo gratos facit, iracundè verò susceptum, iracundos & sensu pusillos efficit. 6. Mansuetudinis dignitas expendenda est, iracundia nequitia oculis oblienda, & exempla mansuetorum, præcipuè Christi Domini & Sanctorum meditanda. Tanta quippe est mansuetudinis pulchritudo, ut vel leanas & tyrides in sui amorem alliciat: tanta iracundiæ turpitudine, ut vel illos, qui nullo metu tanguntur, extretreat: tantus Christi, agni mississimi, ac mansuetorum splendor, ut vel sepultos, si fieri posset, ad sui imitationem inducat. 7. Qui etiam iram cohibere vult, necesse est ut paucis, utque vix ad vitam sufficientibus, sit contentus: item oportet ut vanam curiositatem vincat, eorum namque cognitione, quæ melius esset nescire, solet ad indignationem commoveri. 8. Non sufficit autem ad pacem ac concordiam servandam, in nobis iram cohibere, sed & nobis incumbit, fratrum iratorum iracundiam moderari. Id autem fiet si iuxta consilium Pauli, quo inquit: Date locum iræ, locum iratis demus, & ne statim, ac flamma iræ erumpit, illi imprudenter oblitamur. Si & secundum dictum sapientis: Responso mollis frangit iram: convenienti tempore humilibus modestisque sermonibus iratum mitigemus. Si quoque cum à nobis erratum fuit, culpa cognita, veniam humiliter deprecemur. Si denique quod admissum est, quam longissime à suspitione contemptis removeamus.

Atque in universum admodum è se erit, omnibus passionibus temperandis, eas, sicut re vera sunt, nostræ artis instrumenta cogitare. Actus enim passionum & similes alij, qui à voluntate eliciuntur (ut suo loco, Deo nobis annuente, dicemus,) sunt officia præcipua, quibus in oratione proficimus. Fructus enim meditationis & contemplationis est, amare, desiderare, sperare Deum, & bona cælestia, & delectari in eis, & ad ea obtinenda convenientibus mediis audere. Item odisse, fugere, & timere malum, de peccatis tristari, & aduersum iniquitatem irasci, & de nostris viribus nudis penitus desperare: ac tandem secundum has internas actiones, vitam nostram instituire. Sicut ergo artifex, nisi omnino desipiat, instrumenta suæ artis quam diligentissime emundat, & polit, & bene temperata recondit, ut possit eis suum opus perficere: ita & nos affectus nostros emundemus, poliamus, & optimè attemperatos custodiamus, ut in sublimissima familiaritate cum Domino, illis possimus ad præstantissimarum virtutum actiones iuvari.

De Mortificatione cogitationum.

CAPUT XIV.

INERIORES sensus vno nomine cogitationis vel imaginationis comprehendimus, quod illis visa, audita, odorata, gustata, & contrahata variis modis cogitamus, & ex illis, tanquam ex lignis & lapidibus,

A ingentia & admittenda monstra componimus. Horum sensuum actiones vocamus cogitationes: quoniam illis varia sensibilia, tum absentia, tum presentia quasi in vnum colligimus, ut eorum perceptione delectemur. Quibus cogitationibus licet intellectus ad suum opus utatur, & phantasia ac imaginationi cooperetur, malimus tamen hanc mortificationem his sensibus adscribere: quoniam & illorum propria est, & omnis nostra intelligentia in hac vita mortali, communiter, (paucis exceptis euentibus, de quibus in tractatione de contemplatione dicemus,) à sensu interiori incipit, tanquam ab eo, qui rem intelligentiam subministrat, & sine sensu interiore cooperante non subsistit. Hæc autem cogitationum abnegatio consulto in postremum locum reiecta est, licet ex natura rei prior sit cogitatio, quam appetitio; quoniam, (ut quis etiam spiritualissimus in se ipso experietur,) facilius est, mala opera fugere, & appetitiones malorum aut vanorum frenare, quam eorundem cogitationes continere. Inueniunturque iustum adeo feliciter pugnantem, ut non solum rectè, sed & perfectè conuerteretur, & appetitus suos optimè moderetur: qui tamen vix potest cogitationes componere; & cordis distractiones in vnum colligere. De quo amarissimè conqueretur David, dicens: Multiplicata sunt super capillos capitis mei; & cor meum dereliquit me. Illæ enim iniquitates super capillos multiplicantur, quæ sine opere & desiderio, in sola incuria cogitationis complentur. Et cor nostrum derelinquit nos, cum instar infidelis ancillæ ex domo fugientis, per quæque vana & superflua cogitatione vagatur. Eandem difficultatem continendi inutiles cogitationes Salomon euidenter expressit: cum dixit: Prepara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, ut postea ædifices domum tuam. Dum enim prius operis preparationem quam agri culturam indixit, profectò docuit, facilius esse, opera externa recta facere, quam agrum cordis à pravis aut vanis cogitationibus emundare. Et Sophar, ut hanc humani cordis imbecillitatem adstruat, apud Iob ait: Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris à te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia: Tunc leuare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis. Prius à manu iniquitatem subtrahi, inquit Gregorius, & post à tabernaculo admonet iniustitiam abscindi, quia quisquis iam praua à se opera exterius resecat, necesse profectò est, ut ad semetipsum rediens, soleret sese in mentis intentione discernat, ne culpa, quam iam in actione non habet, adhuc in cogitatione perduret. Sic ille. Unde si posterior cogitationum moderatio tanquam difficilior expetitur, per quam puritas animæ nostræ stabilitatque compleitur, meritò post mortificationem operum & desideriorum, quam expressimus, nunc ad cogitationum compressionem properamus.

Qui ergo hucusque sollicitus fuit, vitam suam exteriorem corrigere, & intellectum ac voluntatem, necnon & passiones atque desideria componere, natus deinceps cor suum ad tranquillitatem adducere, quasi seipsum in quadam mentis solitudine constituere, & non solum malas cogitationes sed [muscas] quoque [morientes], quæ perdunt suauitatem vngienti, id est, vanas & inutiles, amputate. Non quidem est in nostra potestate malorum aut inanium cogitationum impugnatione carere; at in nostro arbitrio cum diuina gratia adiutorio situm est, eas constanti animositate respuere. Cuius rei vnus testis inter plurimos, qui adduci possent, affertur Cassianus, cuius hæc est sententia, Mentem

Roman. 11. 19.

Prover. 15. 1.

Tom. 3. lib. 13. per multa capita

1. 2. 3.

1. 2. 3.

Psal. 39. 13.

Prover. 24. 27.

Iob. 11. 14. 15.

Greg. 10. mor. c. 11.

Eccles. 10. 1.

Cassia. col. 1. ca. 17.

quidem non interpellari cogitationibus impossibile est, suscipere vero eas siue respicere, omni studenti possibile est. Quemadmodum igitur ortus earum non omnimodis pender à nobis; ita probatio vel electio consistit in nobis.] Eapropter in Numeris præceptum est Leuitis, vt radant pilos carnis suæ, non vt eorum radices excendant; quia Leuita, id est, assumpti in obsequium Domini, possunt quidem inanes cogitationes reicere, non tamen possunt earum impulsu non tangi. Rasis pilis, inquit Gregorius, in carne radices remanent & crescunt, vt iterum radantur: quia magno quidem studio superflua cogitationes amputandæ sunt, sed tamen amputati funditus nequaquam possunt. Semper enim caro superflua generat, quæ semper spiritus ferro solitudinis recidat.] Hæc ille. Nec solum in nostro arbitrio diuina gratia fulto, est noxias cogitationes abiciere, sed etiam earum quotidie numerum magis ac magis attenuare. In hoc namque non minus quam in aliis rebus assuetudo valet, vt sicut vitia carnis & desideria cordis inepta oppositis actibus & desideriis minuimus: ita vanitatem cogitationum, cura inserendarum bonarum meditationum extenuemus. Et quemadmodum, qui ex hostibus suis aliquos quotidie interimit, necesse est vt pauciores & infirmiores sibi remaneant: ita pauciores cogitationes profectui suo infestas sentiet, qui quotidie aliquas diligenter euellit. Quod fortassis meditabatur sanctus Dauid, quando dicebat: In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.] Quid enim est matutinum, nisi conuersationis initium? Sed in initio cuiusque diei, quando velut de nouo spiritualem conuersationem incipimus, peccatores terræ, id est, superflua cogitationes, occidendæ sunt, vt tandem anima nostra, quæ vrbs Domini est, omnibus his iniquitatem operantibus careat, & se pacatam Domino per maiorem cogitationum mundiciã quotidie custodiat. Vel matutinum sit Christus Dominus, vt inquit Origenes, in cuius luce ciuitas Domini, nempe anima nostra, ædificatur ex viuis lapidibus, id est, ex virtutibus variis, & ab omni praua cogitatione purgatur, vt in dies pulchrior & sanctior euadat.

Quanti autem momenti sit cogitationes nostras expendere, & non solum malas, sed & inutiles ac superfluas abiciere, multa declarant. Nam & cogitationes initia sunt verborum, & initia sunt desideriorum & operum. Et ideo qui noxias cogitationes nutrit, noxia desideria, impura verba, & mala opera habebit. Atque ex vna cogitatione omnem suam vitam inficiet. Mala aut superflua cogitatio, initium est mali aut inanis desiderij, illud enim solum cupimus, quod prius cogitamus; & difficile est, malum mente conceptum ad desiderium non dilatare, & in sola cogitatione continere. Quare sapienter Laurentius Iustinianus, ex cogitatione amorem ac desiderium nostrum cognoscendum esse decernit: Vis nosse, inquit, vbi thesaurizas? Attende quid amas. Vis nosse quid amas? Attende quid cogitas. Ita sit vt thesaurum tuum ex tuo amore cognoscas, & amorem tuum ex indicio cogitationis intelligas.] Verba quoque perniciosa ex cogitatione procedunt. Indæ enim apud Ieremiam aiunt: Venite, & cogitemus contra eum cogitationes.] Et statim subinferunt: Venite, & percutiamus eum lingua, & non attendamus ad vniuersos sermones eius.] Nec solum inepta cogitatio inepta verba profundit, verum & diuinas laudes ac puras orationes impedit. Hoc quippe significant illa verba Dauidis: Si oblitus fuero tui Ierusalem, obliuioni detur dextera mea; adhareat lingua mea faucibus meis, si non memiero tui. Obliuio celestium rerum, cogitatio est terrenarum, quia homo vigilans sine cogitatione esse non potest. Hæc autem linguam ligat, & palato adhaerere facit, ne se ad laudes diuinas expediat. Obliuioni etiã datur dextera nostra, id est, mens Deum laudans aut orans, licet sinistra, id est, lingua carnis, ad fundendas preces orationisque soluat. Opera autem à cogitatione prodire Dominus ipse docet. Ait enim: De corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria.] Ac si diceret, prius est homicidium aut adulterium cogitatum, postmodum homicidium aut adulterium actione completum. Nec quis homicidium nec adulterium pariet, quod non prius cogitationis ventre conceperit. Ad idem etiam Gregorius, explicans illud Iob: Super acernu peccatorum radices eius densabuntur, ait: Quid radicem nomine, nisi latentes cogitationes accipimus, quæ in occulto produnt, sed in ostensione operum per apertum surgunt? Sicut & de verbi semine per prophetam dicitur: Et hoc quod saluatum fuit de domo Iuda, & quod reliquum est, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum.] Radicem quippe deorsum mittere, est cogitationem bonam in actibus multiplicare. Fructum vero sursum facere, est per efficaciam operis, recta quæ cogitauit, ostendere.] Si ergo inepte cogitationes, nostra desideria, verba, & opera destrunt, profectò omnes opes hominis dissipant, omnia merita dilapidant, quæ aut desiderio, aut verbo, aut opere continentur, omnemque vitam spiritualem inhiunt. Ha sunt illa locustæ, de quibus in Exodo scribitur: Operueruntque vniuersam superficiem terræ vastantes omnia.] Immo & illa de qua Amos: Et ecce fictor locustæ in principio germinantium ferotini imbris, quæ consummauit comedere herbam terræ.] Nam verè malæ, & inutiles cogitationes bona cogitata in sui ortus exortu deuorant, & omnem fructum mentis nostræ deustant. Quod enim bonum perseverabit in nobis, si eius memoriam prauæ cogitationes delent, & si ad contrarium malum sua importunitate compellant?

Non ergo satis est ad vitæ puritatem amplectendam, praua opera fugere, sed necesse quoque est, à prauis & stultis cogitationibus declinare. Certum crebrius est, quod sine vilo externo opere, sola cogitatione peccatur: idque significant illa verba Salomonis: Manus in manu non erit innocens malus.] Quia & si ab iniqua actione, vt inquit Beda, manus ad horam subtrahit, cordis tamen innocentiam manus habere non valet.] Et Dominus per Isaiam ait: Auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.] Per Ieremiam quoque: Laua à malitia cor tuum Ierusalem, vt salua fias: vique quò morabuntur in te cogitationes noxiæ?] Si ergo malum est in solis cogitationibus, si immundicia residet in corde, quæ est non alia quam contritio nis aqua lauanda: si spirituale detrimentum ex his quæ mente versamus, licet opere non impleantur, incurritur; dubium non est, quin cogitationes medicamine mortificationis indigeant. Eas Dominus, nisi abnegatione cohibeantur, tranquillitatis internæ priuatione castigat: dicitque imperfectus quisque, dum vanis cogitationibus delectatur, illud Ieremia: Ventrem meum doleo, ventrem meum doleo: sensus cordis mei turbati sunt in me: quia postquam aduertit se impura aut inani cogitatione pollutum, non potest non huius mali admisione torqueri. Torquetur sanè, quia ibi est malitia, vt inquit Ambrosius, vbi debet esse innocentia: & illud plus laborat, quod in nobis debet esse tranquillius,

atque

Numer. 8.7.

Greg. 5. mor. c. 24

Psal. 100 8.

Origen. hom. 8. in Iosue. 1.

Iusti. in ligno vitæ. tract. de charitat. c. 4.

Ierem. 18. 18.

Psal. 136. 5.

Matth. 15. 19.

Iob 8. 17. Greg. 8. mor. c. 19

Isaia 37. 31.

Exod. 10. 15.

Amos 7. 1.

Prout. 11. 21.

Beda 186. Isaia 1. 16. Ieremia 4. 14.

Ierem. 4. 9.

Ambrosio fuga seculi c. 7.

atque id nequitiae vestigiis proculcatur, stimulaturngubis, processu quodam improbitatis incrementoque concutitur, ubi est genitale seminarium potestatis aeterna.] Huic autem punitioni, qua interius, ubi peccamus, adhibetur, ipse iudex noster poenas externas addit, ut sibi solam peccati cogitationem displicere demonstret, Nam & Nabuchodonosor solaelationis cogitatione peccauerat, & necdum in verba elationis eruperat, cum ore prophetico sententiam suae reprobationis audivit. Postea dixit: Nonne haec est Babylonia magna, quam ego aedificavi?] &c. Et prius aure mentis exceptit: Succidite arborem, & dissipate illam:] ut homo cognoscat, sola cogitationem, etiam vacuum externa actione, puniri. Dum enim in cogitatione se animus eleuat, inquit Gregorius, plene in se iram iudicis prouocat, quamuis per iniqua foris opera non erumpat. Incus quippe est qui iudicat, intus quod iudicatur. Cum ergo in corde deliquimus, laetent homines, quod apud nos agimus, sed tamen ipso iudice teste peccamus.] Sic ille. Nec solum in hac vita, sed etiam in futura, male aut ineptae cogitationes pro sua malitia qualitate puniuntur: & si grauius peccata sunt, infernus depascit; si vero leuius, ignis purgatorius adurit. Ibi imperfectus homo poenas laet, & de suis vanis cogitationibus erubescit. Quod sane Basilius in libro de virginitate laet & pulchre persequitur. Putat enim ille, cogitationes malas & inanes aliqua in anima sui vestigia relinquere, & aliquas maculas spiritui voluntarie cogitanti imprimere, quae ablato corporis tegumento, post mortem omnibus apparebunt. Sicut ergo, qui in tabella turpia & obscena depinxit, aut in corpore maculas habet vestis operimento contectas, contemptibilis & risu dignus apparet his, qui casu aliquo tabellam illam contemplantur, aut corpus illius in balneo nudum aspiciunt: ita & in extremo die, probro & ludibrio coram omnibus exponemur, cum ineptissimas vanitates quas animo volueramus, aspexerint. Et quidem hoc dictum sapientissimi doctoris apte intellectum, verum est. Quaelibet enim mala aut vana cogitatio, peccatum est, quod maculat animam, & eius decorem turpificat. Has autem maculas (quicquid illae sint) omnes in die iudicij, Deo faciente, videbunt, ut aequitatem sui iudicij & iustitiae fecerint, etiam minima punientem, agnoscant. Quanta igitur erit tunc hominis imperfecti confusio, cum vniuersi homines viderint, quae animo cogitauit, quae libenter mente reuoluit? Magnam, inquam, apud omnes confusionem comparabit, si quidem interdum ipse solus se talia cogitasse erubescit.

Haec omnia nos ad cogitationum mortificationem validissime vocant, & ad repellendam fortiter quamlibet, non tantum malam, verum & vanam ac ineptam cogitationem inuitant. Resili ab ea, o homo Dei, ut Salomon in Proverbijs secundum versionem Septuaginta te doceat: Noli demorari in loco eius, neque intendas oculum tuum in eam.] Ne si viderint te Angeli, ut Cassianus ait, eum locum interpretans, turpi aut inani cogitatione inuolutum, a te sine benedictionis exhibitione discedant. Iam vnus ex illis es, quibus dixit Dominus: Vos de hoc mundo non estis:] cur secularia & inania cogitare assuesces? Iam aliquando fuisti spiritus suauitatem expertus, cur illam inanium cogitationum iniectione perdes, & in iniquitatem carnis, si non opere, at mente & consideratione redibis? Iam scholam serpentis effugisti, cui dictum est: Super peccus tuum gradieris:] ne cogitatione ad terrena dilapsa peccore repere videaris. Audi Thomam a Campis, virum piissimum, quibus similibus delictum inanium cogitatio-

num exaggeret: Dic mihi, inquit, qualem meretur confusioem ac poenam, qui Dominum terrae ac principem regni, contumeliosis verbis & factis indignis offendit? Vel certe quantae vituperationis iaculo ille feriendus esset, qui in conspectu regis & ministrorum eius, foetidissimum cadauer tangeret, aut lutum immundam reuolueret: Nonne statim confusibiliter expellendus esset, aut etiam carceri tradendus ab omnibus iudicaretur? Tu es, pro pudor! stultus ille, qui pessimam hanc rem fecisti. Nam ecce, in praesentia diuinae maiestatis & sanctorum Angelorum eius, peccare non timuisti, multa illicita phantasmata versans, quae citissime respicere deberes, & plusquam lutum platearum, detestari. Insuper permittis, cor tuum in omne pene saeculum euagari, etiam tempore orationis & in loco sacro, ubi cum maiori reuerentia & sollicitiori attentione iuberis assistere, ac solum Deo & tibi ipsi firmissime vacare.] Haecenus ille. Christus Dominus in Apocalypsi apparet, habens gladium in ore suo ex vtraque parte acutum: Et de ore eius, inquit, gladius vtraque parte acutus exibat.] Quia venit amputare in nobis non solum vitia carnis, sed etiam vitia cogitationis. Visus est etiam praecinctus ad manillas zona aurea:] quoniam non solum vult in suis renes, id est, actiones, restringere, sed etiam peccus, id est, cogitationes, moderari. Lex enim gratiae, ut Gregorius ait, vtramque mundiciam corporis & cordis postular, & non solum operum puritas, sed etiam cogitationum mundicia delectat. Pro hac ergo, si perfectionem diligis, constanter labora, omnem cogitationum vanitatem gladio mortificationis reseca, ut per omnimodam circumcisionem peccati ad Sanctorum populum pertinere videaris.

Quae cogitationes, & quibus medijs sunt mortificandae.

CAPVT XV.

RIPLEX est genus cogitationum, secundum Bernardum, quas oporteat abnegare. Alterum est cogitationum immundarum, siue ad vitia carnis siue ad alia vitia pertinentium, quae ut feridissimum caenum, animam primum commaculant, & nisi cito abiiciantur, criminis mortem important: Alterum est cogitationum ociosarum, curiosarum, & inutilium, quibus homo ociosus quasi vento pascitur, & per inuia & inaccessa huius saeculi, sine vilo circumspectionis freno vagatur. Tertium est cogitationum rerum necessariarum, ut cibi, & potus, & vestimenti, & habitacionis, & aliorum similibus, sine quorum praesidio vitam istam ducere nequimus. Quas cogitationes Bernardus putat in Rubem fuisse designatas, quem Iacob vocauit, sicut vera erat, primogenitum suum, dixitque de eo: Non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius.] Rubea, inquit, & carnalis atque sanguinea huiusmodi concupiscentia est, quae tunc cubile nostrum ascendit, cum non solum memoriam tangit cogitatione, sed & ipsum voluntatis stratum ingreditur, & polluit praua delectatione. Bene autem primogenitus noster dicitur appetitus ille carnalis, qui ab ipso nimirum initio vitae nostrae, in nobis pullulat, cum caetera vitia processu temporis ex malitia mundi huius, variisque occasionibus contrahantur.] Haec ille.

Istae omnes cogitationes ex diuersis causis oriri

solent.

Thomas a Campis, lib. 3. de disciplina claustral. c. 1.

Apoc. 1. 16.

Apoc. 1. 13.

Greg. 21. mor. c. 2.

Bern. ser. de tripl. ei genere cogit.

Gen. 49. 4.

Dan. 4. 27. Dan. 4. 20.

Greg. 1. p. Past. c. 4.

Basili. lib. de virginitate ante med.

Prov. 9.

Cassian. col. 20. c. 9.

Ioan. 15. 19.

Genes. 3. 14.

solent. Aliquando enim ex ipsa humani cordis instabilitate nascuntur, quod semper ex hoc in illud cogitatione mouetur, & quietum esse non potest. Quare nisi diligenter bona cogitemus, ipsum cor illicita, aut ociosa, aut certe sibi commoda querit cogitanda, in quibus tanquam in luto voluatur. Pulchre sane, inquit Cassianus, exercitium cordis, molarum similitudini comparatur, quas meatus aquarum præceps impetu rotante prouoluit. Quæ nullatenus quidem cessare possunt ab opere suo, aquarum impulsibus circumactæ: in eius verò qui præest, situm est potestate, utrumnam triticum malit, an hordeum loliumve comminui. Illud quippe est procul dubio commolendum, quod ingestum ab illo fuerit, cui operis illius cura commissa est. Ita igitur etiam mens, per vitæ præsentis incurtus, vndique ingruentibus tentationum torrentibus, circumacta, vacua quidem cogitationum æstibus esse non poterit, quales verò vel admittere vel parare sibi debeat, studij ac diligentia sua prouidebit industria. Interdum malæ aut vanæ cogitationes ex concupiscentiis nostris progrediuntur: quæ enim concupiscimus, & amamus libenter, si non opere at saltem cogitatione apprehendimus, & quæ nobis ex amore pulchra sunt, non sine voluptate conspiciamus. Inde Iob ad cohibendam nimis castam cogitationem, oculos à pulchritudine mulieris auertit, cuius aspectus concupiscentiam excitat, & concupiscentia importunam cogitationem intrudit: Pēpigi, inquit, scdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Vt enim cogitationes cordis, ait Gregorius, castè seruare potuisset, scdus cum oculis pepigit, ne prius incurtè aspiceret, quod postmodum inuiti amaret. Oculos ergo primò custodiuit, ne concupiscentia exardesceret, & concupiscentiam coërcuit, ne vel cogitationis immundiciâ delinqueret; & sic se totum immunem à delicto seruaret. Item huiusmodi cogitationes ex occasione rerum visarum, auditarum, aut alio sensu perceptarum, procedunt. Quoniam hæc res in mentibus nostris sui imagines imprimunt, ad quas facili, si non aliunde teneamur, ipsius mentis volubilitate coëuertimur. Et res appetitui conuenientes fortiter nobis adherent, adeò, vt vix ab earum memoria nos extricare possimus. Formauit Dominus Deus hominem de limo terræ: & sicut corpus de limo factum est, ita spiritus quodammodo limosus & glutinosus est, quia terrena illum afficiunt, nisi ad cælestia amanda & cogitanda se efferat. Postrema cogitationum malarum aut ineptarum causa, est astus diaboli, qui quos potest, prauis, & impudicis, & amaris cogitationibus vulnerat, quos non potest adeò ferire, saltem vanis, & inutilibus cogitationibus scdare. Potest enim ille in organo corporis animales spiritus, & imagines rerum mouere, vt sic vana & superflua repræsentet. De quo inquit Iob: Quia haultus eius prunas arde facit; quia impulsus eius cogitationes prauas excitat, & ad impuras concupiscentias impellit. Basiliius has quatuor malarum cogitationum causas sub duabus comprehendit. Duobus modis, ait, indecoræ conceptiones rectis cogitationibus turbam & imperiem conciant: cum aut animus, videlicet ex sua ipse quadam incuria, ad rerum futillum contemplationem aberrat, temerèquè ex aliis in alias cogitationes dilabitur; aut cum insidiosè menti nostræ absurdas rerum species diabolus conatur obnecere, eamque hoc modo à rerum laudabilium contemplatione inquisitioneque auocare. Sic ille. Sed ex quacumque causa exoriantur huiusmodi cogitationes, abnegatione cohibendæ sunt, & à iustorum cordibus ablegandæ.

Cassian. coll. 1. c. 18.

Iob 31. 1.

Greg. 21. mor. c. 3.

Gen. 2. 7.

Iob 41. 12.

Basil. in const. monast. c. 18.

Enitatur itaque, cor nostrum possidere, & in illud dominorum potestatem comparare: ita scilicet vt semper adiantum eius per sollicitam circumspectionem astantes, & bonarum cogitationum ingressui consentientes, malas & inutiles respuamus. Illudque sciamus, hanc potestatem nostram, qua cogitationibus imperemus, secundum tropicam significationem ex sententia Cassiani in illo Centurione fuisse adumbratam, qui dixit ad Dominum: Nam & ego homo sum (sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic: vade; & vadit: & alij: Veni; & venit: & seruo meo; Fac hoc, & facit.) Sic & nos sub nostra ditione cogitationes habere enitatur, adeò vt quibusdam, scilicet bonis, aduentum; quibusdam autem, scilicet malis, non sine indignatione discessum imperemus. Nec sola potestas nobis necessaria est; sed etiam sollicita circumspectio. Nam sicut aliquando inter filios Dei altitè etiam Satan: ita (docente Gregorio) bonis cogitationibus à spiritu Domini seminatis, diabolus malas aut ineptas interfert, quibus bene cogitata perturbet & malè perturbata dilaniet. Huic autem dolo aduersarij, cura circumspectionis obstitimus, filios Dei, filios Dei esse, & Satan, Satan esse cognoscimus: ac illis in suum locum admissis, istum à domicilio cordis Deo consecrato repellimus. Mediorum autem ad hanc cogitationum mortificationem, quædam omnibus malis & ineptis cogitationibus communia sunt: quædam tribus prædictis cogitationum generibus accommodata, & tam hæc quam illa breuiter pertractabimus.

I. Si ergo vis malas & vanas cogitationes gladio mortificationis abscindere, postula à Domino, vt ipse in hoc bello te adiuret, & cor tuum rebelle & fugax tibi subiciat. Illum in hoc bello adiutorem esse fateretur David: Protektor meus, inquit, & in ipso speraui; qui subdit populum meum sub me. Nam sanctis mentibus, vt interpretatus est Gregorius, populi subiguntur, cum ab eis per districtæ severitatis præsentiam cogitationes stultæ distillant, vt non per abrupta phantasmatum rapiant, sed rationi subdita, à corde humiliter conquiescant. Id ipsum Ecclesia actione prædicat, qua publicas orationes aliquando in sacrosancto Missæ sacrificio fundit, vt adiutorium ad repellendas malas cogitationes efflagitet: Tu autem Ecclesie fili, matrem sanctissimam imitare; & sciens quia Dominus non solum auferet à nobis cor lapideum, & tribuit carnem; sed etiam auferet cor immundum; & tribuit mundum: dicit illi cum Dauide: Cor mundum crea in me Deus; vt ipse in te mundiciam cogitationum attribuat. Deinde principis cogitationum resiste: facilius namque ingressus malæ aut inutilis cogitationis impeditur, quam post ingressum assensus denegatur. Et beatus ille, qui tenebit, & allidet paruulos suos ad petram. Ille, inquam, beatus est (inquit Dorotheus) qui quacumque genimina tua, o sacule, id est prauas & iniuas cogitationes non admisit in se, neque his omnino in principio locum dedit, vt coalescere possint, & augeti, ac tandem malum operari. Non ergo immorandum nobis est, cum inepta cogitationem pulsar, sed ne nos inficiat, atque contaminet, è vestigio repellenda. Præterea, huiusmodi inutilia & praua cogitata, parti spirituali cum magna humilitate & sinceritate propalato, vt ipse ex cogitationibus tuos affectus agnoscat, & istis ac illis congruum medicamentum adhibeat. Hunc fuisse morem antiquorum monachorum Ioannes Climacus manifestè narrat. Ait enim, cuiusdam monasterij ex illis mores describens: Ad cuiusdam fratris latus cum appensum

Cassian. col. 7. c. 5. Mart. 8. 9.

Iob 1. 6. Gregor. 2. mor. c. 23.

I.

Psal. 143. 2. Greg. 26. mor. c. 28.

Psal. 50. 12. II.

Psal. 136. 9. Dorothe. doct. 11.

III.

Climacus grad. 4. ante medietatem.

pentum cingulo breuem libellum conspicerem, didici eum quotidie cogitationes suas in eo notare, hâcque omnes nuntiare pastoris solitum. Non solum autem illum, sed & alios quam plures id facere ibidem prospexi. Optimus sanè mos, quo illud Dauidicum implemus: Effundite coram illo corda vestra;] quæ sine dubio coram Domino effundimus, cum ei, qui locum Dei gerit, nostras cogitationes ad medellam propalamus. Considera quoque, Dominum cor tuum videre, intima eius atque occultissima aspiciere, & nihil esse tam absconditum, quod non eius oculis clarum sit & apertum. Et si coram Prælato aut homine magnæ auctoritatis, inutilia cogitare erubesceres; quanto magis fugies, eadem quæ Deo displicent, in eius oculis meditari? Hac ratione sanè potentissima Ioannes Cassianus nos ad munditiam cogitationum hortatur. Proposito quippe illorum exemplo, qui in agone terreno decertabant, hæc subiicit: Quod illi in corporis puritate assequi cupiunt, nos debemus etiam in arcanis conscientia possidere, in qua Dominus arbiter atque agnotheta residet, pugnam cursus & certaminis nostri iugiter spectat, ut ea quæ in propatulo horremus admittere, ne intrinsecus quidem coalescere incauta cogitatione patiamur, & in quibus humana cognitione confundimur, ne occulta quidem conuientia polluamur. Quæ licet possit hominum præterire notitiam, sanctorum tamen Angelorum (si eis Dominus reuelauerit) ipsiusque omnipotentis Dei scientiam, quam nulla subterfugium secreta, latere non poterit.] Sic ille. Qui autem Domini maiestatem meditantur, ab ineptis cogitationibus non tetrahuntur, ipso opere suo sentire videntur, quod possint ab oculis eius abscondi. Quibus congruet illud Isaia: Væ qui profundi estis corde, ut à Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos? Et quis nouit nos? Aut certe si id non sentiunt (sicut verè non sentiunt) satis inuerecundi sunt, qui oculos Domini sua corda cernentes non verentur. Postremò efficacissimum remedium ad inanes & prauas cogitationes pellendas, est bonis semper cogitationibus occupari. Mundus enim in quo fluctuamus, inquit Bonauentura, variis temptatum ventis agitur; & qui non vult nauem cordis sui quassationibus concuti, vndarum influenza demergi, vel in extremas plagas ventorum flatibus impelli, affigere eam finibus bonarum cogitationum assuescat ad petram immobilem, quæ est Christus.] Hæc ille. Anselmus verò id ipsum optimo simili declarat: Sicut enim cum manu scribimus, eadem manu nequaquam semina spargimus, sic cum vile quid cogitamus, non possumus ad inania eadem cogitatione dilabi. Sancta igitur & vtilia semper cogitamus, quæ impura & inutilia repellent.

Hæc sunt media generalia ad malas cogitationes subruendas; non desunt verò alia magis specialia, quæ triplici illi cogitationum generi supra dicto medeantur. Cogitationibus impuris & peccatiim aliquod ingerebantibus obstitemus, si meminerimus nostræ professionis, cui talia cogitare minimè congruit. Ne ergo à memoria repellat Deum, inquit Bernardus, irruens turba plurimarum cogitationum, quæ solent effluere, tanquam vilis plebecula in atrium, ponatur ad eius portam Ianitor, cuius nomen est recordatio propriæ professionis: ut cum turpibus sese cogitationibus senserit animus prægrauari, increpet se, & dicat sibi: Tunc hæc debes cogitare, qui sacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor iustitiæ debet in se quicquam iniquum admittere? Debet ser-

uum Christi, amatorem Dei, tale aliquid ad modicum meditari? Hæc dicendo excludit fluxum illicitæ cogitationis per recordationem propriæ professionis.] Prodeunt etiam si portas sensuum occluserimus, nam ea, quæ visu, auditu, aut alio sensu percipiuntur, sunt quæ prauas cogitationes exsuscitant, & cordis mundiciam depradantur. Vnde cautè sensibus vti, est seminaria malarum cogitationum amputare. Ete tandem erit, si eorum conuictum vitauerimus, qui nos possunt ad malum excitare. Hi enim exemplo aut conuersatione sua, primum sensus exteriores pulsant, deinde cogitationem mouent, postea desideria suscitant, & tandem nefariis operibus ingressum aperiuunt. De hoc remedio ista dicit

Basilii: Atque etiam ad continentiam in officio mentis agitationem, ne ad fuites videlicet, ac minime necessarias cogitationum hortatur. Proposito quippe illorum exemplo, qui in agone terreno decertabant, hæc subiicit: Quod illi in corporis puritate assequi cupiunt, nos debemus etiam in arcanis conscientia possidere, in qua Dominus arbiter atque agnotheta residet, pugnam cursus & certaminis nostri iugiter spectat, ut ea quæ in propatulo horremus admittere, ne intrinsecus quidem coalescere incauta cogitatione patiamur, & in quibus humana cognitione confundimur, ne occulta quidem conuientia polluamur. Quæ licet possit hominum præterire notitiam, sanctorum tamen Angelorum (si eis Dominus reuelauerit) ipsiusque omnipotentis Dei scientiam, quam nulla subterfugium secreta, latere non poterit.] Sic ille. Qui autem Domini maiestatem meditantur, ab ineptis cogitationibus non tetrahuntur, ipso opere suo sentire videntur, quod possint ab oculis eius abscondi. Quibus congruet illud Isaia: Væ qui profundi estis corde, ut à Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos? Et quis nouit nos? Aut certe si id non sentiunt (sicut verè non sentiunt) satis inuerecundi sunt, qui oculos Domini sua corda cernentes non verentur. Postremò efficacissimum remedium ad inanes & prauas cogitationes pellendas, est bonis semper cogitationibus occupari. Mundus enim in quo fluctuamus, inquit Bonauentura, variis temptatum ventis agitur; & qui non vult nauem cordis sui quassationibus concuti, vndarum influenza demergi, vel in extremas plagas ventorum flatibus impelli, affigere eam finibus bonarum cogitationum assuescat ad petram immobilem, quæ est Christus.] Hæc ille. Anselmus verò id ipsum optimo simili declarat: Sicut enim cum manu scribimus, eadem manu nequaquam semina spargimus, sic cum vile quid cogitamus, non possumus ad inania eadem cogitatione dilabi. Sancta igitur & vtilia semper cogitamus, quæ impura & inutilia repellent.

Cogitationes otiosæ, curiosæ, & inutiles his remediis cohibentur: Si nobis cordi sit proprius mentis profectus, qui his cogitationibus mirum in modum impeditur; & qui sua diligenter curat, aliena illi cogitare non vacat. Si per experientiam didicerimus, quantum hæc animum distrahant, mentem inquietent, & omnia interiora perturbent; quibus profectò si aditum aperuerimus, impossibile est feruèdè orare, intentè meditari, & aliquam in familiaritate cum Deo progressionem habere. Si otium & solitudinem vitauerimus, quæ fons est huiusmodi cogitationum. Quid enim minus malum otiosus & excors faciet, nisi vana & inutilia cogitare, & seipsum memoria rerum inanium affligere? Si denique intellegamus, stultissimum esse, spacia temporis ad Deum cognoscendum & amandum destinata, in mera vanitate, sine vilo fructu, & cum magno nostro detrimento, conterere.

Cogitationes tertij generis fortiter reprimendæ sunt: ita ut solum tempore necessario & moderatè nos occupent. Oportet, inquit Bernardus, reprimere, quem extinguere non possumus, appetitum, ut quàm citò cubile nostrum ingreditur, crescere cum nullatenus patiamur: sed sub nobis sit, quemadmodum dicit Scriptura: Subter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.] Prodeunt etiam nos sub Dei providentia conspiciere. Et si ipsi est cura de nobis, non est cur nos rerum necessariorum anxia cura sollicitet. Ac demum animo voluendum est illud dictum Domini: Querite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiciuntur vobis. Nam si virtutem coluerimus, quæ corpori necessaria sunt, nullo modo defutura sciamus.

Vsus mortificationis cogitationum.

Quæ ergo vis malas & ineptas cogitationes cohibere, his te armis præmunire curato.

I. Assiduis precibus à Domino efflagita, ut cor tuum ab huiusmodi cogitationibus mundet.

II. Principiis cogitationum obsta, nam serò medicina paratur.

III. Cogitationes tuas ad ruborem & humilitatem, spirituali patri manifesta.

IV. Cor tuum & cogitationes tuas Deo patere considera.

Basil. reg. 6. f. 150. disp.

Bernard.

Gen 4.7.

Matth. 6. 33.

Psal. 62. 9.

IV.

Cassian. li. 6. c. 9.

Isa. 29. 15.

V.

Bonaui. in. informar. nouit. 2. p. 6. 4.

Anselm. li. de similit. c. 159.

Bern. ser. de triplici iudicio.

V. Bonis semper cogitationibus cor occupatum habe, quæ contrarias intrare non sinant.

VI. Impuris cogitationibus, memoriâ tuâ professionis, custodiâ sensuum, & fugâ malorum, repugna.

VII. Curiosis & otiosis cogitationibus, te amore proprij profectus, vitatione orij, & desiderio diuinæ familiaritatis, oppone.

VIII. Cogitationibus de rebus necessariis, recordatione diuinæ providentiæ ac summi patris, te cum filium amantis, obfiste.

Scitôque viros perfectos tantum dominium suarum cogitationum mortificatione comparare, vt ferè semper Deum, aut aliquid bonum propter Deum, cogitent, & mirabilem imaginationis tranquillitatem acquirant. Et licet aliquod bellum sentiant, illud leue sit, quòd non multum negotij illis facessant.

De sustinendis mortificationibus illatis à Deo.

CAPVT XVI.

PERA Dei, captui humano incomprehensibilia esse docet Ecclesiasticus, dicens: Non est minuire neque adiuuere, nec est inuenire magnalia Dei.

Cum consummauerit homo, tunc incipiet, & cum quieuerit, aperiabitur. Ad eò, inquit, sunt perfecta opera Dei, vt nihil quasi superfluum ab eis demi, nihil tanquam necessarium eis adiuici possit. Ad eò sunt incomprehensibilia, vt cum homo se ea absoluisse & inuestigasse putauerit, tunc illi, quasi nihil egerit, incipiendum sit. & cum quiescendum sibi esse cogitauerit, tunc quasi perplexus & anceps necesse habebit, quasi à principio nouam inuestigationem ordiri. Hæc verba Rabanus de via virtutis intelligit, in qua nouo feruore semper incipiendum est, ne si homo se deat, aut quiescat, impetu suorum affectuum impulsus, in pristina vitia labatur. Nos verò eadem proposito nostro, scilicet studio mortificationis, accommodamus, in qua postquam iustus quasi ad culmen suæ abnegationis ascenderit, & se in omnibus, quæ hæctenus docuimus, abnegauerit, debet quasi de nouo aliud genus sublimioris mortificationis addiscere, & æquanimitè illatas sibi mortificationes à Deo, siue per se, siue per homines, siue per aërias potestates sustinere. Merito autem mortificatione hucusque explicatam, initium mortificationis dicemus; mortificationem verò modò tractandam, finem mortificationis, immò & omnis virtutis appellabimus: quoniam illa incipientium, aut proficientium est, super quam, tanquam super fundamentum, virtutes aedificant: hæc verò magis est perfectorum, quos Dominus, postquam seipsos probauerunt, probat, & postquam se exercuerunt, exercet, vt hoc postremo mortificationis genere, veluti vltima manu, magis poliat atque perficiat. Profectò illa verba Saluatoris dicta Petro, hoc, quod dicimus, non obscure significant: Amen amen dico tibi, cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quòd tu nõ vis. Hic habemus Petrum iuuenem & Petrum senem, id est, hominem incipientem atque perfectum. Petrus iuuenis est, qui carnis, & sensuum, & appetituum rebellionem sentit. Petrus senex est, qui domitos & benè morigeratos habet affectus. Petro iuueni ex sententia

Ecclesi. 18. 5. 6.

Raban. ibid.

Ioan. 21. 18.

A Domini conuenit, vt seipsum cingat, vt scilicet seipsum abneget, & quicquid in se vitiosum inuenierit, lima abnegationis eradat. Petro autem seni competit, vt manus attollat, id est, vt se Domino obedientem, & (vt dicitur) resignatum præbeat, vt variis laboribus ab ipso cingatur. Vnde qui hæctenus seipsum in omnibus supra dictis abnegauit, necesse habet ad omnimodam mentis puritatem assequendam, se flagellationibus summi magistri submittere. Quem admodum enim postquam puer chartam scripsit, in qua characteres pulcherrimos est imitatus, à ludi magistro accersitur, qui chartam scriptam diligenter inspicit, lituras & cætera errata reprehendit, & calamo suo litteras malè formatas emendat: ita postquam iustus seipsum abnegauit, & in se (prout potuit) imaginem salutis expressit, solet laboribus à Domino immixtis, veluti penicillo emendari, & quasi manu ipsius magis ac magis perfici.

Iam ergo explicemus, in quo hæc postrema mortificatio collocata sit. Dominus cum his, qui se fortiter & perseueranter abnegarunt, vno è duobus modis solet se gerere. Quosdam enim statim post sui ipsorum abnegationem rerum supernarum luce perfundit, affectibus in suis charitatis accendit, consolationibus pascit, & ceu filios dilectissimos, mirabili quadam tenentate delinit. Alios verò è contrâ veluti in tetra caligine deserit, cor arens, & omni affectu vacuum habere sinit, desolationibus percutit, tentationibus, agitudinibus, persecutionibus, infamiis, & tristitiis affligit. Quare verò tam oppositis modis cum sibi dilectis se habeat, quis poterit explicare, præsertim cum scriptum sit: Quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Sanè hic exclamandum est cum Paulo: O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles viæ eius! Auger autem admirationem, quòd Dominus his duabus viis, ad eò inter se contrariis, in eundem finem tendit, & eundem fructum assequitur. Nam immixta consolatione & lætitia animam iustam purgat, & perficit, & permixta desolatione, tristitia & afflictione animam mundat, atque purificat. Sæpè que eueniet, vt alter consolationibus, & alter afflictionibus eundem gradum perfectionis acquirant. Nam & in curia regis terreni, id non semel solet contingere, vt vnus dulci familiaritate regis detentus, & alter duris præliorum periculis occupatus, similes diuitias parent: cur non in Ecclesia, quæ curia Dei est, idem non eueniat, vt vnus per iter suauis consolationum, & alter per anfractus tribulationum, similem omnino puritatem obtineant? Qui itaque consolationibus & serenitate purgantur amplius & perficiuntur, sunt ex illis, qui canunt cum Davide: Quoniam ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius. Ad vespertinum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Quia post vespertinum abnegationis suæ, in quo fleuerunt, experiuntur matutinum cælestis lætitiæ, qua lætantur. Qui verò desolationibus & afflictionibus ampliatam mundiciam adipiscuntur, sunt ex illis, qui dicunt cum Paulo: Nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus; foris pugna, intus timores. Omnem, inquam, tribulationem sustinent, non solum illam, quam sponte subeunt, sed & illam, quam repugnantè natura, ab aliis suscipiunt. Foris secum pugnant, & postquam seipsos vicerunt, necdum aliquo præmio victoriæ fruuntur, quod disponente Domino, dilatum est, sed intus cum ingenti timore & cum multiplici afflictione decerant. Illos primos refert Salomon, qui post paruulam contradictionem, à fratre Adonia suscitatum, statim in throno

D
E
Psal. 29. 6.
1. Cor. 7. 5.
2. Reg.

patris

1. Reg.

patris sedet, & cum magna tranquillitate regnum administrat. Istos repræsentat David, qui nunc cum gigante pugnat, nunc iras Saulis & mille pericula mortis ab illo intentata sustentat, nunc adversus Philistæos frequentia bella suscipit, & tandem in fine vitæ nonnullam pacem recipit. Sic profusus illi primi iusti à fratre, id est, à propria carne, tantisper impugnantur, sed ea per mortificationem victa, pacem magnam, lætitiâ spiritus, & exultationem obtinent. Istis verò etiam victo gigante, id est corpore domito & affectibus moderatis, innumera afflictiones sustinenda supersunt.

Duo igitur hæc mortificatione continet: Alterum est, ut si post multam mortificationem ac perseuerantem multorum annorum abnegationem, Dominus voluerit, nos non consolationibus delinite, sed afflictionibus, tum internis tum externis, exercere, id æquanimitè feramus. Alterum verò, ut quascumque tribulationes, tentationes, molestias, ariditates, desolationes, & obscuritates immisas, resignato animo toleremus. Statuamusque apud nosmetipsos, si ita Domino placitum fuerit, gaudia etiam spiritualia futura vitæ relinquere, in qua cum ipso exercente nos, in æternum gaudebimus, & in hac mortalitate, omni luce, & gaudio, & pace, & consolatione carere. Quibus se à nobis subtrahentibus, non ob id consolationes corporales quæremus, sed in omni ariditate & desertione positi, Domino constanter, feruidè, & fideliter feruiemus, & sæculum, & omnia eius splendida conculcabit. Beatus ille, qui hanc resignacionem perfectam habuerit, & se ab omnibus quoque consolationibus spiritualibus ablauctauerit, quia occulto quodam modo, & non solùm hominibus, verùm & ipsi abscondito, mirum in modum proficiet. Hanc mentem resignatam & plenè mortificationem induemus, si animo expendierimus, Domino viuereform, cui vel in minimo repugnare nefas est, ita placere, ut tristes, afflicti, & sine consolatione viuamus.

Gregor. 2. mor. c. 12.

Magna quippe est consolatio in eo, quod displicet, inquit Gregorius, quod illo ordinante erga nos agitur, cui non nisi iustum placet. Si igitur iusta Deo placere scimus; pati autem nulla, nisi quæ Deo placuerint, possumus, iusta sunt cuncta, quæ patimur, & valde iniustum est, si de iusta passione murmuramus. Hac meditatione patientissimus Iob suam afflictionem solabat, quando dicebat: Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti. Hoc, inquam, habeo pro leuamine, ut maioribus doloribus & pœnis vsque ad mortem afficiat, quia hinc creptus, securus euadam, quod nunquam mei Cõditoris sanctissimi præceptis obstitam. Hanc & Ecclesiasticus omnibus in commune proponit, & non semel repetit, quasi efficacissimam ad afflictionum consolationem: Sustine, inquit, sustentationes Dei, coniungere Deo, & sustine, ut crescat in nouissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe. Ac si diceret: Sustine afflictiones tibi euientes, quoniam à Deo immissæ sunt, conglutinare Deo per patientiam & tolerantiam, & patienter subiicias te probationi, ut in nouissimis magno incremento meritorum augearis. Quicquid à manu Domini tibi datum fuerit, licet laboriosum & molestum, libenter accipe, & in mediis doloribus patienter expecta, & in afflictione ac deiectione tua tolerantiam habe, quoniam sicut metalla probantur igne, ita & tu tribulatione probaris.

Iob c. 10.

Ecc. 2. 3.

A Licet autem hoc abundè sufficiat, ut vnusquisque tentationi & desolationi se subdat: neque enim dicit figmentum ei qui se finxit; Quid me fecisti fies? Tamen non desunt aliæ causæ, quas intellectus humanus, diuina luce perfusus, assequitur, quarum consideratione iusti, malis pœnæ probati, possunt se ad tolerantiam roborare. Eos quippe Dominus per viam desolationum & tentationum ducit, ut domentur, ut humiliantur, ut promoueantur, & ut perfectius Christi imitatione formentur. Primum quidem ut domentur: Nam sunt aliqui iusti, etiam ex his, qui vtrumque se mortificatione mundant, qui consolationibus & prosperitatibus affecti, nunquam plenè seipsos cognoscunt, nec vererem hominem exiunt, in quibus Dominus riuos dulcium lacrymarum exsiccat, & à quibus consolationes auferit, & in quadam misera ariditate & paupertate constituit, ut suam imbecillitatem caleant, & proprium amorem, quo in omnibus se ipsos quærunt, abiciant. Nesciunt plenè subdi Deo, quare illos flagellis & fame percutit, ceu feras indomitas, ut suo factori se subdant. Ad quod plurimum facit pulchra Augustini sententia: Imago Dei, ait, domat feram, & non domat Deus imaginem suam? In illo spes est, ei nos subdamus, & misericordiam precemur. In illo spem nostram ponamus, & donec domemur & perdonemur, id est, perficiamur, domitorem feramus. Plerumque enim profert domitor noster etiam flagella: si enim tu ad domanda iumenta tua, profers virgam, Deus non proferat ad domanda iumenta sua, qui sumus nos, qui de iumentis suis faciet filios? Hæc ille. Vix autem credi potest, quantum hæc Dei flagella mentem doment, quantum depriment, quam mitem ac tractabilem illam efficiant. Et quæ tempore consolationis, ad damnationem suam omne aspectum refugiebat, & quasi tenera ancillula sibi tantum vacabat, postea ad salutem suam pro Domino labores amplectitur, & ad omne bonum supernaturalibus viribus exornatur. Dicit: Quæ prius tangere nolebat anima mea, nunc præangustia cibi mei, sumpsi. Et hæc licet alimenta insuauia, tamen salubria, eam ad eam virilem prouehunt, ad sanctitatemque perducunt.

Rom. 9. 21.

Aug. ser. 4. de verbis Domini.

B

Deinde affliguntur ut humiliantur: Nam, ut inquit Isaias: Tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui: & hæc potentissimè nos nobis detegit, quam infirmi & viles sumus, aperit, & in infimum nostræ contempionis demittit. Et eadem ratione multiplici afflictione tentamur, qua animus noster fragili carni copulatus est. Duplici enim ratione, ut ait Laurentius Iustinianus, Dei sapientia rationalem spiritum fragili atque passibili copulauit naturæ: ut qui luto amictus erat indumento, atque in hoc exilio cum ceteris positus animalibus, æquanimior esset, ac humiliter præstolaretur tempus, quo de hac traheretur peregrinatione. Præterea ut ex assidua consideratione corporeæ fragilitatis, occasionem caperet consuandæ eximia dona suæ ipsius spiritualis naturæ: quia propalata diuitiæ facile deprædantur: quæ verò latent, custodiuntur sine labore. Sic ille. Multi igitur cælestibus consolationibus inescati, aliorum consortia refugiunt, quibus viles esse possent: in suorum donorum consideratione, velut Angelus Apostata, se efferunt, & se abscondita quadam cogitatione super alios extollunt. Quare peritissimus animalium medicus, ut hinc superbiæ medeatur, idolum illorum, id est, præsentem prosperitatem, qua fruebantur, demolitur, illis enim quali idolum est, quia nesciunt diuinis donis

Isaie 28. 19.

Iustin. li. de disciplina monast. c. 4.

C

E

E

E

Psal. 118.
71.

bene uti) & afflictionibus ac cecitatibus implicatos, ad suae infirmitatis notionem, & ad honestos cum animabus labores exire compellit. Dicat ergo qui afflictionibus & mentis ariditate probatur: Bonum mihi quia humiliasti me, ut discam iustificationes tuas. Nam verè illata afflictio, humilitatem inuehens, quae iustitia est fundamentum, mandatorum Dei salutarem doctrinam inducit.

Basil. ad monit. ad filiū spirit.

Affliguntur etiam ut promoucantur. Quoniam si caelestis consolatio & dulcis affectus mirum in modum virtutem promouet, non minus tamen eadem virtus, immò saepe multo magis desolatione, ariditate, & afflictione multiplici cumulat & crescit. Facillimum enim est, immoderato amore consolationibus adhaerere, quod tristitia & dolor illorum testatur, qui absentiam Domini quasi impatienter ferunt, non tam quia Deus se abscondit, quam quia consolatio suavis abscedit. Qui autem immoderatè consolationi adhaeret, cum iam non Deum, sed se ipsum quarrat manifestè, non crescit. Similiter facile est, potionibus amaris, & abstinentia eorum quae nos delectabant, mente sanari, & per patientiam rerum molestarum ad perfectionem prouchi. Vnde Basilus optime: Filii, patientiam arripe, quia maxima virtus est anima, ut velociter ad sublimitatem perfectionis possis ascendere. Et statim: Patientia grandis est medela anima. Verè grandis, quae quanto durius, tanto securius sanat, & dum molesta dolorem ingerunt, & patienter tolerantur, sustentibus necessitatibus eis, quam per consolationes querebant, sanctitatis mensuram attribuit.

Tom. 18.
11.

Affliguntur denique iusti, ut perfectius Christi Saluatoris nostri imitatione formentur. Si enim vitam Domini diligenter inspicimus, inuenimus eum doloribus libenter quidem admisis, sed ab alio illaris, nostram salutem perfecisse. Calicem, inquit, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? Et quare Pater ipse calicem filio dedit, & non illi eligendum & pro libito assumendum remisit? Credo certè vnam ex multis rationibus fuisse, ne huic calici aliqua causa doloris & aliqua circumstantia perfectionis deficeret. Nam dolor voluntariè assumptus, minus perentit, & affligit nos, multo verò magis ille, quem alius ingerit, & nobis sustinendum esse praeterbit. Et magnum meritum est, laborem ab alio impostum libentissimè sustinere, & magna perfectio, voluntatem nostram dolore ingenti accommodare, & nec in minimo eius iussu contraire. Ut ergo haec obedientia, haec charitas, haec patientia in Christi laboribus eluceret, calicem à Patre quidè datum, & à se ipso libentissimè susceptum, voluit pro nobis bibere. Nec haec Patris iussione contentus, quia sibi iustum est pati, voluit quoque passionem suam Iudeorum manibus inflictam tolerare. Denique illi Christum comprehendunt, illi flagellis cadunt, illi spinea corona venerabile caput cingunt, illi humeris eius crucem imponunt, illi vestibus exuunt, illi cruci clavis affigunt, illi eleuant Dominum crucifixum, & medium inter caelum & terram ponunt, illi lancea latus perforant, illi fannis & opprobriis saturant, illi tandem quaecumque possunt, eidem afflictionibus & doloribus insigunt. Ipse autem Dominus haec omnia mala ab aliis illata patientissimè sustinebat, libentissimè amplexabatur, & pro reuerentia Patris & amore hominum, ac si essent dulcia & laeta, suscipiebat. Et oblatum est, quia ipse voluit, & non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducitur, & quasi agnus eoram rodente se obmutescet, & non aperiet os suum. Quid sibi vult illa repetitio: & non aperuit os suum, & non aperiet os suum? Non quidem aperuit os

I/a. 53.7.

A suum, ut patri repugnaret, tantorum cruciatuum admissionem imperanti; immò dixit: In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Et non aperuit os suum, ut de Iudaeis tanta mala inferentibus conquereretur, aut tam acerbis poenis obliteret: Dominus Deus, inquit, aperuit mihi aurem, ego autem non contradico; retrosum non abij. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus, & conspuentibus in me. Et ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Nunquid Dominus maiestatis haec omnia mala de foris illata suscipiet, & nos, qui de mortificatione & etus sequela gloriamur, nihil verum ab illis illatum sustinebimus pati, & contenti erimus quaedam quasi ficta manu propria, quae erga nos ipsos blandissima est, inflicta tolerare? iam initia spiritus relinquamus, iam nostra cilicia, & flagella, nostras vigilias, & ieiunia, nostras sensuum & affectuum cohibitiones, & reliqua huiusmodi contemnamus, si res molestas extrinsecus aduenientes impatienter ferimus, & manu Domini probari nolumus. Manus enim nostra, quae nos abnegamus, infirmissima est, non est indicium magnae fortitudinis, si eius vulnera sustineamus; at manus Domini potentissima est, signumque est insignis virtutis, si plagas ab illa impostas toleremus.

Psal. 39.8.

I/a. 50.5.
6.

Psal. 37.
13.

C At scio, quo praetextu te protegas. Ais enim, te non molestias illatas sed profectus impedimenta sentire. Quia videlicet ageritudinibus pressus religiosam disciplinam seruare, & ariditate ac desolatione mentis affectus, Deum feruidè amare non poteris. Optime, sed audi quam insigniter decipiaris! Nam si haec quae pateris, ad persecutiones inimicorum, ad detractiones & infamias pertineant, non te à disciplina separant, non ab amore diuellunt, immò te ad disciplinam districtius custodiendam, & ad Deum feruentius quarendum impellant. Sponsa quidem vox est: Surge Aquilo, & veni Aufer, perla hortum meum, & fluant aromata illius. Vtriusque, Aquilonis scilicet & Auferi, flatum desiderat, quorum illo persecutiones, isto prosperitates intelligimus: quia ut fluant virtutum aromata, non minus prodest perfectionis asperitas, quam iucunditas consolatorum. Et illi, quos commemorat Paulus, lapidati, secti, tenati, & in occisione gladii mortui, his malis affecti, nullo modo perfectionem amiserunt, sed maiorem sanctitatem compararunt. Si verò tentationibus & daemonis impulsibus molesteris, haec etiam nec disciplinam nec amorem impediunt erga Deum, modo aduersus tentationes pugnes, & suasionibus diaboli minimè cōsentias. Quin & tentationes maiori districtione vincimus, & ardentiori amore superamus. Et Paulus tentatus ait: quoniam virtus in infirmitate, id est, tentatione, proficitur. At te multiplex ageritudo discruciat, quae te nec ieiunare, neque ad vigilias assurgere, nec cum aliis laborare permittit. Nihil omnino refert, si dum ab externa disciplina, quia eam ferre non potes, deficis, aliud melius & Deo gratius in facitium offert. Audi quid de fratribus agrotis dicat Hugo Victorinus: Nihil de ordine implere se fatentur, sed, nisi fallor, implent totum. Infirmitatis claustro coarctantur, disciplinantur anxietatum virgis & spinis dolorum: ieiunant, vigilant, laborant: quia cibum, somnum, quietem infirmitas negat. Haec ille. Non ergo est, cur tristeris, quia disciplinam sanorum non seruas, si aliam sine comparatione

Cant. 4.
16.

Hebr. 11.
36.

Hugo. 1.
de clau-
stro an-
ma. c. 12.

austeriorum

austriorem agrotorum custodis. Denique cordis ariditatem & in oratione desolationem ægerime sustines, & ea à religionis & cultus Dei actibus impediri conquereris. Non miror si hoc sentias. Quis enim tuam absentiam, ò suavissime animarum sponsæ, non sentiat? Quis sine lacrymis atque singultibus te fugisse & abcessisse sustineat? Sed hæc Domini abcessio, modò culpa tua vacet, ò frater, si non hilariter, at patienti & resignato animo sustinenda est, qua sæpe solam sensibilem consolationem perdis, amabilem verò eius præsentiam non amittis. Mariæ Magdalenæ Dominus præsens aderat, & illa tantæ dignationis ignata illum absentem desolebat. Ipse alloquebatur eam: at illa ipsius alloquio se priuatam esse lugebat. Audit eum dicentem: Mulier quid ploras? Quem quæris?] Et adhuc in luctu persistit, & singultus doloris ingeminat. Ita sæpe, ò anima, quamvis arida & desolata, Deum præsentem habes, sed non agnoscis: audis, sed non intelligis, & salutem tuam sublimiori modo operantem, quali tuæ salutis obliuiosum, inculcas. At aridus non amo? Si amas: Et amor deuotionis si est dulcior, fortassis amor desolationis est verior: ille suauior, sed iste robustior: ille nos pacificat, & iste non semel Domino magis placet. Denique perpetua consolatio non huius temporis est, sed æui futuri. In hoc namque tempore, desolatione, & consolatione; aduersitate & prosperitate perficimur: De manè vsque ad vesperam finies me,] inquit iustus Ezechias, id est, consummabis me. Non in solo manè, ait Bernardus, visitationis, aut tantum in vespera tentationis, sed in vtroque simul erit perfectio mea. Stultus ergo qui tantum sperabam vsque ad manè, cum Dauid dicat: A custodia matutina vsque ad noctem speret Israel in Domino.] Hæc omnia dicta sunt, ne nos infelices putemus, cum à Domino probamur, cum mortificamur, cum affligimur, quia dum iudicamur, à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Qui igitur huc vsque nos ipsos cohibuimus, & sensus nostros, & affectus, voluntateque compressimus, ad hoc genus mortificationis sublimius ascendamus, vt aduersa nobis illata patienter & hilariter toleremus.

De documentis generalibus ad Mortificationem.

CAPVT XVII.

M N I A que ad singulas virium nostrarum mortificationes spectant, iam explicata sunt, restat vt documenta generalia tractemus, quæ huic studio vite spiritualis præcipuo subserviant. Licet enim in quaque mortificatione media specialia ad eam exercendam docuerimus, nunc si documenta, quæ generaliter omni mortificationi profunt, assignemus, nos operæpretium facturos putamus.

Si ergo, ò iuste, cupis temetipsum vtiliter cohibere, mortificationem tuam ad finem debitum semper referre memento. Finis autem eius est perfectio vite, puritas mentis, mandatorum obseruatio, & vniuersarum acquisitio virtutum. Huius primi documentum notissima est tum veritas, tum necessitas: cuiusque Beatissimus Arsenius, Eremitarum decus & manifestus asseror, qui in quadam grauissima oratione ad monachos habita, sic ait: Fratres & Patres, omnem rem, quam quis aggreditur, præcedit causa aliqua &

A scopus, propter quem agitur. Causam verò, cur nos ex mundo fugerimus, nullam aliam dixerimus, nisi vt purgemus animam, & quæ eam consequitur, salutem adipiscamur. Statuendum est ergo nobis, vt nos purgemus pro vitiis, & maxime interiorem hominem, vbi & maius est bellum & victoria difficilior. Multi enim sunt, qui, quod attinet ad carnis pollutionem & peccati operationem, magnam ostenderunt continentiam, & vti sunt ieiunius & aliis afflictionibus. De pollutione autem cogitationis & perfecta purgatione nihil omnino cogitauerunt, etiam si sit præceptum, non de purgatione solum carnis pollutionis, sed etiam spiritus. Quin etiam multis quidem curæ fuit, vt fugerent fornicationem aliisque voluptates: vt autem vitia occultiora, nempe inuidiam, gloriæ cupiditatem, nimiam de se persuasione, pecuniarum amorem, & quæ est omnium pessima, superbiarum, vt has, inquam, effugeret perturbationes, pauci admodum curant. Ea ratione hi dimidiam habent purgationem, vel potius maiori & præstantiori parte manent impurgati, sicut veluti statua, quæ sæpe quidem extrinsecus auro, vel ære resurgit, interna autem plena sunt immunditia & quauis alia vilissima materia. Ab his ergo non manifestis vitiis nos vel maxime studeamus expurgare.] Hactenus ille.

B Ita manus & vires tuas ad mortificationem exerce, vt nunquam de tuis laboribus & asperitatibus corporis, sed de Domino te ad illas excitante, & obmiserationem suam te ad virtutem prouehente confidas. Vt enim inquit Ricardus optime: Quantum fideles de se diffidunt, tantum in diuinæ spei adiutorio confidunt, & quantum de se infirmantur, tantum fortes sunt & potentes in Deo. Sicut enim quod seminatur, non vivit, nisi prius moriatur: ita perficere volens non roboratur, nisi prius in se infirmetur, & ex hoc humilietur: nec in Deo proficit, si non prius in se deficit, & defectum suum cognoscit. Impossibile est igitur, quempiam de seipso triumphare posse, donec experimento didicerit, propria se virtute obtinere non posse triumphum. Itaque infirmitatem cognoscentibus, & per hoc se humiliantibus, & in se non confidentibus, robur præbet Christus, vt carnaliter esse fortes desinant, & spiritualiter conualescant. Ita dum de se desperant, & in Christo sperant, mutant fortitudinem, & assumunt pennas vt aquila, atque volant.] Hæc ille. De te igitur ipso desperandum est, qui fragilis & infirmus, quacumque oborta contradictione deieceris, & in Domino confidendum, qui sperantes in se nunquam sine abundanti auxilio derelinquit.

C Quamcumque mortificationem exerceas, eam aeterno Patri in vnione offeras passionum ac laborum Iesu Christi, Domini nostri ac vniuersi Filij sui, vt ex hac actuali intentione & vnione, maius meritum & maiores vires ad mentem ordinandam accipias. Nam & pater ipsam dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius & plenitudo eius,] vt sicut membra vnita capiti motum ab eo & vitam habent, ita & nos membra Christi in vnione meritum ipsius vitam gratia & gloriæ meritum accipiamus. Anna mater Samuelis volens suum votum implere, & filium suum iam ab lactatum offerre Domino, adduxit eum secum postquam ab lactauerat, in vitalis tribus, & tribus modis farina, & amphora vini, & adduxit eum ad domum Domini in Silo. Talis sit nostræ mortificationis oblatio: Offeramus Domino filium ab lactatum, id est, opus abnegationis ab omni mundi huius delectatione separatum: & offeramus illud cum modis farinae & amphora vini, hoc est in vnione sacrificij Christi, quod de seipso patri in cruce obtulit, &

Ioan. 20. 15.
Ista. 38. 12.
Bern. ser. de cantico Ezechia.
Psal. 129. 6.
1. Cor. 11. 32.

Ricard. in Cat. c. 21.

Ephes. 1. 22.

1. Reg. 2. 24.

In eius vi in asserit Surin in Iulio.

panis & vini speciebus, sub quibus ipse Christus verè later, expressit. Offeramus, inquam, illud in vitulis tribus, quibus Saluatoris nostri diuinitas, anima & caro signantur, vt ex vnione ad hunc Saluatorem gratiùs admittatur, & ampliorem nobis deferat salutem. Si enim homines cum optima parte vituli aut arietis, quam ad comedendum accipiunt, non dedignantur vilissimum quoddam additamentum admittere, cur Dominus cum infinitis, & pretiosissimis meritis filij sui exile opus nostrum, illis adiunctum non admittat?

Non simul omnia mortificationis studia suscipias, sed à minoribus & facilioribus incipe, & ex illis ad maiora ac difficiliora progredere. Quod non solum de omnium mortificationum genere accipiendum est, sed etiam in quavis speciali mortificatione seruandum; vt scilicet cum te abnegare & cohibere discis, minora in opere ipso priùs ad opus veniant, & ea quæ maioris sunt momenti, precedant. Ricardus Victorinus sapienter hoc docet, sic scribens: Qui molliter & dissolutè viuendo, inimico contra se vires præbuit; verè vice, vt contra hunc roboretur, & illi resistat, à minimis incipiat, & frequenter in talibus præualere conetur, quatenus vsu vincendo roboretur, & de minorum victoria ad maiora vincèda paulatim conualefeat.] Hæc ergo minora nequaquam cõtemnenda sunt, non tantum quia Deo grata, non tantum quia præmio digna, (vt supra dictum est) sed etiam quia paulatim cor nostrum emolliunt, & parant ad maiores abnegationes sustinendas, & dum his minoribus occupamur, ad ferendum abnegationis onus assuescimus.

Hæc etiam sunt media, quæ maximè ad mortificationem adiuuant. Primò, si ea bona mortificationis parte descripta. Quis enim propter tam præstantissima bona, non labores atque pressuras libenter sustineat? Secundò, si Christi Saluatoris vitam intentè consideres, & te discipulum, seruum, & militem eius aduertas; nam valde stultum est, discipulum minimè doctrinam præceptoris amplecti, seruum sui domini vestigia non sequi, & militem pugnantis & occumbentis in cruce ducis, segnem & inertem oritari. Tertio, si omnium sanctorum historias, tum martyrum, tum confessorum, non ad curiositatem, sed ad imitationem euoluas, quorum vita (quæ non fuit, nisi perpetua quædam & continens abnegatio) nihil aliud te docebit, ad nihil aliud accendet, nisi ad omnia carnis oblectamenta respuenda & plenam de te victoriam comparandam. Quarto, si mundanorum vitam oculis mentis obicias: hi namque, ob perituras diuitias, ob honores inanes, ob impurissimas voluptates, mirum est quanta faciant, & quanta patiantur: quid ergo æquum est, te ob veram virtutem facere, quæ per se in immensum maius bonum est, & ad æterna bona aditum parat? Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum & ferrotinum. Patiens igitur esto & tu, & confirma cor tuum, quoniam aduentus Domini appropinquauit.] Quintò, si Christum in quocumque, quod aggredieris, te videntem, & considerantem, & tuis laboribus præmia decernentem contempleris. Quis enim, vt ait Cyprianus, non libenter & promptè calicem salutis accipiat? Quis non appetat gaudibundus & lætus, in quo & aliquid & ipse Domino suo retribuatur? Quis non pretiosam in conspectu Domini mortem fortiter & constanter exci-

Ricar. in Cate. 21.

Iacobi. 5. 7.8.

Cyprian. epist. 77. ad Nemesianum.

piat? Placiturus eius oculis, qui nos in congressione nominis sui desuper spectat, volentes comprobare, adiuuat dimicantes, vincentes coronat, retributione bonitatis ac pietatis paternæ remunerans in nobis, quicquid ipse præstitit, & honorans, quod ipse petfecit?

Tandem ad mortificationem complectendam maximè conferet, scire eam non esse tristem, non amaram, non turbulentam, sed lætam, sed dulcem, sed tranquillam, licet primo aspectu alia esse videatur. Ita enim Dominus, qui mitis est erga suos, patrem hunc iustorum quotidianum condiuit, vt ore mansus & in opus assumptus, dulcius sapiat quam mundi delicia. Et sicut Eliseus misa farina in ollam colocynthidarum, quæ amarissima erant, eam dulcem fecit, & omnem amaritudinem depulit: ita Christus nescio quid in studium mortificationis iniicit, quo illud dulcissimum & suauissimum facit. Ad quod optimum est illud Bernardi, qui loquens de verbis amatoris Beati Andrea, quibus crucem sibi dilectissimam declarabat, hæc ait: Dum enim noctis huius vigiliis celebrantes, in verbis tantæ exultationis cantando delectemur, putas, non fuit in nobis, qui secum cogitaret & diceret: Quid sibi vult hoc, aut vnde tam noua læticia? Certè & crux pretiosa est, & crux amari potest, & crux habet exultationem. Ita est, fratres mei. Si fuerit qui colligat semper lignum eracis, vitam germinat, fructificat iucunditatem, oleum lætitiæ stillat, balsamum sudat spiritualium charismatum. Non est syluestris arbor, lignum vite est apprehendentibus eam. Arbor fructifera, arbor salutifera est: alioquin quomodo Dominicam occuparet terram? Illam dico pretiosissimam glebam, cui clauorum est infixæ radicibus. Si non esset hæc pretiosior cunctis, fructuosior vniuersis, nunquam illo plantaretur in orto, nec illam permetteretur vineam occupare. Deinde quid mirum si cruci suauitatem dedit, qui dedit & igni? Aut quomodo crux iudicatur insipida, vbi dulce sapit & flamma? Quid enim sapiebat Laurentio ignis, cum irrideret carnifices, indicem subsannaret? Hæcenus ille. Vnde si doloris & tristitiæ timor à mortificatione nos retrahit, iam non est, cur illam fugiamus, quam alacrem & exultationis plenam inuenimus ipsa hora, qua illam fuerimus amplexi. Quo magis gustatur, magis dulcescit, quo auidius comeditur, meliorem saporem ingerit, & quo frequentius assumitur, maiorem voluptatem ex ea, amans Deum animus capit.

4. Reg. 4. 41.

Bern. ser. 1. de S. Andrea.

De discretione in mortificatione seruanda.

CAPVT XVIII.

ROSTREMVM quod de mortificatione dicimus, illud est, vt sit semper diuinæ sapientiæ luce gubernata & discretionis sale condita. Neque enim placebit sale caruerit, & indiscretio stulta dictauerit. Idèoque in Leuitico scriptum est: Quicquid obtuleris sacrificij, sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo.] In omni oblatione tua offeres sal. Et Dominus in Marco eandem legem adducens, ait: Et omnis victima sale salietur.] Insulsa namque, & ideo ingrata est Domino nostrorum obsequiorum oblatio, nisi illi discretionis sal apponamus, quod omnè in suauitate defectus ex-

Leuit. 2. 13.

Marc. 9. 49.

cessusue

cessu dimoueat. Sunt quidem nonnulli in omnibus natura remissi, qui neque in vita seculari insigniter mali fuerunt, neque in vita spirituali eminere contendunt. Quibus discretio ad hoc necessaria est, ut segnitiam auferat, & mentem, quasi dormituriorem, ad vigiliam feruoris excuset. E contra sunt alij natura vehementes, qui flagitia festantes, alios coartaneos procacitate & peccandi auiditate superant: & ad bonam frugem conuersi, inter omnes supereminent. In quos quadrat illud Iob: Ad nimium calorem transeat ab aquis niuium. Nam si frigiditas peccata, & calor iustitiam significat, quid est ab aquis niuium ad nimium calorem transire, nisi in malis & in bonis eos niuios esse, & nullam mensuram seruare? Alij vero non iam propensione naturae, sed conuersionis feruore concepto, proprias vires examinare non curant, & onera illis imparia sibi audent imponere: quae non fragilitati carnis, sed ardori cordis accommodant. Qui quodammodo infeliciores sunt illis, qui nunquam viam virtutis incoperunt, quoniam non iam in tenebris, sed in media luce cacutiunt. De illis quippe dicitur: Effusa est contemptio super principes; & errare fecit eos in inuio & non in via. At isti non iam in inuio, sed in ipsa via errant, in qua certe errandum non erat. Domitius enim adiuuit pauperem de inopia, & posuit sicut oues familias: quia nimirum incipientibus & robur ad incedendum tribuit, & ducatum ouibus suis, ne in quaerendis pasuis errent, impertit. Satis autem miserum est, oues tantum ducem habentes a via virtutis per indiscretionem deuiare. Hos ergo spiritu feruidos, & illos natura nimios nunc alloquimur; & eos ad discretionis mensuram in mortificatione sui tenendam hortamur.

Hac autem discretio tribus partibus, ut mihi quidem haec attentè cogitanti videtur, aptè sufficienterque completur. Quarum vna ad corporis mortificationem, altera ad mentis abnegationem, tertia ad vtramque pertinere cognoscitur. Corporis mortificatio sensumque cohibito, non debet vires naturales carnis aut diuinitus datas excedere. Vires naturales sunt, quas ipsa natura peperit; vires diuinitus datae sunt, quas Dominus ipse naturae ipsius, naturae fragilitatem roborans, quibusdam eximiiis sanctis, ad magnas asperitates speciali instinctu vocatis, impertit. Has si tu non habes, quod ex multis, sed praecipue ex consilio maiorum agnosces, sanctos quidem illos admiraberis atque suspicies, non tamen imitaberis, & solum iuxta vires naturales corporalem mortificationem assumes. Caelestis namque gratia, ut optimè ait Laurentius Iustinianus, omnibus se communicat, non tamen aequaliter. Cunctos saluare vult Deus, non autem sanctificare. Nec te infelicem existimes, qui non vales, sicut alij carnem domare; quia per ardentia desideria & studium interinarum virtutum supplere poteris, quod infirma caro sustinere non potest. Cogita ergo corpus esse sicut equum, quo veheris; mentem vero esse instar fessoris, quae corpori, id est, equo, insidens, illud habens & frango discretionis gubernat. Et noli equum tuum ita abstinentia & aliis laboribus macerare, ut medià viâ deficiat, & onus sustinere non valeat. Similitudo haec magni Basilij est, qui corpus rationis experts, à ratione, quae ut nomen ipsum refert, relictio est & intelligentia, gubernandum omnino ac regendum esse aumat. Qualis autem erit relictio, si ipsi intelligentiae lux discretionis desit, sine qua nomine intelligentiae est prorsus indigna? Et alibi ad idem ait: Sicut per ciborum abundantiam la-

A sciens equus noster, aurigam quacumque vult pessimè praecipitem fert: ita & per nimiam propositum impedit virtutis iter. Quemadmodum denique aurigae non expedit, equum ita affluentem saginare praesepio, ut illius lasciuus motibus inordinatisque laedatur; & quò ille voluerit, circumferatur; dum feruidus eius ac nimis viribus nequit obfistere: ita neque virtutis viam cum eo pergere instituenti, conuenit ex nimia necessarj victus indigentia vires eius omnino deicere, ne perpetuis infirmitatis incommodis pressus, alligatus inextricabiles ipsius causa labores subire cogatur. Haec ille.

B Multis alijs similibus Patres hanc in castigando corpore moderationem ac discretionem docent. Nam corpus est instrumentum, quo multa officia nostrae artis, id est, spiritualis vitae, praestamus. Quod si contractum sit & nimis asperitatibus attenuatum, potius impedimento nobis erit, nec poterit in virtutis operibus adiuuare. Est etiam corpus cithara vel organum, quod artificiosè pulsamus, ut ad sonum eius laudes Domino decantemus. Vnde Gregorius: Quid est officium corporis, nisi organum cordis? Quare ad modum musici instrumenti magnam temperiem exigit: ita scilicet ut chordae, id est, vires eius, nec praelaxitate non sonent, nec praenimio rigore rumpantur, nec debitam sibi dispositionem excedant. Est quoque corpus, mentis tabernaculum: ideòque Paulus ait: Nam qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eo quòd nolumus excoliari, sed superuicisti. Tabernaculum verò in quo habitamus, mundandum quidem est, non diruendum: claudendum est, ne in id introeant mala, non verò per indiscretionem dissipandum. Actandem caro nostra, quatenus bono consentit, sociata est animi non inimica; vxor est non concubina: ita ergo tractanda est, ut virtuti seruiat, non ita ut immoderato onere pressa succumbat. Errant illi, qui carnem ita diligunt, ut eius comoda propriae perfectioni praeferrant, & quasi seipsum in carnem transformant. Quibus Bernardus ait: Caterum sic amet anima carnem, ut non ipsa in carnem transisse puretur, dicaturque ei à Domino: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Diligat anima carnem suam, sed multo magis suam ipsius animam seruet. Amat Adam Euam suam, sed non sic amet, ut voci eius plus obediatur quàm diuinæ. Denique neque ipsi quidem expedit sic amari, ut videlicet, cui interrim caues à flagello fraternae correptionis, thesaurizes iram aeternae damnationis. Hi errant, sed admodum etiam errant, qui carnem ita atterunt atque conficiunt, ut animae seruire non possit. Qui dum proficere student, se, dum minus putant, in perpetuam inuacuetudinem, id est, in occasionem teporis & innumerabilium imperfectionum immergunt: & dum seipsum fugiunt, ad seipsum reuertuntur. His Cassianus sapienter antiquorum sententiam in memoriam reuocat, asserentem: Nimietates, aequalitates sunt. Ad vnum enim finem, inquit, nimietas ieiunij & voracitatis peruenit, eodemque dispendio vigiliarum immoderata continuatio monachum, quo somni grauissimi torpor, inuoluit. Nam per excessum continentiae debilitatum quemque, ad illum statum reuocari necesse est, in quo negligens quisque per incuriam detinetur: ita ut frequenter, quos per galtrimargiam decipi non potuisse conspeximus, per immoderationem ieiuniorum viderimus fuisse deiectos, atque ad eandem quam vicerant passionem, infirmitatis occasione collapsos. Vigiliae quoque & pernoctationes irrationabiles

Gregor.

2. Cor. 5.

Bern. ser. 20. in Psal. Qui habitant. Gen. 6.

Cassian. col. 1. e. 16.

Iob 24. 19.

Psal. 106. 40.

Eccl. 4. 1.

Iustin. li. de disciplina monach. c. 27.

Basil. de cons. monach. c. 3.

Basil. de virgin. col. 7.

deiecerunt, quos somnus superare non potuit.] Hactenus ille. Corpus ergo nostrum, ut agrotum in lecto iacentem, aspiciamus, cui noxia denegantur, salubria verò conceduntur: ita corpori necessaria tribuamus, superflua verò & illicita denegemus. Non occidamus illud, siquidem ipsius resurrectionem & speramus & appetimus, sed magis cohibeamus, & ab omni immunditia separemus, ut iam in seipso aliquam formam exprimat illius vitæ gloriose, quam sperat. Portet onus ieiuniorum, vigiliarum, & aliarum asperitatum, quòd potest, in ceteris illi parcamus, ne nos in media via deserat, & prorsus impotentes ad laborandum derelinquat.

Mentis quoque mortificatio discretione regenda est: ut nimirum neque in minimis hareat, nec ad impossibilia venire præsumat. Illi in minimis harent, qui quadam mediocritate, vel (ut verius dicam) pusillitate contenti, ad perfectam cordis mundiciam non aspirant. Qui eoque suam mentis abnegationem protrahunt, ut peccata graua non faciant, ut leuia nimis crassa, & in suo genere admodum verecunda, non admittant, ut aliquantulum suos affectus doment, & nihil aliud à suo corde requirunt. Illi ad impossibilia aspirant, qui nec minimum sensum carnis, nec minimum immundam cognitionem sustinere volunt, & si quid huiusmodi sentiant, vehementer tristantur, ac si carnem mortalem & ad omnem impuritatem pronam non gestarent. Illi ergo animandi sunt, hi cohibendi: illi ad maiora & perfectiora mittendi; isti ad suam conditionem agnoscendam inuitandi, ut utriusque medium teneant, & in nimietate teporis aut indiscreti feruoris non incidant. Illi ergo, qui in minimis harent, sciant se aut ignorantia aut tepiditate laborare. Ignorantia quidem; quoniam nesciunt, quanta sit virtus gratiæ, quam copiosa redemptio Saluatoris, quam magna ex illa provenientes sanctorum diuitiæ, & ideo eam puritatem assequi non curant, quam nec esse in aliis existimant. Tepiditate verò; quia dum remissè perfectionem diligunt, ad eam maioribus laboribus, quos in perfecta mortificatione esse putant, ascendere nolunt. Et iam inuenimus plurimos, qui nec in Sodomis manere constitunt, nec in montem ascendere audent, sed in Segor, paruula ciuitate, quasi in medio sita, manere constitunt. Qui tamen quandiu in montem non properant, & ad perfectam mortificationem non festinant, nec montis tranquillitate gaudent, nec scintillas, & fumum, & terrores Sodomorum effugiunt. Huiusmodi, inquit Bernardus, (& sanè istos paucis contentos quasi digito ostendit) si diu ita permanserint sub onere, aut opprimuntur & succumbunt, aut quodammodo in inferno sunt, ut nunquam ad plenum respirent, in luce miserationum Domini, nec in libertatem spiritus, quæ sola facit iugum suauè & onus leue. Inde autem tam perniciose tepiditas emanat, quia affectus, id est, voluntas eorum, nondum purgata est, nec bonum sic volunt, sicut nouerunt, à propria concupiscentia abstracti grauius & illecti. Amant enim in carne sua terrenas consolatiunculas, siue in verbo, siue in signo, siue in facto, siue in aliquo alio: & si hæc interrumpunt aliquando, non tamen penitus rumpunt. Inde est, quòd raro affectiones suas dirigunt in Deum, & eorum compunctio non continua sed horaria est. Impleri autem visitationibus Domini anima non potest, quæ his distractionibus subiacet: & quanto magis illis euacuabitur, tanto amplius istis implebitur: si multum, multum: si parum, parum: Vel certè si magis probas, nunquam ista illis misceri poterunt in æternum,

quia ubi vasa vacua non inuenit, oleum stare necesse est: nec mittunt vinum nouum, nisi in vres novos, ut ambo conferentur. Neque enim spiritus, & caro, ignis, & tepiditas in vno domicilio commorantur: præsertim cum tepiditas ipsi Domino soleat vomitum prouocare.] Huc vsque ille. Necesse est ergo in mortificationis studio, sicut & in reliquis virtutis actionibus, maiora petere, quia qui ad mediocritatem solum tendunt, in imo iacent, & qui solam mendicitatem fugere statuant, nunquam diuitias acquirunt.

At qui impossibilia præsumunt, superbiam comprimant, & se non Angelos, sed homines, sed fragiles, sed peccatores esse cognoscant. Licet enim (ut dixit Ambrosius) tantum valeat institutio, ut vincat naturam, non tamen eam in aliam naturam ac substantiam commutat. Mutaret autem illam in aliam longè superiorem, si homo non solum impuros motus vinceret, sed eoque euheretur, ut nullam motum repugnantem spiritui sentiret. Id profectò esset, ut præclare inquit Hieronymus, hominem ex homine tollere, & in corpore constitutum esse sine corpore, dicente Apostolo: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Enitatur itaque passiones vincere, prauas inclinationes abscindere, & fomitem cohibere, non tamen quod naturale est, euellere, & sicut consensum, ita & sensum ablegare. Quod etiam omnino vincere non poterimus, lacrymis & humilitate suppleamus. Hoc namque est saluberrimum Bernardi consilium, ita scribentis: Itaque Iuda & Hierusalem, nolite timere, si perfectionem, quam desideratis, nondum potestis adipisci: sed quod minus habet imperfectio conuersationis, suppleat humilitas confessionis, & imperfectum vestrum viderunt oculi Dei. Propterea enim mandata sua mandauit custodiri nimis, ut videntes imperfectionem nostram decerere, & non posse implere quod debet, fugiamus ad misericordiam, & dicamus: Quoniam melior est misericordia tua super vitas: & qui non possumus in vestitu innocentie seu iustitie, appareamus vestiti confessione.] Sic ille, Humilitati autem huic, qua nos peccatores fatemur, orationem iungamus, qua ex immortificationis mortificatos, ex imperfectis perfectos, & ex peccatoribus iustos fieri postulemus. Hoc est enim, quod dicit Leo Papa: Qui correctionis reparationem experitur esse difficilem, confugiat ad auxiliantis Dei clementiam, ut vincula male consuetudinis ab illo poscat abrumpi, qui alleuat omnes, qui corruunt, & erigit omnes elisos.] Sic hæc duo extrema teporis & nimie distractionis fugientes, & per mediam viam discretionis ambulantes, ad illum mortificationis gradum, aspirante diuina gratia, veniemus, ut vitia & imperfectiones abneamus, licet naturam humanam & nonnullos eius motus, quibus virtutem pulset & impugnet, non exuamus.

In omni tandem mortificatione, tum externa, tum interna, id obseruandum est, ut nihil indecens, nihil absurdum, gratiæ propriæ abnegationis, fiat, quod oculis aut aures fratrum astantium offendant. Est enim virtus pulcherrima, quæ non ad ea quæ noceant & scandalizent, sed ad ea quæ iuent & ædificent, iustum inclinat. Et aliqua horret natura nostra, non quatenus à nobis vitis foedata, sed quatenus à Deo bene condita est. Hunc autem horrorem, qui semper est mali, & eius quod minus decens, minus pudicum, minus circumspectum est, non debet homo abnegare, sed tanquam bonum & saluti spirituali proficuum custodire. Quid enim si

Ambros.
lib. 2. de
Cain. c. 1.

Hieron.
epist. ad
Rom. 8.

Bern. ser.
2. in vigi-
lia Na-
talis Do-
mini.

Psal. 62.
4

Leo. ser. 6.
Epiph.

Gen. 19.

Bern. ser.
3. de Af-
fect. Do-
mini.

nudus coram omnibus apparere horres? an te ipsum mortificationis pretextu in conspectu fratrum nudabis? Si stultus & amens apparere times, nunquid ut te ipsum vincas, stultitiam aut blasphemiam in conuentu aliorum dices? Si de antea acta vita in saeculo malè consumpta erubescis, an illam & fœda peccata, ut te ipsum mortifices, propalabis? Hæc facere, absurdum omnino est, astus est diaboli, quo nobis iludit, & apud alios virtutem infamat, qui eam, quasi ista absurda præcipientem, stultam & insipientem existimant. Sed absit, ut hæc & alia similia, virtus vera præcipiat, quam prudentia regit, quam bonus odor comitatur, quam omnis pulchritudo circumdat. Christus nos perfectam mortificationem docuit, sed facere inepta & stulta non docuit. Sancti in exemplum abnegationis nobis dati sunt, quorum vita plena fuit honestatis atque decoris, nihil in eorum gestis legimus, quod circumspectionem non sapiat, quod discretionem non oleat, quod stultitiam, & imprudentiam non condemnet: quod si aliquis eorum quicquam fecit, quod minus decens, minus hone-

stum videatur, illud ut sanctus & perfectus non fecit: vel Deo mouente ob finem bonum, qui opus illud honestavit, fecit. Quod autem peculiari instinctu factum est, nobis admirandum quidem erit, sed imitandum non est. Ecce ergo Mortificationis ac crucis doctrinam utcumque descriptam, quam si non tantum legeris, sed secundum eam, vitam institueris, ad magnum culmen perfectionis ascendes. Hæc namque est perfecta imitatio vitæ Christi Iesu, quæ peccata destruit, imperfectiones abiicit, vitia repellit. Hæc est, quæ tentationes vincit, virtutes inserit, in donum orationis inuehit, donâ nondum adepta comparat, & iam lucrata custodit. Hæc est crux, quam quotidie ferre debemus, ut Christum sine offensione & cum magno præmio sequamur. Cuius lignum rectum, abnegatio interna est, quæ mentem ad cœlestia erigit; lignum verò trāsuersum mortificatio externa, quæ corpus nostrum ab imperfectionum cœno sustollit. In hac cruce te ipsum crucifige, ut sicut Christus princeps tuus ex cruce ad thronum euoles, & post dolorem gloriam consequaris.

O R A T I O

AD POSTVLANDVM SPIRITVM MORTIFICATIONIS.

DOMINE Iesu Christe, inſtorum Magiſter, & omnis ſanctitatis exemplar, qui nobis crucem tollere præcepiſti, & in crucem actus, figurâ & nuditate ſanctiſſimi corporis tui perfectionis imaginem demonſtraſti, da queſumus, ut te perſeueranter ſequamur, & per patientiam crucis tuam conuerſationem imitemur. Crux noſtra, ô Domine Deus & Saluator meus, mortificatio noſtra eſt: da igitur, ut mortificatio amore nos teneat, exercitatio nos occupet, & ſuis nos ſemper brachiis excipiat. Crucifigamus corpora noſtra, ab illis omnia impura & ſuperflua ſeparantes: crucifigamus & mentes noſtras, vniuerſa ab eis vitioſa & imperfecta tollentes: ſemper in cruce tibi, ô vita noſtra, viuamus, & in cruce omnibus rebus terrenis moriamur: ut dum mundo morimur, & tibi per vitam puram & illibatam viuimus, ad perfectionem veniamus, & illam vitam perpetuam, beatam, ſecuram adipiſcamur, quam ab æterno paraſti timentibus, amantibus, & imitantibus te. Amen.

FINIS LIBRI II.

